

2015

ÅRSRAPPORT

Innhald

Forord	3
GENERELL INFORMASJON	4
1. Banken og verksemda	4
2. Viktige hendingar i 2015	5
3. Finansiell kalender 2016.	6
4. Nøkkeltal for konsernet SpareBank 1 Hallingdal Valdres	7
ÅRSRAPPORT	8
5. Årsmelding 2015	8
6. Resultatrekneskap	24
7. Balanse per 31. desember 2015	26
8. Endring i eigenkapital.	28
9. Kontantstraumoppstilling	29
10. Notar til konsernrekneskapen 2015	30
11. Erklæring frå styret og dagleg leiar	49
12. Revisjonsberetning 2015	50
13. Kontrollkomiteen si årsmelding 2015.	52
ANNA INFORMASJON	53
14. Hovudorganisasjon	53
15. Presentasjon av styret.	54
16. Forstandarskap, kontrollkomite og revisjon	55

Vi er der vi skal være

Vi leverer et resultat for 2015 som litt bedre enn forventet. Det gir grunnlag for et godt utbytte til Sparebankstiftelsene og en styrking av soliditeten – målt i kapitaldekning.

Områdene bank, forsikring og eiendomsmegler leverer alle gode resultatbidrag til det samlede årsresultatet. I regnskapshuset har vi vært gjennom to år med store omstillinger – både på system og arbeidsmetodikk. Det har gitt røde tall på bunnlinjen, men samtidig er det lagt et godt grunnlag for gode resultater i årene fremover.

Konsernet har ambisjoner om fortsatt vekst i 2016. Kompetanse, konkurransedyktige priser, og gode produkter/leveranser er viktige faktorer for at kundene skal velge oss. Parallelt med vekst kreves det god kostnadsstyring. Det er behov for å justere bemanningen i noen av våre virksomhetsområder. Klarer vi å øke omsetningen med en reduksjon i kostnadene så skal vi levere et resultat på linje med våre ambisjoner i strategisk plan.

Den teknologiske utviklingen med selvbetjening- og automatiserte løsninger på digitale flater påvirker kundeadferden og våre arbeidsprosesser. Vi står foran store omstillinger i årene som kommer. Selv om arbeidsprosesser endres så skapes det også nye muligheter og vi er derfor optimister på vegne av SpareBank 1 Hallingdal Valdres i årene som kommer.

Vi skaper lokale kompetansehus basert på bank, forsikring, eiendomsmegling og regnskapstjenester. Her skal alle våre kunder være velkomne og få hjelp utover forventet. Vi skal være tilstede i våre lokalsamfunn og samtidig kunne tilby våre kunder de fremste digitale løsningene for rask og god leveranse av våre tjenester.

Våre to eiere – Sparebankstiftelsen Hallingdal og Sparebankstiftelsen Øystre Slidre sørger for at deler av overskuddet gis tilbake til kulturelle og ideelle formål i lokalsamfunnet. Ved å kjøpe våre tjenester bidrar alle våre kunder til økt aktivitet på viktige områder for å skape et godt samfunn.

Knut Oscar Fleten

GENERELL INFORMASJON

1. Banken og verksemda

Historikk

Banken har ei lang og tradisjonsrik historie som går attende til 1868. I Hallingdal har banken sitt utspring frå Aal Sparebank som vart starta i 1870 og Hemsedal Sparebank som opna i 1907. Desse bankane fusjonerte i 1999. I Valdres starta drifta med Øystre Slidre Sparebank i 1868. Øystre Slidre Sparebank vart innfusjonert i 2012.

Visjon, verdiar og mål

Konsernet sin visjon er å vere "anbefalt av kunden" i konsernet sitt marknadsområde som er Hallingdal og Valdres. Drifta skal vere tufta på verdiane "engasjert" og "dyktig".

SpareBank 1 Hallingdal Valdres skal oppnå auka inntening gjennom samarbeid om kundeleveransar på tvers av konsernet sine forretningsområde. Målgruppa er alle kundar med tilknytning til Hallingdal og Valdres. Sparebank er kjerneverksemda, men verdikjeda skal styrkast gjennom formidling av forsikring, eigedomsmekling, rekneskap og økonomisk rådgjeving.

Konsernet skal vere ein attraktiv og god arbeidsplass med kompetente medarbeidarar som er prega av vilje og evne til kontinuerleg læring.

Den daglege drifta skal utøvast så skånsamt som mogeleg for menneske og miljø.

Konsernet har ei målsetting om å ha god kapitaldekning og levere gode resultat som gir eit godt utbytte til eigarane.

Forretningsområde

SpareBank 1 Hallingdal Valdres er i dag eit konsern med verksemd innafor fleire område. Sparebankverksemda er kjernen i konsernet og konsernstrukturen tek utgangspunkt i gjeldande lovverk for finansføretak.

Konsernet driv i tillegg verksemd innafor områda rekneskapsføring, eigedomsmekling, investeringsverksemd og lokalt samfunnsengasjement. I tillegg kjem meir interne område som fellesfunksjonar og eigedomsutvikling av egne lokale.

Desse verksemdene blir drive gjennom egne dotterselskap som er SpareBank 1 Regnskapshuset ValHall AS innafor rekneskapsføring. Eigedomsmekling blir drive av selskapet EiendomsMegler 1 Fjellmegleren AS. Drift av eigedomar skjer gjennom dotterselskapa SpareBank 1 Hallingdal Eigedom AS og SpareBank 1 ValHall Eigedom AS og investeringar gjennom SpareBank 1 Hallingdal Invest AS.

Marknadsområde

Konsernet sitt marknadsområde er Hallingdal og Valdres. I Hallingdal ligg tyngdepunktet i kommunane Ål, Gol og Hemsedal, medan i Valdres er tyngdepunktet kommunane Øystre Slidre og Nord-Aurdal.

Verksemda

Verksemda er bygd opp omkring dei lokale bankkontora samt

eit kundesenter med utvida opningstider. Rådgjevinga skal vere bygd på god lokalkunnskap og høg fagleg kompetanse som gjer verksemda fleksibel og effektiv.

SpareBank 1 Hallingdal Valdres har ikkje hovudkontor. Bankverksemda blir drive frå sju likeverdige fullservice-kontor lokalisert i tettstadene Ål, Hemsedal, Gol, Geilo, Fagernes, Heggnes og Beitostølen.

Dotterselskapet SpareBank 1 Regnskapshuset ValHall AS er lokalisert i Nesbyen, Flå, Gol, Hemsedal, Beitostølen, Heggnes og Fagernes. EiendomsMegler 1 Fjellmegleren AS er lokalisert på Geilo, Ål, Gol, Hemsedal, Fagernes, Heggnes og Beitostølen.

SpareBank 1-alliansen

SpareBank 1-alliansen vart grunnlagt i 1996. Alliansen er eit bank- og produktsamarbeid der SpareBank 1-bankane i Norge samarbeider gjennom det felleseigde holdingselskapet SpareBank 1 Gruppen AS. Eit overordna mål for Alliansen er å sikre den einskilde bank si sjølvstende og regionale forankring gjennom sterk konkurransevne, lønsemd og soliditet. Samstundes representerer SpareBank 1-alliansen eit konkurransemessig fullverdig bankalternativ på nasjonalt nivå.

SpareBank 1-alliansen er samla sett ein av dei største tilbydarane av finansielle produkt og tenester i den norske marknaden. Alliansen har etablert ein nasjonal marknadsprofil og utvikla ein felles strategi for merkevarebygging og kommunikasjon. Den marknadsmessige plattformen dannar også basis for felles produkt- og konseptutvikling. Marknadsinnsatsen er i hovudsak retta mot personmarknaden, små og mellomstore bedrifter og forbund tilknytt LO. Både bankane og produktområda hevdar seg godt i konkurransefeltet og resultatutviklinga er god.

SpareBank 1-alliansen består per 31.12.15 av 15 sjølvstendige bankar, 2 felleseigde forretningsbankar og SpareBank 1 Gruppen konsern.

Dei 15 sjølvstendige bankane i alliansen er:

- SpareBank 1 SR-Bank ASA
- SpareBank 1 Nord-Norge
- SpareBank 1 SMN
- Sparebanken Hedmark
- samt ei samanslutning av fleire bankar under namnet Samarbeidende Sparebanker AS (SamSpar);
  - SpareBank 1 BV
  - SpareBank 1 Gudbrandsdal
  - SpareBank 1 Hallingdal Valdres
  - SpareBank 1 Lom og Skjåk
  - SpareBank 1 Modum
  - SpareBank 1 Nordvest
  - SpareBank 1 Nøtterøy-Tønsberg
  - SpareBank 1 Ringerike Hadeland
  - SpareBank 1 Søre Sunnmøre
  - SpareBank 1 Telemark
  - SpareBank 1 Østfold Akershus

Dei 2 felleseigde forretningsbankane er Bank 1 Oslo Akershus AS og BN Bank ASA. I desember 2015 kunngjorde SpareBanken Hedmark at dei har inngått avtaler med dei andre eigarane av Bank 1 Oslo Akershus om kjøp av deira aksjar i banken. Hedmark går med det frå ein eigardel på 40,5 % til å eige heile verksemda dersom kjøpet blir godkjent av Konkurransetilsynet, Finanstilsynet og Finansdepartementet. Bank 1 Oslo Akershus går i løpet av 2016 frå å vere deleigd av Samarbeidende SpareBanker (15,2 %), SpareBank 1 SR-Bank (4,8 %), SpareBank 1 SMN (4,8%), SpareBank 1 Nord-Norge (4,8 %) samt LO og tilknytte forbund (29,9 %), til å vere eit heileigd dotterselskap av SpareBanken Hedmark.

SpareBank 1 Gruppen AS er morselskapet i konsernet som består av:

- SpareBank 1 Skadeforsikring AS (100 %)
- SpareBank 1 Forsikring AS (100 %)
- ODIN Forvaltning AS (100 %)
- SpareBank 1 Medlemskort AS (51 %)
- SpareBank 1 Gruppen Finans AS (100 %)
- Conecto AS (100 %)

Dei felles hovudfunksjonane innan SpareBank 1-alliansen er todelt:

- 1 Drive og utvikle finanskonsernet med produksjon og leveranse av konkurransedyktige produkt og tenester for distribusjon gjennom alliansebankane og andre bankar som har distribusjonsavtale med selskap i SpareBank 1 Gruppen og LO. Dette arbeidet er organisert i selskapet SpareBank 1 Gruppen AS, som er eigd av:
  - SpareBank 1 SR-Bank (19,5 %)
  - SpareBank 1 Nord-Norge (19,5 %)
  - SpareBank 1 SMN (19,5 %)
  - Samarbeidende Sparebanker AS (19,5 %)
  - Sparebanken Hedmark (11 %)
  - Landsorganisasjonen/ fagforbund tilknytt LO (9,6 %), som ikkje er ein del av alliansen.
  - Bank 1 Oslo Akershus AS 1,4 %.

- 2 Drive og utvikle alliansesamarbeidet med felles forvaltning, utvikling og gjennomføring av aktivitetar som gir stordrifts- og kompetansefordelar. Dette arbeidet er organisert i selskapet SpareBank 1 Banksamarbeidet DA. Selskapet sørgjer for finansiering av og eigarskap til applikasjonar, konsept, kontraktar og merkevare for deltakarane i alliansesamarbeidet.

Selskapet SpareBank 1 Banksamarbeidet DA er eigd av:

- SpareBank 1 SR-Bank ASA (17,74 %)
- SpareBank 1 SMN (17,74 %)
- SpareBank 1 Nord-Norge (17,74 %)
- Samarbeidende Sparebanker Utvikling DA (17,74 %)
- Sparebanken Hedmark (11,30 %)
- SpareBank 1 Gruppen AS (10,00 %)
- Bank 1 Oslo AS (7,74 %)

SpareBank 1 Banksamarbeidet DA har følgjande dotterselskap:

- EiendomsMegler 1 Norge AS (100 %)
- SpareBank 1 Kundesenter AS (100 %)
- SpareBank 1 Verdipapirservice AS (100 %)
- SpareBank 1 ID AS (100%)
- SpareBank 1 Asept (100%)

SpareBank 1 Banksamarbeidet DA har i tillegg hatt 15 % eigardel i TSM Nordic DA (Valyou). Dette selskapet vart imidlertid avvika i 2015, som følgje av ei revurdering av satsinga.

Bankane i SpareBank 1-alliansen distribuerer SpareBank 1 Gruppen sine produkt og samarbeider på sentrale område som merkevare, arbeidsprosessar, kompetansebygging, IT-drift, systemutvikling og innkjøp. Alliansen har inngått strategiske samarbeidsavtalar med LO og LOs fagforbund, og leverer finansielle produkt og tenester til LO sine medlemmer gjennom fordelsprogrammet LOfavør.

Produktselskapa etablert under SpareBank 1 Gruppen AS og alliansebankane, har utvikla ei felles teknologiplattform. Erfaringsutveksling og overføring av kompetanse innfor alliansen, basert på beste praksis, er eit viktig element for å utvikle alliansen vidare.

2. Viktige hendingar i 2015

Januar:

- Bloggen vår, www.driv.sb1.no, har mange besøkjande. Sidan bloggen vart lansert den 19.12.14 har det vore mange treff på artiklane. Bloggen er viktig for å synleggjera vårt lokale engasjement.

Mars:

- Avviklar kundeseminar for våre bedriftskundar. Temaet er eigedomsutvikling og arrangementa er svært populære med mange deltakarar både i Hallingdal og Valdres.
- SpareBank 1 blir ny hovudsponsor for skilandslaget.

April:

- DNB legg ned si avdeling på Gol. Vårt Gol-kontor merkar auka kundetilstrøyming.
- SpareBank 1 Hallingdal Valdres blir ny generalsponsor til Skarverennet.

Mai:

- Flå veksthus blir offisielt opna og SpareBank 1 Regnskapshuset ValHall er på plass i dei nye lokala.

Juni:

- Mange av kundane i SpareBank 1 Regnskapshuset ValHall tek i bruk nye elektroniske løysingar som gjer at fysisk bokføring langt på veg blir borte, og det blir enklare å halde kontinuerleg oversikt over utviklinga i bedrifta.
- Konsernet har eit aktivt forhold til miljøpolitikk og miljøtiltak. Permanente ladekontaktar for el-bilar blir montert ved fleire kontor.

September:

- Slutt på manuell kontanthandtering (kasse) i Hemsedal. Eit automatmiljø vil ivareta desse tenestene.
- Er på skulebesøk hjå dei fleste ungdomsskulane i Hallingdal og Valdres med tema som «ungdom og karriereval», «korleis drive ei elevbedrift» og «personleg økonomi».
- Hallingdalskonferansen 2015 blir arrangert på Gol. Temaet er «Innovasjon i praksis». Konsernet er med som arrangør. Med 90 deltakarar og spanande foredragshaldarar vart arrangementet ein suksess.
- Bustadkveld for ungdom i Oslo. Ungdom i alderen 18-34 frå Hallingdal og Valdres er invitert for å høyre om utfordringar og vurderingar når dei skal kjøpe bustad.

Oktober:

- Banken arrangerer fleire kundeseminar med temaet «formuesforhold mellom ektefeller og samboere». Advokat Elisabeth Njosen er foredragshaldar på desse svært populære seminarane.

November:

- SpareBank 1 Forsikring toppar analysebyrået EPSI Norge si undersøking av kor nøgde nordmenn er med forsikringsselskapa.
- Lansering av «Fjellmegleren TV» - Filmvisning av eigeidomsprosjekt. Ei satsing i samarbeid med Hallingdølen.
- Kontoret på Fagernes feirar 10 år og har fått eit godt fotfeste og er i god utvikling.

Desember

- «All time high» for Fjellmegleren – 603 selde eigedommar i 2015! (503 i 2014 og 386 i 2013)
- Årets julegåve frå banken er eit «aktivitetsfond» for flyktningar. Tanken er at pengane skal brukast til betre integrering i lokalsamfunnet for flyktningar i Hallingdal og Valdres.
- SpareBank 1 Hallingdal Valdres vinn anbodet om å etablere og drifte ein felles fakturasentral som skal ta hand om alle inngåande fakturaer for 10 SpareBank 1-bankar. Kontrakta er i fyrste omgang på 3 år.

3. Finansiell kalender 2016

10. februar

Styremøte offisiell rekneskap for 2015.

17. mars

Forstandarskapsmøte og fastsetting av årsoppgjer og utbytte.

13. mai.

Resultat 1. kvartal

15. august

Resultat 2. kvartal

11. november

Resultat 3. kvartal

4. Nøkkeltal for konsernet SpareBank 1 Hallingdal Valdres

Konsern	2015	2014	2013	2012*	2011
Resultatrekneskap (tusen kroner)					
Netto renteinntekter	154.211	151.597	137.963	108.011	101.625
Netto provisjons- og andre inntekter	167.299	191.142	155.414	118.657	87.668
Driftskostnader	201.381	211.828	194.176	182.005	116.250
Resultat før tap	120.129	130.911	103.535	44.663	73.043
Tap på utlån og garantiar	6.332	14.375	10.976	16.002	11.090
Årsoverskot	88.966	104.068	72.160	23.177	45.993
Balanse (tusen kroner)					
Brutto utlån	6.979.894	6.653.033	6.451.412	5.840.924	5.029.856
Overførte lån til SpareBank 1 Boligkreditt	1.887.200	1.763.483	1.556.673	1.226.648	765.473
Brutto utlån inkl. overføring SpareBank 1 Boligkreditt	8.867.094	8.416.516	8.008.085	7.067.572	5.795.329
Individuelle nedskrivningar og nedskrivning på grupper av utlån	44.616	48.889	43.552	36.303	50.453
Innskot frå kundar	5.978.157	5.638.366	4.741.537	4.508.794	3.715.702
Forvaltningskapital	8.689.978	8.546.357	7.546.086	6.781.991	5.921.055
Gjennomsnittleg forvaltningskapital	8.618.168	8.046.222	7.164.039	6.351.523	5.870.140
Gjennomsnittleg eigenkapital	1.135.245	1.067.764	998.849	907.121	832.171
Nøkkeltal (%)					
Rentenetto	1,79	1,88	1,93	1,70	1,73
Driftskostnader	2,34	2,63	2,71	2,87	1,98
Kostnadsprosent	62,6	61,8	65,2	80,3	61,4
Tapsprosent utlån	0,09	0,22	0,17	0,28	0,22
Misleghald (netto)	0,90	1,04	1,43	1,88	1,91
Innskotsdekning	85,6	84,7	73,5	77,2	73,9
Totalrentabilitet	1,03	1,29	1,01	0,18	0,39
Eigenkapitalavkastning etter skatt	7,84	9,75	7,22	1,28	2,76
Kapitaldekningsprosent	17,56	16,67	16,67	15,54	16,08
Kjernekapitalprosent	17,56	16,67	16,67	15,54	16,08
Rein kjernekapital i prosent	17,56	16,67	16,67	15,54	16,08
Uvekta kjernekapitalandel i prosent	10,23				
LCR i prosent, norske kroner	89	120			
LCR i prosent, totalt	89				
Vekst i innskot	6,0	18,9	5,2	21,3	5,1
Vekst i brutto utlån	4,9	3,1	10,5	16,1	3,4
Vekst i brutto utlån inkl. overføring SpareBank 1 Boligkreditt	5,4	5,1	13,3	22,0	4,4

* Balansetal med tilhøyrande nøkkeltal i 2012 er påverka av fusjonen med Øystre Slidre Sparebank.

Definisjonar

Rentenetto

- Netto renteinntekter i % av gjennomsnittleg forvaltningskapital

Driftskostnader

- Personalkostnader, IT-kostnader, ordinære avskrivningar og andre driftskostnader i % av gjennomsnittleg forvaltningskapital

Kostnadsprosent

- Driftskostnader i % av netto inntekter

Tapsprosent utlån

- Årets tapsavsetningar på utlån og garantiar i % av brutto utlån

Misleghaldsprosent

- Netto mislighalde engasjement (over 90 dagar) i prosent av brutto engasjement

Totalrentabilitet

- Resultat etter tap og skatt i % av gjennomsnittleg forvaltningskapital

Eigenkapitalavkastning etter skatt

- Resultat av ordinær drift etter skatt i % av gjennomsnittleg eigenkapital

Kapitaldekning

- Netto ansvarleg kapital i % av berekningsgrunnlaget (sjå note 15)

Kjernekapitaldekning

- Kjernekapital i % av berekningsgrunnlaget (sjå note 15)

Rein kjernekapitaldekning

- Rein kjernekapital i % av berekningsgrunnlaget (sjå note 15)

Uvekta kjernekapitalandel (leverage ratio)

- Rein kjernekapital eller kjernekapital i forhold til verdien av alle egedelar og ikkje balanseførte forpliktingar utan at egedelane er risikovekta.
- Uvekta kjernekapitalandel blir rapportert per utgangen av kvartalet.

LCR (Liquidity Coverage Ration)

- Banken sine likvide egedelar målt i forhold til netto likviditetsutgang 30 dagar fram i tid i ein gitt stressituasjon.
- Frå 31.12.2015 er LCR-kravet minst 70 %. Konsernet oppfyller dette kravet for signifikant valuta og totalt.

ÅRSRAPPORT

5. Årsmelding 2015

SpareBank 1 Hallingdal Valdres var i 2015 den 32. største av totalt ca 118 banker i Norge. Banken har ikkje noko hovudkontor, men har fullservicekontor på Geilo, Ål, Gol, Hemsedal i Hallingdal og Beitostølen, Heggnes og Fagernes i Valdres.

Banken utstedte i 2012 eigenkapitalbevis der Sparebankstiftelsen Hallingdal og Sparebankstiftelsen Øystre Slidre er eigarar av desse etter fusjonen mellom SpareBank 1 Hallingdal og Øystre Slidre Sparebank same året.

Banken fører rekneskapen etter norske rekneskapsreglar, NGAAP (Norwegian Generally Accepted Accounting Principles). Dette er reglar som er nedfelt i rekneskapslova frå 1988 og God regnskapsskikk i Norge.

Verksemdsområde og marknad

I konsernet SpareBank 1 Hallingdal Valdres inngår morbanken og dotterselskapa innafor eigedomsmekling, rekneskapsføring, bygningsdrift og investeringar. I tillegg er banken deltakar i to felleskontrollerte verksemder jf. note 2.

SpareBank 1 Hallingdal Valdres sin primære geografiske marknad er avgrensa til dalføra Hallingdal og Valdres, men innslaget av bankkundar busett i Oslo/Akershus er også betydeleg. Konsernet er totalleverandør av produkt og tenester innafor følgjande forretningsområde:

- Betalingsformidling
- Finansiering
- Forsikring
- Sparing og plassering
- Eigedomsmekling
- Rekneskapsføring

Konsernet har dei siste par åra styrka verksemdsområda banktenester og rekneskapsføring gjennom bankfusjonen med Øystre Slidre og kjøp av rekneskapselskapa Valdres Regnskap AS og HallingRegnskap AS som i 2014 vart fusjonert og bytta namn til SpareBank 1 Regnskapshuset ValHall AS. Innafor rekneskapsføring har konsernet no blitt ein betydeleg og leiande aktør i regionen.

Innafor banktenester har konsernet ein bra marknadsandel i marknadsområdet, og i kommunane Ål, Hemsedal og Øystre Slidre er den svært stor. Innafor eigedomsmekling er selskapet størst i Hallingdal. Innafor rekneskapsføring er konsernet leiande i Hallingdal og av dei største i Valdres.

Hovudtrekk i 2015

Økonomi – samanlikna mot fjoråret:

- Omlegging av banken si pensjonsordning påverkar årsresultat.
- Årsresultat om lag som forventa.
- Bra salsutvikling for meklarverksemda som gir eit godt årsresultat.
- Omstillinga i regnskapshuset tek lengre tid enn forventa. Negativ årsresultat også i 2015.
- Låge tapskostnader.
- Meir fokus på kapitaldekning i morbank i takt med auka kapitalkrav.

Nasjonale og globale marknads- og rammevilkår:

- Solid vekst i den amerikanske økonomien, første renteheving i USA etter sju år med nullrente.
- Svak økonomisk vekst i euroområdet, høg arbeidsløyse, låg inflasjon, men ein gryande optimisme.
- Svært ekspansiv pengepolitikk i Japan.
- Er venta avtakande vekst i Kina som kan gje ringverknader til verdsøkonomien.
- Fortsatt fall i oljeinvesteringane i Noreg og låg oljepris påverkar norsk økonomi i ulik grad.
- Oljeprisfallet har svekka den norske krona, men gitt betre konkurransevilkår for norsk eksportindustri.
- Ulik prisutvikling i bustadmarknaden frå landsdel til landsdel.
- Avtakande kredittvekst i Noreg, men framleis høgare kredittvekst enn inntektsvekst så gjeldsbelastninga aukar.

Generelle rammevilkår framover

Global utvikling

Den økonomiske veksten i verda var i følgje IMF 3,1 prosent i 2015. Framveksande økonomiar stod for hovuddelen av veksten, trass i nedgang i råvareprisane og politisk usikkerheit i mange land. I industriland er veksten samla sett lite endra frå året før, men veksttakten varierer mykje mellom dei ulike landa.

USA opplever no ein solid vekst i økonomien, drive fram av blant anna vekst i privat konsum og auka investeringar i bustader. Arbeidsløysa har falle betydeleg sidan toppen under finanskrisa. Tillit til at veksten har festa seg førte til at Federal Reserve (FED) i desember heva sentralbanken si signalrente etter om lag sju år med nullrente og tre rundar med ekstraordinær tilførsel av likviditet til marknaden gjennom kjøp av statspapir ("kvantitative lettelsar").

I Eurosona er veksten fortsatt svak, og arbeidsløysa er høg. Samtundes skjer det ei gradvis nedbygging av gjeld. Indikatorar på bedriftene og hushalda sine forventningar viser imidlertid aukande optimisme, medan pengepolitikken framleis er svært ekspansiv. Sjølv om fleire indikatorar peikar i riktig retning, vil det truleg ta tid før veksten i eurosona kjem attende på eit meir normalt nivå.

På same måte som den europeiske sentralbanken, fører sentralbanken i Japan ein svært ekspansiv pengepolitikk. Bank of Japan aukar no si beholdning av verdipapir med heile 80 billionar yen kvart einaste år, noko som tilsvarar rundt 16 prosent av bruttonasjonal produktet (BNP). Veksten er imidlertid framleis på den svake sida som følgje av liten forbruks- og investeringsvekst. Ein reknar med at veksten vil halde seg svak også i åra som kjem. På lengre sikt står Japan også overfor store strukturelle utfordringar knytt til låg innvandring og ei aldrende befolkning.

Kinas økonomi møtte motbør i fjoråret, blant anna med lågare aktivitet i industrien og kraftig fall i aksjemarknaden. Likevel har den økonomiske veksten helde seg sterk sett i forhold til normal veksttakt i Europa og USA. Årsakane til dette er fortsatt god utvikling i hushalda sitt forbruk samt solid vekst i tenestesektoren. Samla sett er det fleire usikkerheitsmoment rundt vidare utvikling i kinesisk økonomi. Veksten er venta å avta ytterlegare i åra framover, og det vil kunne få stor verknad for verdsøkonomien om vekstfallet kjem gradvis eller raskt.

Det norske makrobiletet

Norsk økonomi opplever for tida store utfordringar som følgje av lågare aktivitet i petroleumssektoren. Ein reduksjon i oljeinvesteringane har lenge vore venta, men utslaget på sektoren har blitt større som følgje av det kraftige fallet i oljeprisen. Førebels anslag frå Norges Bank viser at veksten i fastlands-BNP vart redusert frå 2,3 prosent i 2014 til 1,4 prosent i 2015, som er den lågaste vekstnivået sidan finanskrisa. For 2016 forventar sentralbanken at veksten avtar ytterlegare til 1,1 prosent.

Redusert aktivitet i petroleumssektoren og tilknytt leverandørindustri har medført at Norge no er inne i ein omstillingsfase. Ein slik fase måtte koma før eller sidan, då olje og gass er ikkje-fornybare ressursar. Oljeprisfallet har imidlertid ført til både ei framskunding og forsterking av

nedgangen. Oljeprisen har no eit fall på over 70 prosent sidan juni 2014. Oljeprisfallet har også medvirka til ei svekking av den norske krona sin internasjonale verdi. Kronesvekking saman med lågare forventa lønsvekst, vil betre Norge si konkurransevne innafor tradisjonelle eksportvarer, og gi eit løft for norsk eksportnæring.

Kronesvekkinga trekkjer inflasjonen opp gjennom høgare prisar på importerte varer. Føreset ein at krona ikkje svekkar seg vidare, er effekten midlertidig. I tida som kjem er det dermed forventa at inflasjonen vil avta noko. Målt ved konsumprisindeksen (KPI) er inflasjonen no nær inflasjonsmålet til Norges Bank på 2,5 prosent. Ved å justere for avgifter og ekskludere energiprisar (KPI-JAE) er den underliggjande inflasjonen noko høgare.

Pengepolitikken var ekspansiv gjennom 2015. Norges Bank kutta styringsrenta med 0,25 prosentpoeng to gonger, og det gav ei rekordlåg styringsrente på 0,75 prosent. Sentralbanken har signalisert at det er utsikter til ytterlegare rentekutt i løpet av første halvår i 2016. Trass i eit rekordlåg rentenivå ligg norske renter godt over nivået hjå våre viktigaste handelspartnarar.

Ulik utvikling i bedriftene

Fallet i aktivitet i oljerelaterte verksemder har hatt ulik verknad på norske bedrifter og regionar. Oljeinvesteringane, som lenge har vore ein vesentleg bidragsytar til økonomisk vekst i Norge, dreg no veksten ned. Ein reknar med at det kraftigaste fallet i investeringar vart tatt ut i 2015, men mest sannsynleg vil det vere ein vesentleg nedgang også i 2016. Avhengig av kor lenge den forventa oppgangen i oljeprisen drøyar, vil investeringsnivået og aktiviteten i leverandørindustrien kunne falle vidare. Slik det ser ut no, er blir det vist liten vilje frå tilbodssida til å stabilisere oljeprisen. På same tid virkar redusert vekst i Kina negativt inn på etterspørselen.

Den tradisjonelle eksportnæringa nyt godt av ei svak krone og betra konkurransevne i den internasjonale marknaden. Likevel har fastlandsbedriftene sine investeringar falle dei siste åra. Tala viser stor forskjell mellom ulike næringar. Ikkje overraskande er det næringane som er tett tilknytt petroleumsindustrien som opplever ein negativ vekst. I næringar som industri og kraftproduksjon ventar ein auka investeringar i åra som kjem.

Norges Banks si utlansundersøking viser lite endring i ikkje-finansielle føretak sin etterspørsel etter kreditt. Bankane rapporterer om innstramming i kredittpraksis, og det er venta at bankene vil auke sine utlånsmarginar i tida framover.

Hushalda si gjeldsbelastning aukar – men spareraten er høg

Privat forbruk utgjør ein vesentleg del av BNP, men forbruket har i 2015 gått noko ned. Utsikter til svakare lønsvekst, høgare prisvekst og auka arbeidsløysa er med på å leggje ein dempar på utviklinga, medan låge renter er med på å auke hushalda si finansielle gjeld. Sparing utgjorde i 2015 over 10 prosent av disponibel inntekt (SSBs sparerate), mot 6,7 prosent i gjennomsnitt for åra 2010-2014.

Gjeldsutviklinga for hushalda held seg relativt stabil gjennom fjoråret, med ein tolv månadersvekst på mellom 6 og 6,5 prosent. Gjeldsveksten er framleis høgare enn

veksten i disponibel inntekt, noko som betyr at hushalda si gjeldsbelastning har auka ytterlegare. Utlånsundersøkinga til sentralbanken indikerer både redusert etterspørsel etter lån og innstramming i bankane sin kredittpraksis. Utlånsmarginen er venta å bli lågare enn i dag, og vil halde rentebelastninga låg og kredittetterspørselen oppe. Samla sett ventar Norges Bank at kredittveksten vil bli noko mindre i tida som kjem, men framleis høgare enn inntektsveksten.

Bustadprisane trendar ned – store regionale forskjellar

Bustadprisane var i gjennomsnitt 7,2 prosent høgare i 2015 enn i 2014. Detaljane viser at tolv månadersveksten for Norge samla er avtakande. Frå ein årleg vekst i underkant av 9 prosent i starten av året enda veksten i desember på 5 prosent. Det er store regionale forskjellar i prisutviklinga. Vestlandet skil seg negativt ut. Tall for desember viser at veksten i Stavanger siste året har vore -5,3 prosent. I Bergen og Trondheim vart veksten høvesvis 6,0 prosent og 4,1 prosent. Oslo opplever sterkast prisvekst, 9,5 prosent frå desember 2014 til desember 2015.

SpareBank 1 Hallingdal Valdres si bankverksemd i 2015

Bankdrifta i 2015 må kunne seiast å ha vore eit nokså normalt driftsår. Det har ikkje vore store endringar i organisering, tilsette, produkt og system dette året.

Forsikringsområdet

Banken har hatt ein god vekst både på privatmarknaden og bedriftsmarknaden i 2015. For privatmarknaden er total forsikringsportefølje ved utgangen av året på 71 mill. fordelt på 50 mill. på skadeforsikring og 21 mill. på personforsikring. For bedriftsmarknaden er skadeforsikringsporteføljen på 19,8 mill. og pensjonsporteføljen på 16,9 mill.

Porteføljen på landbruk har også hatt ein fin vekst og passerte 10 mill. ved årsskiftet.

Kundane er svært nøgd med å kunne samle bank og forsikring på ein stad.

Sjølvetente løysingar blir heile tida utvikla og kundane kan både berekne pris og gjera endringar, i tillegg til å få god oversikt på alle forsikringane sine. Kundesenteret vårt hjelper også både privat- og bedriftskundar med spørsmål om forsikring og pensjon.

Betalingsformidling og digitale tenester

Året 2015 vart året då betaling med mobiltelefonen gjorde sitt inntog i marknaden for betalingsformidling. Store aktørar som Apple og Google er på banen for å ta noko av denne marknaden. Bankane prøver å møte konkurransen gjennom ei satsing på eigne løysingar. SpareBank 1 satsar tungt på mCASH som si løysing. Denne løysinga inneheld mobilbetaling, vennebetaling og mogelegheit for å be om betaling frå andre. Løysinga er også svært anvendeleg for lag og organisasjonar då den inneheld ei kioskløysing som kan vere med på å gjere arrangement kontantfrie. mCASH er lett å setje opp har ingen kostnader knytt til etablering. I takt med fallande kontantbruk, kan løysinga vere med på å gje auka sal.

2015 var også året då nettbanken vart Java-fri. Dette til stor glede for både kundar og banken. Ein vesentleg del av spørsmåla til vårt kundesenter dreia seg om spørsmål knytt til pc-programmet Java som var avgjerande for at nettbanken skulle fungere. No er nettbanken endra og gir med det ein enklare kvardag for brukarane.

På betalingskortsida kan ein no betale inntil kr 200,- med Visa-kortet utan å bruke pin-kode. Kortet held ein inntil betalingsterminalen og vara blir betalt. Av og til må ein taste pin-koden for å verifisere seg som korrekt brukar.

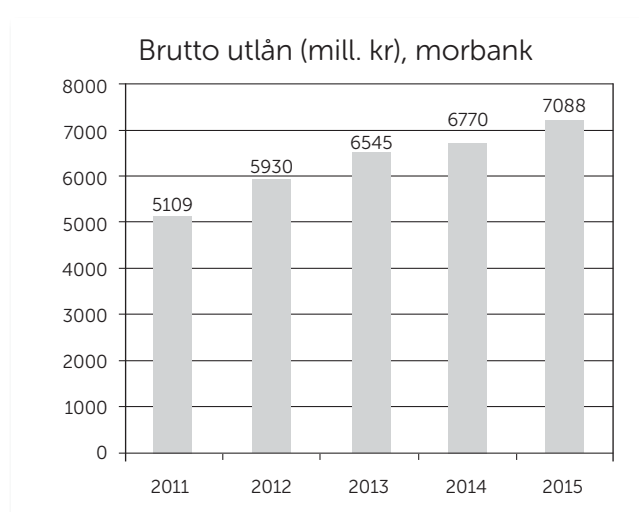
Mobilbanken til SpareBank 1 er svært populær. Likevel er den modernisert for å bli endå meir brukarvenleg og innehalde fleire tenester.

Finansieringsområdet

Banken har i 2015 hatt ein utlånsvekst som ligg om lag på landsgjennomsnittet, med ein noko svakare vekst på bedriftsmarknaden. Auken er ein kombinasjon av auka etterspørsel etter lån og at banken har fått tilført nye kundar.

Finansieringsområdet har i 2015 vore prega av tilpassing til nye e-løysingar på kredittområdet. No blir ca. 75% av alle lån innfor privatmarknaden signert elektronisk (e-signering). Banken forventar ei endå sterkare dreining mot bruk av elektroniske løysingar og sjølvbetening av utlånsprosessen dei komande åra

Banken har hatt fokus på å sikre tilfredstillande kvalitet i utlånsarbeidet, og gjennomfører jamnleg interne og eksterne kontrollar for å måle kvaliteten på kredittsaksarbeidet.

Plasseringsområdet

Odin fond har hatt ei god utvikling gjennom 2015 med unntak av Odin Maritim og Odin Offshore. Desse to fonda er no slått saman til Odin Energi, som får eit breiare mandat i si forvaltning. Spesielt gledeleg er det at «folkefonda» Odin Norge og Odin Norden i løpet av 2015 gjitt høvesvis 8,6 % og 33,2 % avkastning noko som er godt over indeks.

Også innfor plasseringsområdet merkar ein stadig større innslag av sjølvbetening. I 2015 er ca. 45 % av alle spareavtalar kjøpt gjennom nettbank eller mobilbank. Denne utviklinga ventar me skal halde fram i 2016.

Banken har i året hatt 4 fastrentetilbud på innskot i året og ved årsskiftet er ca. 70 mill. innskot med fastrente.

Ved inngangen til året og 1. halvår var innskotsveksten svært høg, men for året som heilheit enda veksten på 6,2 % som er heilt som forventa. I takt med synkende rente, er det gjort fleire rentejusteringar undervegs i året. Siste renteendringa hadde verknad frå 1. desember.

At nordmenn sparar har også banken merka i året. Banken har hatt fokus på spareavtalar noko som har resultert i heile 855 nye avtaler i løpet av året. Dette er ein auke på 58% frå året før. Gjennomsnittleg sparebeløp per avtale er på 1.068,- per mnd. 29 % høgare enn året før. Fleire kundar som sparar eit større beløp per måned er gledeleg for banken.

Resultatutvikling

Resultatet for 2015 i morbank

Resultatrekneskapskapen for morbanken i 2015 er driftsår nr. 3 for SpareBank 1 Hallingdal Valdres etter fusjonen mellom SpareBank 1 Hallingdal og Øystre Slidre Sparebank i 2012. Rekneskapskapen for 2015 viser eit normalt driftsår, men er likevel noko påverka av eingongshendingar.

Årsoverskotet etter skatt for rekneskapsåret 2015 i morbanken vart 72,9 mill. kroner som er ein nedgang på 14,9 mill. kroner i høve til 2014. Dette gir ei eigenkapitalavkastning etter skatt på 7 % mot 8,8 % i 2014. Resultatet er om lag som venta, men inneheld eingongspostar som slår begge vegar.

Banken sine netto renteinntekter vart 157,2 mill. kroner som er ein auke på 2 mill. kroner frå 2014. Målt i høve til gjennomsnittleg forvaltningskapital (GFK) minkar rentenettoen frå 1,96 i 2014 til 1,79 % i 2015. Inntekter frå overført låneportefølje til SpareBank 1 Boligkreditt blir klassifisert som provisjonsinntekter, ikkje som renteinntekt. Innteninga frå denne porteføljen tilsvarar ei inntekt på 0,20 % av GFK. Slik sett blir samla inntekter knytt til utlån og innskot samt renteplasseringar 1,99 % av GFK mot 2,26 % i 2014. Ein vesentleg årsak til nedgangen er eit høgt innskotsvolum som følgje av mange store innskot delar av året.

Sum netto andre driftsinntekter utgjorde 70,3 mill. kroner eller 0,8 % av gjennomsnittleg forvaltningskapital. Morbanken har i 2015 bokført eit negativt utbytte på 0,8 mill. kroner på ulike aksjepostar. Årsaka til det negative utbyttet er eit samla negativt resultat frå dotterselskap. Bankens sine dotterselskap blir innarbeidd i rekneskapskapen etter eigenkapitalmetoden. Etter denne metoden blir banken sin del av eigenkapitalen berekna og resultatet inntektsført i samsvar med denne andelen. Alle bankens sine dotterselskap er 100 % eigd av banken.

Dotterselskapa utgjør ei netto kostnad på 11,9 mill. kroner i 2015. Årsaka til den store kostnaden er negativt resultat i to selskap samt goodwill-avskrivningar knytt til kjøp av dotterselskap dei siste åra. Det er i 2015 også gjennomført ei ekstraordinær nedskrivning av goodwill knytt til selskapet SpareBank 1 Regnskapshuset ValHall AS som følgje av svakare resultatutvikling i selskapet enn forventa. Meir omtale av dotterselskapa lenger bak i årsrapporten.

Banken mottek vanlegvis ein større sum i utbytte frå selskapet Samarbeidende Sparebanker AS. Dette er utbytte frå SpareBank 1 Gruppen som blir kanalisert gjennom selskapet som er eigd av dei mindre bankane i SpareBank 1.

Bokført utbytte frå selskapet er 1,2 mill. mot 10,4 mill. i 2014. Årsaka til det låge utbytte utbetalt i 2015 er eit lågt resultat i SpareBank 1 Gruppen i 2013 samt at SamSpar i 2014 gjorde ei ekstraordinær nedskrivning av aksjane i selskapet SpareBank 1 Markets AS.

Det største utbyttet i året kjem frå Samarbeidende Sparebanker Bankinvest AS og utgjør 3,7 mill. kroner. Selskapet eig aksjar i BN Bank. Utbytte frå andre anleggsaksjar er på 4,9 mill. med SpareBank 1 Boligkreditt som det største på 2,1 mill.

Netto provisjonsinntekter og inntekter frå banktenester var i 2015 på 64,9 mill. kroner som er ein auke på 0,3 mill. kroner. Provisjonsinntektene har ein større vekst enn det kan sjå ut til. Pga. god likviditet i året vart overført volum til Boligkreditt teke noko ned i 1. halvår og det resulterte i reduksjon i provisjonsinntektene på dette området. Dermed blir veksten innafor betalingsformidling, finansiering, forsikring og plassering ikkje synleg i rekneskapskapen. Desse områda hadde ein auke i provisjonsinntektene på 6,9 mill. eller 15 %, medan provisjonen frå Boligkreditt vart redusert med 6,3 mill.

Netto resultat frå finansielle egedelar i banken ga eit positivt resultat i 2015 på 2,6 mill. kroner mot 5,9 mill. kroner i 2014. Året er prega av omlegging i banken si aksjeportefølje under aktiv forvaltning. Investering i enkeltaksjar vart endra til plasseringar i aksjefond. I omlegginga vart alle aksjar seld (realisert) og det førte til ein kursgevinst på 7,7 mill. kroner. Samla kursgevinst på aksjar vart 8,6 mill. kroner.

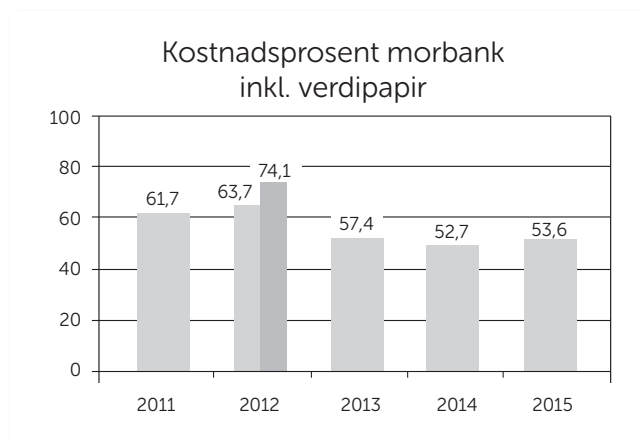
Kursutviklinga for banken si renteportefølje har vore negativ dei siste månadane av året. Frå slutten av august gjekk kredittpåslaget for obligasjonar kraftig opp. I slike situasjonar fell kursen på eksisterande obligasjonar og verdien blir redusert. I tråd med forsiktighetsprinsippet blir porteføljen skriva ned til marknadsverdi. Samla nedskrivning i 2015 utgjør 6,6 mill. av ei samla negativ inntekt på 6,9 mill. kroner. Dersom kursane stig på eit seinare tidspunkt, vil denne nedskrivninga bli reversert.

Samla kostnader fell frå 128,7 mill. kroner i 2014 til 121,9 mill. kroner i 2015. Den tilsynelatande kostnadsreduksjonen kjem frå ei omlegging i banken si pensjonsordning i 2015. Endringa er omtala i note 9. Frå 1.1.16 er alle bankens sine tilsette på ei felles innskotsbasert ordning. Eit resultat av ordninga er at tidlegare balanseførte pensjonsforpliktingane knytt til ordninga er løyst opp og inntektsført i resultatrekneskapskapen. Resultateffekten utgjør 16,7 mill. kroner.

Lønskostnader aukar med 2,0 mill., ein auke på 3,7 %. Her er auka vikarutgifter inkludert. Også sosiale kostnader aukar med nesten 3 mill. kroner. Mykje av dette er auke i arbeidsgjevaravgift, men det er også satsa ein del i året på eit konserninternt samhandlingsprosjekt, samt ei større samling for alle verksemdar i konsernet.

Andre driftskostnader aukar med over 4 mill. og er noko høgare enn venta. Dette området inneheld mange ulike kostnader og det er vanskeleg å peika på eit særskild område. Kontoplanen vart omarbeidd i 2014 og gjer det vanskelegare å ha gode samanlikningstal på einskildpostar. Samarbeidende Sparebanker har bygd opp ein administrasjon i Oslo som skal utføre oppgåver for alle deltakarbankane. Ein ser at felleskostnader aukar delvis på grunn av dette. Elles er det brukt ein god del på marknadsføring i 2015.

Avskrivningar og andre driftskostnader endrar seg med ca. 1,6 mill. og då er det dessverre kostnadsvekst me pratar om. Også her vanskeleg å peike på noko spesielt, men ein del felleskostnader inngår. Mykje av kostnadane er husleige til dotterselskap og andre.

Figuren viser kostnadsprosenten dei siste 5 åra. For 2012 viser den kostnadsprosenten med og utan fusjonskostnader. Den høgaste søyla viser inkl. fusjonskostnader.

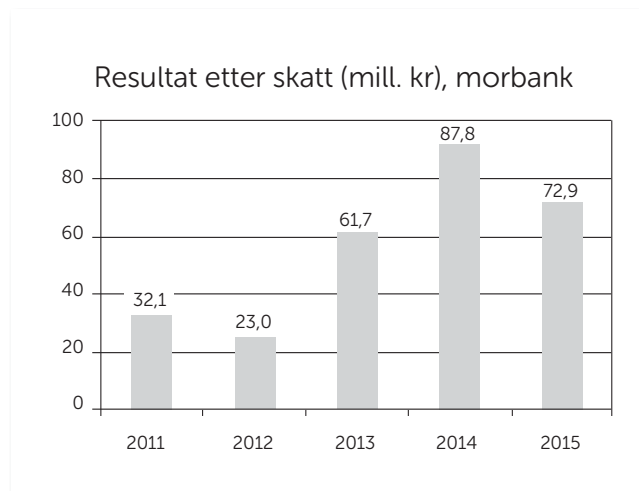
Banken sin kostnadsprosent har gått litt opp i 2015, frå 52,7 til 53,6. Målet på eit par års sikt er å koma under 50 % og det er innan rekkevidde.

Låne- og garantiporteføljen er gjennomgått og vurdert i samsvar med retningsliner frå Finanstilsynet. Banken sin administrasjon går kvar måned gjennom privat- og bedriftsmarknaden med konkret vurdering av tapsutsette engasjement. Tapsføring og eventuell nedskrivning blir vurdert og vedteke av styret i samband med kvartalsrekneskapen 4 gonger i året. Meir informasjon om desse vurderingane er omtala i nota om generelle rekneskapsprinsipp.

Banken hadde i 2015 eit netto tap på utlån og garantiar på 6,3 mill. kroner, ein kraftig nedgang frå i fjor. Konstaterte tap på lån og garantiar utgjer 8,7 mill. kroner, medan nedskrivningar på individuelle lån og garantiar er redusert med 3,9 mill. Det er også inntektsført 0,9 mill. i inngått på tidlegare nedskrivne lån. Meir om banken sin tapskostnad i note 3.

Banken sin skattekostnad for 2015 er rekna til 26,4 mill. kroner. Morbanken har i rekneskapsåret 2015 gitt konsernbidrag som utnyttar framførbart underskot i dotterselskap. Meir omtale av dette på side 13.

Årsresultatet i morbanken på 72,9 mill. kroner etter skatt er på same nivå som styret sine forventningar til året.

Resultatet for 2015 i konsernet

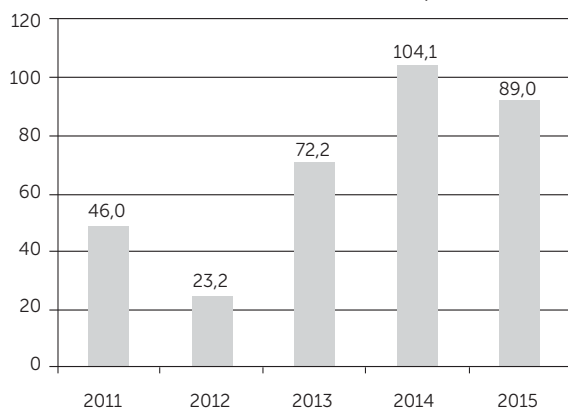
Det er morbanken som utgjer dei største resultatpostane i konsernrekneskapen. Dotterselskapa blir konsolidert inn i konsernrekneskapen med både inntekter og kostnader. Transaksjonar mellom selskapa blir eliminert.

Konsernet sin resultatandel frå dei felleskontrollerte verksemdene Samarbeidende Sparebanker AS (SamSpar) og Samarbeidende Sparebanker Bankinvest AS blir inntektsført i konsernresultatet, og evt. utbetalt utbytte i året blir eliminert for ikkje å få dobbel verknad.

Resultatet frå SpareBank 1 Gruppen blir innarbeidd etter eigenkapitalmetoden i konsernrekneskapen gjennom Samarbeidende Sparebanker AS (SamSpar). Banken sin andel av dette utgjer 18,7 mill. kroner, medan tidlegare omtala motteke utbytte på 1,2 mill. kroner blir eliminert slik at netto verknad i konsernrekneskapen er 17,5 mill. kroner i høve til morbankresultatet.

SpareBank 1 kjøpte Glitnir Bank (no BN Bank) hausten 2008. SamSpar sin eigardel er lagt inn i selskapet Samarbeidende Sparebanker Bankinvest AS. Banken sin resultatandel frå dette selskapet utgjer 2,1 mill. kroner. Motteke utbytte i året er på 3,7 mill. kroner. Resultatandelen reduserer konsernresultatet med 1,6 mill. slik at det samla bidraget frå alliansen inn i konsernrekneskapen utgjer 16,0 mill. kroner.

Resultat etter skatt (mill. kr), konsern

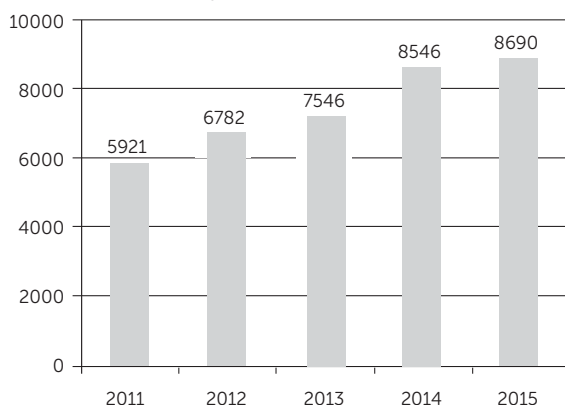
Driftsresultatet før skatt i konsernet vart 113,7 mill. kroner, mot 127 mill. kroner i 2014.

Resultat etter skatt enda på 89,0 mill. kroner mot 104,1 mill. i 2014. Dette gir ein eigenkapitalrentabilitet etter skatt på 7,8 %.

Balans utvikling

Konsernet hadde ved utgangen av 2015 ein forvaltningskapital på 8.690 mill. kroner, som er ein auke på 144 mill. kroner eller 1,7 % frå utgangen av 2014. Den svake veksten kjem i hovudsak frå eit svært høgt innskotsnivå ved utgangen av 2014. Ved utgangen av 2015 er innskotsnivået på eit meir normalt nivå i høve til anna finansiering.

Forvaltningskapital (mill. kr), konsern

Brutto utlån auka 327 mill. kroner til 6.980 mill. kroner som tilsvarar ein balansevekst på 4,9 % i 2015.

Ved årsskiftet hadde banken overført bustadlån til SpareBank 1 Boligkreditt AS for 1.887 mill. kroner. Tek ein omsyn til desse overføringane er reell utlånsvekst i konsernrekneskapen 5,4 %.

Brutto utlånsengasjement som har vore misleghalde i meir enn 90 dagar utgjer 76,9 mill. kroner, mot 87,9 mill. i 2014. Misleghaldet utgjer med det 1,1 % av brutto utlån. Dei samla tapsnedskringingane er redusert frå 48,9 mill. i 2014 til 44,6 mill. kroner ved utgangen av 2015. Dei gruppevisse nedskringingane er uendra i året.

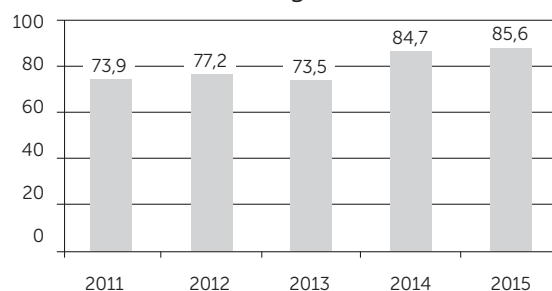
Styret vurderer nedskringingane til å vere tilstrekkelege i høve til identifiserte tapshendingar som har funne stad fram til årets slutt.

Avsetningsgrad seier noko om i kor stor grad banken har gjort nedskringingar for tap på lån som allereie er misleghalde eller som er tapsutsett. Ved utgangen av rapporteringsåret var avsetningsgraden for misleghalde engasjement 18 % mot 21,5 % i fjor.

Utlån og garantiar fordelt på sektorar og risiko er nærare omtala i note 3a.

Ved årsskiftet hadde konsernet eit innskotsvolum frå kundar på 5.978 mill. kroner. Innskotsveksten siste år var på 340 mill. kroner eller 6,0 %. Dette gir konsernet ei innskotsdekning ved utgangen av 2015 på 85,6 %, opp frå 84,7 % i 2014. Overført volum til boligkreditt er auka med 124 mill. i året. Dette er med på å avlaste konsernet sitt finansieringsbehov.

Innskotsdekning (%), konsern

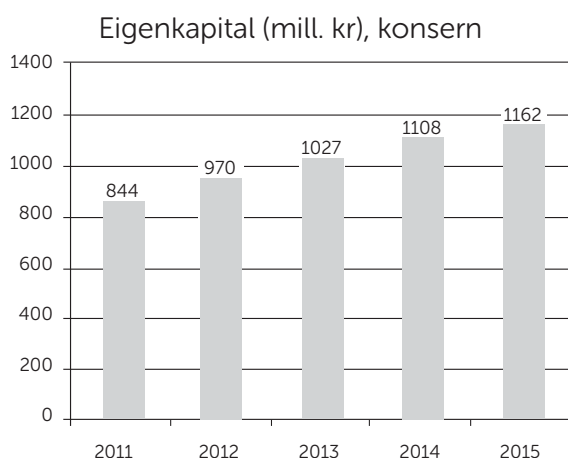

To dotterselskap har i 2015 hatt eit skattemessig underskot og morbanken foreslår difor å gje eit konsernbidrag til desse selskapa. Konsernbidrag utjamnar skattebelastninga i konsernet ved at gjevar kan krevje skattemessig frådrag for bidraget, medan mottakar aukar sine skattepliktige inntekter. For morbanken vil netto konsernbidrag auke bokført verdi av aksjane i morbanken sin balanse. Slik sett blir konsernbidrag likestilt med vanleg kapitaltilførsel.

Konsernbidrag	Brutto	Skatt	Netto
SpareBank 1			
Hallingdal Invest AS	830.667	207.667	623.000
SpareBank 1			
Regnskapshuset ValHall AS	8.168.000	2.042.000	6.126.000
Sum	8.998.667	2.249.667	6.749.000

Etter forslag til utbytte utgjer konsernet sin eigenkapital ved utgangen av året 1.162 mill. kroner. Konsernet sin eigenkapitalandel er på 13,5 %.

Disponering av årsoverskot

Utbytte på eigenkapitalbevis kan delast ut av sparebanken sitt årsoverskot og må vere i samsvar med forsiktig og god forretningskikk. Sparebankar kan difor ikkje garantere eit fast framtidig utbytte på eigenkapitalbevisa. Storleiken på utbyttet vil avhenge av sparebanken sitt driftsresultat og utbyttepolitikk. Styret foreslår at overskotet til disposisjon for SpareBank 1 Hallingdal Valdres på kr 72.870.148,- blir disponert slik:

Disponeringar

Utbytte på eigenkapitalbevis (kr 2,26 per bevis)	18.200.000
Overført frå gavefond	-500.000
Overført til gåver	2.500.000
Overført til utjamningsfond	48.088.775
Overført til anna grunnfondskapital	4.581.373
Sum	72.870.148

Eigarstyring og selskapsleiing (Corporate governance)

Eigarstyring og selskapsleiing i SpareBank 1 Hallingdal Valdres omfattar dei mål og overordna prinsipp som konsernet skal styrast og kontrollerast etter for å sikre kapitaleigarane, innskytarane, tilsette og andre grupper sine interesser. Dette er nedfelt i eit eige dokument om eigarstyring og selskapsleiing. Konsernet si verksemdsstyring skal sikre ei forsvarleg formuesforvaltning, og gje auka tryggleik for at kommuniserte mål og strategiar blir nådd og realisert.

Konsernet SpareBank 1 Hallingdal Valdres har som eit resultat av dette vedteke at selskapet skal følgje "Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse (corporate governance)" av 23. oktober 2012, med dei tilpassingar som følgjer av at selskapet er ein sparebank utan børsnotert eigarkapital, som blir omsett regelmessig.

Risikostyring

Kjerneverksemda til banknæringa er å oppnå verdiskaping gjennom å ta bevisst og akseptabel risiko. Konsernet arbeider med å vidareutvikle risikostyringssystem og prosessar i tråd

med leiande praksis.

Risiko- og kapitalstyringa i SpareBank 1 Hallingdal Valdres støttar opp under konsernet si strategiske utvikling og måloppnåing, og sikrar samstundes finansiell stabilitet og forsvarleg formuesforvaltning.

Styret handsamar kvartalsvis ein overordna risikorapport. Banken har i 2015 vidareutvikla rammeverket for risikostyring og risikorapportering gjennom ei revidering av policydokument innafor alle risikoområde. Vidare har banken eigne controllerfunksjonar som rapporterer direkte til administrerande banksjef. Controller utfører ei rekkje uavhengige kontrollhandlingar i samarbeid med fagsjefane og Risk Manager.

Intern kontroll er eit prioritert område som er integrert i den daglege drifta. Fagsjefane har eit kvalitetsansvar og står for oppfølging av kontrollverksemda i banken. Rapportering skjer kvartalsvis til styret. I tillegg er EY engasjert i interne revisjonsprosjekt. Dette arbeidet er ein viktig del av banken sitt kvalitetssikringsarbeid.

Dei mest vesentlege risikoane er omtala nedanfor.

Kredittrisiko

Kredittrisiko er definert som faren for tap som følgje av at kundar eller motpartar ikkje har evne eller vilje til å oppfylle sine plikter overfor banken. Kredittrisiko er knytt til mogelege tap på utlån eller garantiar til kundar, i tillegg til tap på plassering i verdipapir med mindre solide utstedarar. Kredittrisikoen er banken sitt mest vesentlege risikoområde. Banken har standardiserte rutinar for kredittgjeving, ein etablert fullmaktsstruktur og risikoklassifiserer alle lån.

Kredittkvaliteten i konsernet må karakteriserast som god. Utviklinga i misleghald har dei siste åra vore positiv og er på eit akseptabelt nivå. Brutto misleghald er ved utgangen av året på 1,1 %. Banken legg vekt på kvalitet i kredittsakene, spesielt innafor bedriftsmarknaden. Kredittrisiko blir tillagt stor vekt i prising av utlån og kredittar.

Utlånsveksten innfor bedriftsmarknaden har vore avtakande det siste året. Kan sjå ut til at dette avspeglar eit fall i lokale investeringar etter høg vekst dei 2 føregåande åra.

Kredittporteføljen i personmarknaden har hatt ei positiv utvikling, og er ved slutten av året svært god. Dette avspeglar seg i nivået på forventa tap i porteføljen som blir berekna kvar månad. Lågt rentenivå og relativ låg arbeidsløyse har ført til stigande bustadprisar. Ved utgangen av året er det ein del mørke skyer i horisonten så det er knytt spenning til vidare utvikling. Banken har ein stor utlånsportefølje til private busett i Oslo/Akershus-området, og på denne delen av utlånsporteføljen vil eit prisfall på bustader (og dermed mindre verdi på pantessikkerheita) kunne auke kredittrisikoen banken er eksponert for. Prisane på bustader og fritidsbustader i banken sitt primære marknadsområde svingar i mindre grad enn i byar og det sentrale austlandet.

Det er venta ein lokal kredittvekst i tida framover som er om lag på nivå med den generelle kredittveksten i Noreg. Dette gjeld både for bedriftsmarknaden og personmarknaden.

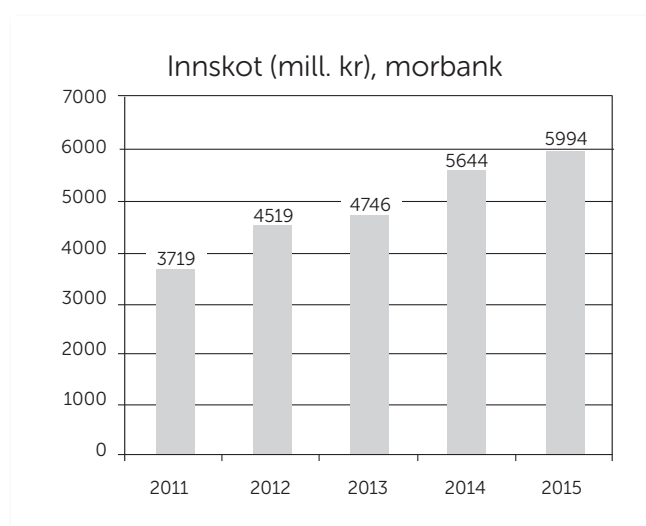
Styret vurderer samla kredittrisiko som tilfredsstillande.

Likviditetsrisiko

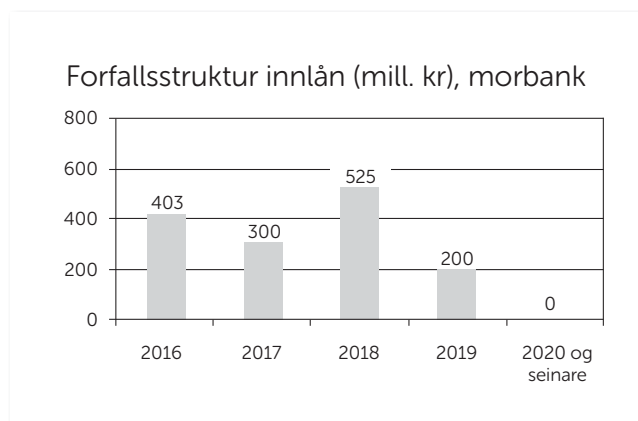
Likviditetsrisiko er risikoen for at banken ikkje er i stand til å

refinansiere si gjeld eller ikkje har evne til å finansiere ein auke i egedelar utan vesentlege ekstrakostnader. Styringa av banken sin finansieringsstruktur tek utgangspunkt i ein overordna policy for likviditetsstyring som årleg blir gjennomgått og vurdert av styret. Banken har ein fundingstrategi som skal gje ein låg likviditetsrisiko gjennom spreiding både i breidde og i lengde. Ei spreiding i breidde går ut på å ha eit balansert forhold mellom innskot frå kundar, langsiktige og kortsiktige innlån, spreiding til ulike marknader og låneinstrument. Spreiding i lengde betyr å ha ein forfallsstruktur med låneforfall til ulik tidspunkt noko som reduserer refinansieringsrisikoen mest mogeleg. Forfallsstrukturen kan variere over tid og blir påverka av prisendringar på banken sine innlån (kredittpåslag/kredittspread).

Konsernet sine utlån blir i hovudsak finansiert med kundeinnskot, verdipapirgjeld og sal av bustadlånsporføljer til SpareBank 1 Boligkreditt AS. Sjølvfinansieringsgraden er stigande over tid i takt med at fleire lån blir overført til boligkredittselskapet. I 2015 har morbanken auka innskotsdekninga frå 83,4 til 84,6 %.

Kredittmarknaden for finansiering av banken si drift (fundingmarknaden) har vore nokså turbulent i 2015. Det første halvåret låg kredittpåslaget på innlån stabilt akkurat som marknadsrenta. Men frå slutten av august auka påslaget raskt og nådde nivå som me ikkje har sett sidan finanskrisa i 2008/2009 og statsgjeldkrisa i 2011/2012. Årsaka var først og fremst at dei store bustadkredittselskapa som hentar mykje av si finansiering i den utanlandske marknaden, opplevde høgare prisar internasjonalt og at dei smitta over på den norske marknaden. I løpet av året har kredittpåslaget på innlån auka med 0,92 og 0,84 prosentpoeng for høvesvis 3 og 5-årslån. I takt med auka overføringar til boligkreditt er innlånsvolumet noko redusert i året og er på vel 1,4 mrd. kroner der mesteparten er obligasjonslån. Banken har alle innlån i den norske marknaden fordelt på 6 obligasjonslån og eit banklån. Ved utgangen av året var unytta oppgjerskreditt på 40 mill. kroner.

Overføring av godt sikra bustadlån til SpareBank 1 Boligkreditt AS er med på å dempe finansieringsbehovet og dermed likviditetsrisikoen til banken. I løpet av året er overført volum auka frå 1.763 mill. til 1.887 mill. kroner og utgjør no 21 % av alle utlån. Banken har også til ei kvar tid ei viss mengde bustadlån som ligg klar til overføring i tilfelle eit raskt finansieringsbehov og til å dekke opp eit prisfall på bustader.

Nye likviditetskrav for bankane er innført. Sentralt i desse reglane står LCR-kravet (Liquidity Coverage Ratio). Dette er ei måling av banken si evne til å tåle ein likviditetsutgang 30 dagar fram i tid ved eit stress i penge- og kapitalmarknaden. Vidare blir det stilt krav til at bankane skal ha ei stabil og langsiktig finansiering (Net Stable Funding Ratio – NSFR). LCR-kravet er innført med verknad frå 4. kvartal 2015. Banken tilfredsstiller dette kravet per 31.12.15. NSFR-kravet blir innfasa i løpet av nokre år. Desse EU-baserte reglane krev endring i samansetning av banken sine likvide egedelar. For å tilfredstille krava vil banken måtte halde eit høgare nivå på ledig likviditet og denne må vere plassert på ein sikker måte til ei lågare avkastning. Banken har gjort ei viss tilpassing til nye reglar, men i takt med høgare krav vil ytterlegare tilpassing vere nødvendig.

Marknadsrisiko

Marknadsrisiko, eller kurs- og renterisiko omfattar banken sin risiko knytt til posisjonar i valuta, aksje- og rentemarknaden. Banken har ingen valutarisiko utover det som er knytt til eigen valutabehaldning.

Banken sin renterisiko oppstår hovudsakleg i samband med fastrenteutlån, fastrenteinnskot og fastrenteinnlån. Banken har ei målsetting om å ha liten renterisiko og skal i prinsippet eliminere alle fastrenteposisjonar ved hjelp av rentebytteavtalar. Banken sin policy for styring av renterisiko set rammer for kor stor renterisiko banken kan ta. Renterisikoen for alle posisjonar kan uttrykkest ved å sjå på kor følsam balansen er for renteendringar. Banken har fastsett rammer for renterisiko på kort og lang sikt, dvs. over og under eit år.

Mesteparten av banken sine utlån og innskot har flytande rente, dvs. at renta blir regulert i takt med pengemarknadsrenta og utgjør ingen renterisiko. Noko av balansen er knytt til

fastrenteavtaler og utgjør ein renterisiko. Etterspørselen etter fastrenteutlån har vore aukande i 2015 og utgjør no 422 mill. kroner. Av dette er 255 mill. kroner sikra med rentebytteavtalar (SWAP) der banken "sel" fastrenta vidare og "kjøper" flytande rente. Dersom etterspørselen etter fastrentelån held fram auken, vil det være naudsynt å rentesikre ein større del av porteføljen for ikkje å få for stor renterisiko.

Banken har ved utgangen av året ei verdipapirportefølje på 562 mill. kroner i bokført verdi som blir forvalta av ekstern forvaltar. Porteføljen inneheld 7,2 % norske aksjefond, 8,1 % internasjonale aksjefond, 67,4 % norske og utanlandske obligasjonar og 17,3 % norske obligasjonsfond. Verdiutviklinga på obligasjonar har vore negativ dei siste månadane av året og ført til ei avkastning på kun 1,9 % i 2015. Ved utgangen av året er marknadsverdien på aksjeporteføljen 20,4 mill. kroner over kostpris og bokført verdi, medan marknadsverdien på obligasjonsporteføljen er 8 mill. kroner under kostpris og dermed nedskrive tilsvarande.

Samla risikoeksponering på området er moderat.

Operasjonell risiko

Operasjonell risiko er definert som risiko for feil og manglar som konsekvens av mangelfulle system, rutinar og kompetanse. Konkrete døme kan vere:

- Menneskeleg svikt og manglande kompetanse
- Svikt i IKT-system
- Uklar policy, strategi eller rutinar
- Kriminalitet og interne misleghald

Prosessen for styring av operasjonell risiko skal i størst mogeleg grad sikre at ingen enkelthendingar forårsaka av operasjonell risiko skal kunne skade konsernet si finansielle stilling i alvorleg grad.

Konsernet har stort fokus på kvalitet og kontinuerleg forbetring. Over tid er det bygd opp eit system for sikring av kvaliteten der fagsjefar har ansvar innafor kvart sitt fagområde. Det blir gjennomført kvartalsvise kontrollhandlingar på kvart fagområde som blir rapportert til administrerende banksjef. Controllerfunksjonen som er tidlegare nemnd, blir også nytta til å gjennomføre kvalitetskontrollar i dotterselskapa.

I tillegg satsar SpareBank 1-alliansen og banken på kompetanseheving gjennom kontinuerleg tilbod om etterutdanning/vidareutdanning, sertifisering som SpareBank 1-rådgjevar og autorisasjon som finansiell rådgjevar (AFR).

Eigarrisiko

Eigarrisiko er risikoen for at SpareBank 1 Hallingdal Valdres blir påført negative resultat frå eigarpostar i strategisk eigde selskap og/eller må tilføre ny eigenkapital til desse selskapa. Konsernet har i hovudsak eigarrisiko gjennom dei indirekte eigardelane i SpareBank 1 Gruppen AS, BN Bank ASA, og Bank 1 Oslo Akershus, og dei direkte eigardelane i SpareBank 1 Boligkreditt AS og SpareBank 1 Næringskreditt AS samt andre SpareBank 1-selskap. Alle desse eigardelane er små og under 2 % i alle selskap. Sjå elles note 2 for oversikt over banken sine anleggsaksjar.

I desember 2015 kunngjorde SpareBanken Hedmark at dei har inngått avtaler med dei andre eigarane av Bank 1 Oslo Akershus om kjøp av deira aksjar i banken. Det er

venta at denne transaksjonen blir gjennomført i 2016 og vil påvirke banken sine aksjar i selskapet SamSpar Bankinvest II AS. Sjå elles kap. 1 i årsmeldinga for meir informasjon om Sparebanken Hedmark sitt tilbod.

Meir informasjon om banken sin risiko og styring av denne finn ein på banken sine heimesider www.sb1.no i Pilar 3-rapporten (sjå Om oss – Resultat – Anna finansiell informasjon).

Kapitalstyring

Kapitalstyring skal sikre at konsernet har ein ønska storleik på eigenkapitalen vurdert i høve til selskapets storleik, risiko og kapitalkrav. Den skal vidare sikre ein optimal og effektiv bruk av eigenkapitalen, sett i høve til konsernet sine verksemdsområde, risikoprofil og ønska storleik på eigenkapital / ansvarlig kapital. Styret har vedteke ei målsetting for konsernet om minimum 17 % kjernekapitaldekning i komande strategiperiode som går fram til og med 2017.

Kapitalstyringa i SpareBank 1 Hallingdal Valdres skal sikre ein effektiv bruk av kapitalen sett i forhold til:

- å sikre kreditor for tap (kreditorvern)
- at fastsett minstekrav til kapitaldekning basert på risikoprofil og risikotoleranse blir oppfylt og at det er ein tilstrekkeleg eigenkapitalbuffer sett i forhold til konjunkturforhold og risiko elles blir oppretthalde. ("going concern"-perspektiv)
- konkurransedyktige vilkår i innlånsmarknaden (rating perspektiv)
- å tilfredsstille selskapet sitt krav til eigenkapitalavkastning (konkurransedyktig eigenkapitalavkastning)
- at verksemdene kan utnytte vekstmogelegheter i marknaden (organisk eller via oppkjøp)

Kapitalkravet er eit tredelt system med såkalla pilarar. Pilar 1 omhandlar minstekrav til kapitaldekning og representerer det regulatoriske minstekravet til kapital. Pilar 2 går på at konsernet skal gjennomføre ei årleg vurdering av kapitalbehovet ut frå den samla risikoen som konsernet er eksponert for (ICAAP-prosess). Pilar 3 stiller krav til offentleggjering av finansiell informasjon (Pilar 3-rapporten).

I den årlege ICAAP-prosessen ser ein framover og gjer ulike framskrivingar av kapitalbehovet. Framskrivingane tek omsyn til både forventa utvikling dei neste åra, samt ein situasjon med eit alvorleg økonomisk tilbakeslag over fleire år (nedgangsscenario). I dette arbeidet blir stresstestar brukt for å analysere ein situasjon med eit alvorleg økonomisk tilbakeslag. SpareBank 1 Hallingdal Valdres har i tillegg utarbeidd beredskapsplanar på likviditets- og kapitaldekningsområdet for i størst mogeleg grad å kunne handtere slike kriser om dei skulle oppstå.

Ved utgangen av 2015 hadde konsernet SpareBank 1 Hallingdal Valdres ein netto ansvarleg kapital på 1.035 mill. kroner. Banken brukar standardmetoden til å rekne ut kapitaldekninga. Dette gir ei kapitaldekning på 17,56 %. På morbanknivå er kapitaldekninga 16,32 %. Banken har ikkje tilleggskapital slik at banken si kapitaldekning er lik kjernekapitaldekninga.

Kapitaldekninga ved utgangen av året er over målsettinga og tilfredsstillande for konsernet. Kapitaldekninga for morbanken har mindre buffer mot lovkravet etter som den ligg over eit prosentpoeng under nivået for konsernet. Det er viktig å følgje kapitalutviklinga tett for å halde seg på målet i 2017. I dette arbeidet har banken utvikla ein kapitalplan som blir ajourført kvartalsvis. Planen skal vere eit verktøy for å kunne setje i verk tiltak i god tid. Gode resultat vil uansett vere viktig for å bygge opp tilstrekkeleg kapital til å kunne finansiere lokal vekst.

Meir informasjon om banken si kapitaldekning og kapitalstyring finn ein på banken sine heimesider www.sb1.no i Pilar 3-rapporten (sjå Om oss - Resultat - Anna finansiell informasjon).

Samfunnsansvar

Det er mange tilhøve som kjem inn under denne paraplyen. Konsernet SpareBank 1 Hallingdal Valdres med sine ulike verksemdsområde er ein viktig aktør i lokalsamfunnet der verksemdene ligg. Banken er i stor grad med og finansierer lokal utvikling i form av lån til bustader og næringsverksemd. Banken si evne og vilje til å ta del i nye prosjekt er ein sentral pilar i utviklinga av lokalsamfunnet. Konsernet med alle verksemdsområder er til saman ein betydeleg arbeidsplass for innbyggjarane. Konsernet er også ein stor skatteytar som tilfører mykje til samfunnet i form av skatteinntekter frå tilsette og selskapet. Eigedomsmeklarverksemda er ein viktig lokal aktør for omsetnaden av bustader og fritidsbustader i fjellet. Rekneskapsverksemda utfører viktige tenester for lokalt næringsliv.

Banken tek også på seg eit viktig samfunnsansvar i høve til å inngå sponsoravtaler med lokale lag og foreiningar og på denne måten gir eit viktig bidrag til lokalt kultur- og idrettsarbeid. Banken har tidlegare stått for gåveutdeling til ulike føremål, men etter at eigenkapitalen i banken vart gjort om til eigenkapitalbevis i 2012, er det no eigarane, Sparebankstiftelsen Hallingdal og Sparebankstiftelsen Øystre Slidre som står for dette arbeidet. Stiftelsane får utbytte frå banken som dei kan nytte vidare til gåveutdelingar. Meir informasjon om banken sparebankstiftelsane sitt samfunnsengasjement er samla i Driv-bloggen (www.driv.sb1.no).

Banken har tatt initiativet til næringsstiftelsen "Kimen til vekst" som kan gje lån til og investere i selskap i Hallingdal og Valdres.

Menneskerettar

I samsvar med krav i likestillingslova og rekneskapslova skal det i årsmeldinga gjerast greie for situasjonen i konsernet når det gjeld likestilling.

Det er ikkje lønsforskjellar mellom kjønna i banken for medarbeidarar i same type stilling, men det vil vere lønsforskjell mellom stillingar ut frå stillingsinnhald og krav til kompetanse.

Arbeidstida er lik for begge kjønn, men kvinner ønskjer i større grad redusert arbeidstid enn menn. Banken har såleis ei overvekt av kvinner i deltidsstillingar.

Banken oppmuntrar og legg forholda til rette for kompetanseheving og rekruttering av kvinnelege tilsette

i ledige leiarstillingar. Forholda blir lagt til rette blant anna gjennom fleksible arbeidstidsordningar, permisjonsordningar og utdanningsavtale. Store moglegheiter for å ta del i og ansvar for prosjekt og fagleg utvikling må og sjåast som eit ledd i banken sitt likestillingsarbeid.

Banken har i 2015 utøvd sitt virke i samsvar med diskrimineringslova sin formålsparagraf om å fremme likestilling, sikre like høve og å hindre diskriminering som følgje av etnisitet, nasjonalt opphav, avstamming, hudfarge, språk, religion og livssyn. Leiinga i banken er særleg merksam på dette i samband med rekruttering. I eksisterande tilsettingsforhold er merksemda retta mot løns- og arbeidsvilkår, samt høve til forfremming og personleg utvikling for medarbeidarane.

Arbeidstakarrettar og sosiale tilhøve

SpareBank 1 Hallingdal Valdres skal vere ein attraktiv og inkluderande arbeidsplass for medarbeidarar i alle aldersgrupper og livsfasar. Konsernet legg til rette for at balansen mellom arbeid, heim og fritid blir opplevd som god for alle medarbeidarar. Konsernet ønskjer å hjelpe sine tilsette til å oppretthalde ei god helse gjennom å stimulere til fysisk aktivitet.

Sjukefråveret i banken har normalt sett vore stabilt lågt og godt under gjennomsnittet i bransjen. For 2015 har det samla legemeldte sjukefråværet vore på 3,6 % av total arbeidstid (mot 4,6 % i 2014). Av dette var 3,4 % legemeldt langtidssjukdom (mot 3,1 % i 2014).

Legemeldt sjukefråvere	2015	2014
Morbank	3,6 %	4,6 %
SpareBank 1 Regnskapshuset ValHall AS	4,2 %	5,6 %
EiendomsMegler 1 Fjellmegleren AS	0,6 %	0,4 %

Konsernet har ikkje vore utsett for alvorlege ulykker eller ran i 2015.

Banken har eit omfattande og robust rammeverk på organisasjonsområdet som skal sørge for at arbeidstakarane sine rettar blir oppfylt:

- personalhandbok, HMS-handbok, sikkerheitshandbok, IA-avtale
- interne avtalefesta utval – tilsettingsutval og forhandlingsutval
- arbeidsmiljøutval
- møte mellom leiing og tillitsvalde
- verneombod
- etiske retningsliner, rutine for bekymringsmeldingar, rutine for konflikthandtering
- opplæringsprogram for leiarar og rådgjevarar.
- jamnlege medarbeidarundersøkingar
- jamnlege oppfølgingssamtalar med leiar
- samlingar for nyttilsette
- livsfasepolitikk

I tillegg gjer banken mange tiltak for at både det fysiske og psykososiale arbeidsmiljøet skal vere bra.

Banken sitt HMS-system er vedlikehalde i 2015.

Styret vurderer banken sitt arbeidsmiljø som tilfredsstillande. SpareBank 1 Hallingdal Valdres har eit eige Arbeidsmiljøutval

(AMU) for heile konsernet. Arbeidsmiljøutvalet sine medlemmer og verneomboda er gitt nødvendig opplæring. Konsernet er IA-bedrift (Inkluderande Arbeidsliv), og har medlemsavtale med Hallingdal og Valdres Bedriftshelseteneste (HAVA BHT). Bedriftshelsetenesta har hjelpt konsernet med HMS-arbeidet, bl.a. gjennom deltaking på AMU-møter, gjennomføring av arbeidsplassvurderingar og ergonomiopplæring, og er disponibel i samband med oppfølging av sjukefråvere m.m.

SpareBank 1 Hallingdal Valdres har eit eige sikkerheitsutval, for å sikre nødvendig fokus og koordinering av sikkerheitsarbeidet i banken.

Over mange år har banken vore sterkt delaktig i å få på plass og vidareutvikle utdanningsprogrammet for rådgjevarane innanfor alliansen. Banken er medlem av Finansnæringens Autorisasjonsordningar. Implementeringa av autorisasjonsordninga for finansiell rådgjeving, samt godkjenningsskjema skadeforsikring, har gitt banken eit kompetanseløft med større kunnskapsmessig profesjonalitet og dyktigheit i rådgjevinga overfor kundane. Banken har evna å implementere alle desse kompetanseløfta på ein god måte. Kompetanseløftet vil halde fram i dei komande åra for nye rådgjevarar, samt for dei erfarne rådgjevarane i form av årlege krav om kompetanseoppdatering.

I løpet av 2015 har fleire tilsette delteke på vidareutdanningsprogram, i hovudsak innafor BI-systemet.

Det ytre miljø

Konsernet har etablert ein miljøstrategi i strategisk plan for 2015-2017:

- Klimautfordringa set fokus på kva enkeltpersonar og bedrifter kan gjere for å bidra med løysingar knytt til dette – i første rekkje ved å halde miljømessig orden i eige hus.
- Konsernet skal møte klimautfordringa gjennom effektiv ressursbruk og bruke gode miljømessige løysingar i kvardagen. Dette blir synleggjort i eit eige miljøregnskap.
- Elles skal konsernet sin miljøambisjon vere på eit nivå tilsvarande det som blir stilt til bransjen.

Konsernet er lokalisert i eit distrikt med relativt store reiseavstandar. I tillegg har banken ei desentralisert organisering som gjer at det naturleg genererer ein del reiseverksemd mellom avdelingskontora. Ut frå dette har banken gjort ein del tiltak som skal gje positive effektar for miljøet i den daglege drifta. Eit mål er å redusere reiseverksemda. Difor har alle bankar i Sparebank 1-alliansen installert videokonferanseutstyr som også effektiviserer tidsbruken gjennom mindre reisetid. SpareBank 1 Hallingdal Valdres har i tillegg installert videokonferanseutstyr på alle bankkontor. Dette blir nytta til både interne og eksterne møte for å redusere reiseverksemda ytterlegare.

Konsernet skal heile tida ha fokus på å minimere den negative miljøpåverknaden gjennom reduksjon av energiforbruk og papir, betre avfallssortering, auka resirkulering og gjenbruk av elektronisk avfall.

For å få betre oversikt over kva påverknad konsernet har på det ytre miljø utarbeider konsernet årleg ein miljørapport for å kunne identifisere utslepp, talfeste forureininga og gjere konsernet i stand til å setje i verk målretta tiltak.

Føremålet er å gje eit grunnlag for å vurdere konsernet i ein miljømessig samanheng, og for å jobbe systematisk med å minske påverknaden på det ytre miljøet.

Analysen er basert på den internasjonale standarden «A Corporate Accounting and Reporting Standard», som er utvikla av «the Greenhouse Gas Protocol Initiative» - GHG protokollen. ISO standard 14064-I er basert på denne.

Rapporteringa dekkjer forbruk knytt til transport, energi, avfall og flyreiser. Det er eit viktig prinsipp at me skal søke å redusere vår påverknad på miljøet, og gjere målretta tiltak overfor det forbruket med størst miljøbelastning.

For 2015 har konsernet sine viktigaste tiltak vore:

- Fortsatt reduksjon i reiseaktiviteten gjennom meir bruka av videokonferansesystem og bruk av applikasjonen Skype til nettmøte.
- Investert i utvendig kildesorteringsanlegg i Hemsedal.
- Montert straumuttak for el-bilar ved fleire kontor.

Energi- og klimaregnskap 2015:

Klimaregnskapet er inndelt i tre nivå (scope) som består av direkte og indirekte utsleppskjelder:

Scope 1: Obligatorisk rapportering inkluderer alle utsleppskjelder knytt til driftsmidlar der organisasjonen har operasjonell kontroll. Dette inkluderer all bruk av fossilt brensel for stasjonær bruk eller transportbehov (sjølveigde, leigde eller leasa køyretøy, oljekjellar osv.). Vidare blir eventuelle direkte prosessutslepp (av dei seks klimagassene) inkludert.

Scope 2: Obligatorisk rapportering av indirekte utslepp knytt til innkjøpt energi; elektrisitet eller fjernvarme/-kjøling. Dette gjeld t.d. for leigde bygg. Utsleppsfaktorane som blir nytta for elektrisitet er basert på nasjonale produksjonsmikssar, historisk femårs rullerande gjennomsnitt (IEA Stat). Den nordiske miksfaktoren dekkjer produksjonen i Sverige, Finland, Norge og Danmark og reflekterer det felles nordiske marknadsområdet (Nord Pool Spot). I høve til utsleppsfaktorar på fjernvarme blir enten faktisk produksjonsmikss basert på innhenta informasjon frå den enkelte produsent, eller gjennomsnittsmikss basert på IEA statistikk nytta.

Scope 3: Frivillig rapportering av indirekte utslipp knytt til innkjøpte varer eller tenester. Dette er utslipp som indirekte kan knytast til organisasjonen sine aktiviteter, men som går føre seg utanfor selskapet sin kontroll (derav indirekte). Typisk scope 3-rapportering vil inkludere flyreiser, logistikk/transport av varer, avfall, forbruk av ulike råstoff osv.

Energi- og klimaregnskap 2015:

Kategori	Forklaring	Forbruk	Enhet	Energi (MWh)	Utslipp (tCO ₂ e)	Utslipp (fordeling)
<i>Transport</i>				39.8	10.2	5.2%
Diesel (B5)		4 010.0	liter	39.8	10.2	5.2%
Scope 1 total				39.8	10.2	5.2%
<i>Elektrisitet per land</i>				1 746.2	117.0	59.2%
Elektrisitet Nordisk miks		1 746 160.0	kWh	1 746.2	117.0	59.2%
Scope 2 total				1 746.2	117.0	59.2%
<i>Flyreiser</i>				-	3.2	1.6%
Fly kontinentalt		8.0	Ant.reiser	-	0.8	0.4%
Fly interkontinentalt		-	Ant.reiser	-	-	-
Fly nordisk		33.0	Ant.reiser	-	2.4	1.2%
<i>Andre reiser</i>				-	59.8	30.3%
Km-godtgj.bil(NO)		395 779.0	km	-	59.8	30.3%
Km-godtgj.el-bil(NO)		3 367.0	km	-	0.1	-
<i>Avfall</i>				-	7.3	3.7%
Restavfall,forbrenning		3.5	m ³	-	0.4	0.2%
Restavfall,forbrenning		13 776.0	kg	-	6.9	3.5%
Scope 3 total				-	70.3	35.6%
Total				1 785.9	197.5	100.0%

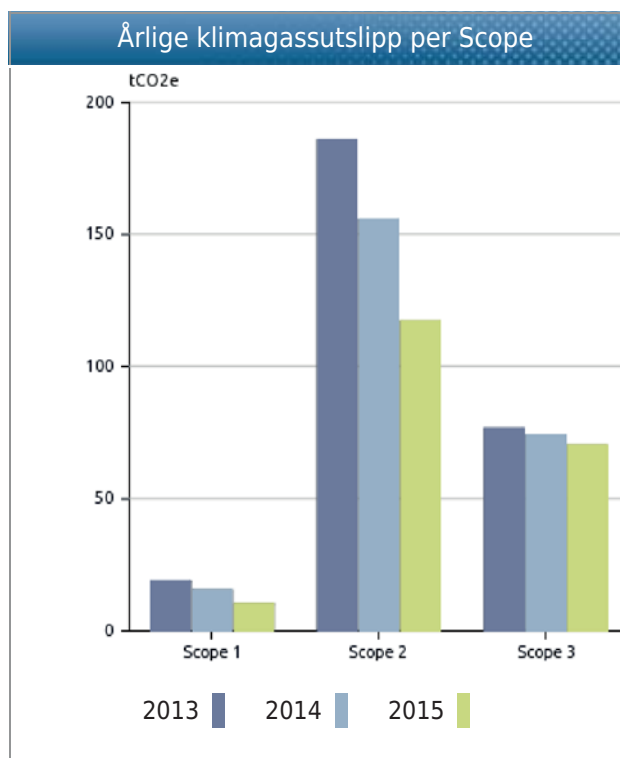
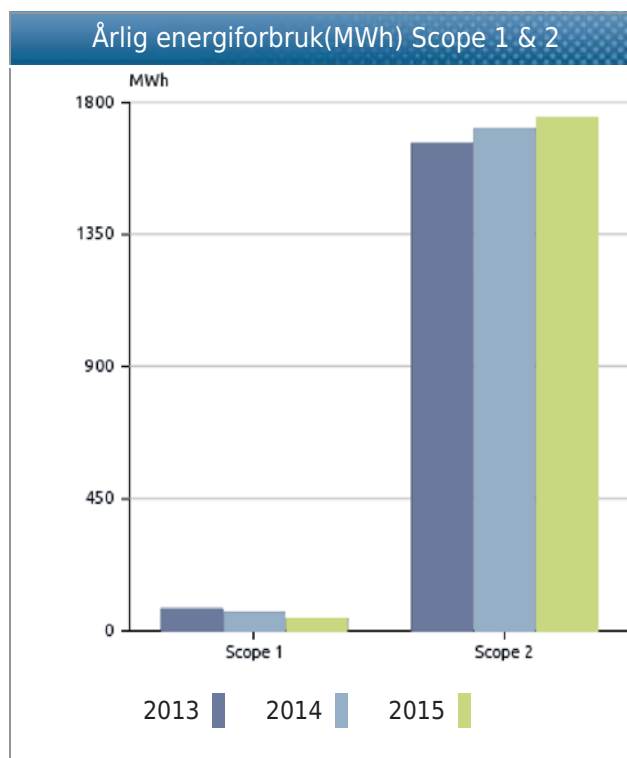
Årsrapport – Klimagassutslipp (tCO₂e) for 2013–2015

Kategori	Forklaring	2013	2014	2015	% endring fra forrige år
<i>Transport</i>					-
Diesel (B5)		8.7	15.3	10.2	-33.5%
Bensin		10.0	-	-	-
Scope 1 Utslipp		18.7	15.4	10.2	-33.6%
<i>Elektrisitet per land</i>					-
Elektrisitet Nordisk miks		185.7	155.5	117.0	-24.8%
Scope 2 Utslipp		185.7	155.5	117.0	-24.8%
<i>Flyreiser</i>					-
Fly kontinentalt		2.1	0.2	0.8	309.8%
Fly interkontinentalt		-	-	-	-
Fly nordisk		4.2	3.2	2.4	-24.0%
<i>Andre reiser</i>					-
Km-godtgj.bil(NO)		54.5	54.7	59.8	9.3%
Km-godtgj.el-bil(NO)		-	-	0.1	100.0%
<i>Avfall</i>					-
Restavfall,forbrenning		15.9	15.9	7.3	-54.4%
Scope 3 Utslipp		76.6	74.0	70.3	-5.0%
Total		281.0	244.8	197.5	-19.3%
Prosentvis endring			-12.9%	-19.3%	

SpareBank 1 Hallingdal Valdres hadde i 2015 totale klimautslipp på 197,5 tonn CO₂-ekvivalenter (CO₂e). Dette er ein nedgang på 47,3 tCO₂e frå 2014, eller 19,3 %. Konsernet si største kjelde til klimagassutslepp er elektrisitet med nesten 60 % andel. Deretter kjem bilkøyring med vel 35 % målt i km-godtgjerse og firmabilar. Elektrisitetsforbruket ligg på same nivå som tidlegare, men utslepp frå elektrisitetsforbruket er redusert med 24,8 %. Dette kjem av at utsleppsfaktoren i Norden har endra seg fordi ein mindre andel fossilt brennstoff har vore nytta i den nordiske marknaden samt auka nedbør og høgare temperaturar.

Nøkkeltal – Energi og klimaindikatorar:

Navn	Enhet	2013	2014	2015	% endring fra forrige år
Totalt energiforbruk Scope 1+2 (MWh)		1 731.4	1 768.8	1 785.9	1.0%
Totale utslipp(S1+S2+S3) (tCO ₂ e)		281.0	244.8	197.5	-19.3%
Totale tCO ₂ e/årsverk		1.8	1.6	1.2	-23.3%
Total tCO ₂ e/omsetning		1.0	0.8	0.7	-19.9%
Årsverk		156.0	154.8	162.7	5.1%
Markedsbasert elektrisitet (tCO ₂ e)		829.0	854.4	829.4	-2.9%

Konsernet har i 2015 ein reduksjon i utslepp per årsverk frå 1,6 tCO₂e til 1,2 tCO₂e i hovudsak pga. endring i utsleppsfaktoren for elektrisitet.

For framtidige år forventar konsernet at målretta tiltak vil kunne redusere utslepp per årsverk ytterlegare.

Me kjenner ikkje til at konsernet har hatt nokon miljøpåverknad ut over forbruket som kan omreknast til CO₂, og har difor ingen rapportering på utslepp til jord, vatn, eller støy.

Meir informasjon om energi og klimarekneskapen er tilgjengeleg i eigen rapport.

Arbeid mot korrupsjon

I eit konsern der alle verksemdar driv etter konsesjon frå Finanstilsynet er det naturleg at arbeid mot korrupsjon blir flagga høgt. Dette blir i hovudsak gjort i form av etiske retningslinjer for selskapa. I tillegg møter ein lovkrav som representerer tiltak mot korrupsjon. T.d. må styremedlemene, dagleg leiar og fagansvarleg i selskap som skal drive eigedomsmekling, leggje fram politiattest for å kunne ha stillinga/vervet. Innafor regnskapsverksemda må alle som vil oppnå autorisasjon leggje fram politiattest, og i banken må alle tilsette kunne framvise politiattest før ein går inn i ei stilling. Med andre ord er det gode sikkerheitsventilar her.

Alle selskap i konsernet med fast tilsette har utarbeidd etiske retningslinjer som skal følgjast. I bl.a. morbanken sine etiske retningslinjer er det eit eige punkt som går på økonomiske fordelar og gåver mm. Dette punktet seier at ingen tilsette eller tillitsvalde kan ta i mot økonomiske fordelar eller gåver frå kundar eller frå andre av banken sine forretningsforbindelsar. Unntaket er vanlege merksemdsgåver i samband med jul eller andre spesielle høve.

Ved forhandlingar skal den tilsette/tillitsvalde vise særleg aktsemd i høve til dette.

Retningslinjene regulerer også korleis ein tilsett eller tillitsvald går fram om han eller ho mottek ei slik gåve av ikkje ubetydeleg verdi.

Dei etiske retningslinjene er slått opp på alle matrom i banken. I tillegg blir dei tatt opp på allmøter i regi av banken sitt sikkerheitsutval.

Ut frå dei retningslinjene, lovreglar og fokuset arbeid mot korrupsjon har, er det grunn til å tru at konsernet driv eit viktig arbeid mot korrupsjon. Fokuset vil vere der framover også, slik at dette arbeidet vil halde fram.

Nokre fakta

Ved utgangen av året hadde konsernet 174 heil- og deltidstilsette. Samla årsverk ved utgangen av året var på 161 (mot 155 i 2014).

Tilsette i konsernet per 31.12.15 fordelte seg med 67 % kvinner og 33 % menn. I morbanken var fordelinga 61 % kvinner og 39 % menn. På leiarnivå er kvinneandelen i konsernet 35 % og i morbanken 31 %. I styret er samansetninga 5 menn og 2 kvinner.

Kjønnsfordeling	Morbank	Konsern
Kvinner	61 %	67 %
Menn	39 %	33 %
Tilsette	96	174
Årsverk	92	161

Gjennomsnittsalderen for tilsette i dotterselskapa er 46 år i SpareBank 1 Regnskapshuset ValHall AS, 38 år i EiendomsMegler 1 Fjellmegleren AS og i morbanken 47 år. Gjennomsnittsalderen for kvinnene i morbanken er 46 år, og 49 år for menn. På leiarnivå er gjennomsnittsalderen 52 år for kvinnene og 55 år for menn.

Gjennomsnitt- alderen i 2015	Morbank	SB1 Regnskapsh. ValHall AS	EM1 Fjell- megleren
Alle tilsette	47 år	46 år	38 år
Kvinner	46 år	46 år	37 år
Menn	49 år	48 år	38 år
Kvinnelege leiarar	52 år	44 år	–
Mannlege leiarar	55 år	47 år	41 år

I løpet av 2015 har banken fått 4 nye medarbeidarar i fast stilling eller lengre vikariat.

Turnover i morbanken har som tidlegare år vore låg i 2015. Totalt 4 personar i fast stilling har slutta. Av desse har 1 person slutta som følgje av naturleg avgang. Reell turnover er dermed på 3 personar, som tilsvarar 3,1 % mot 2,1 % året før. I 2015 var gjennomsnittsansieniteten i morbanken på 14 år.

Banken sine dotterselskap

Alle dotterselskap er heileigde av morselskapet.

Driftsinntekter	2015	2014	Endring
EiendomsMegler 1			
Fjellmegleren AS	33.798	31.669	2.129
HallingRegnskap AS	0	0	0
SpareBank 1			
Hallingdal Eigedom AS	6.925	8.684	-1.759
SpareBank 1			
Hallingdal Invest AS	200	201	-1
SB1 Regnskapshuset			
ValHall AS	36.357	40.917	-4.560
SpareBank 1 ValHall			
Eigedomsutvikling AS	4.525	3.374	1.151
Valdres Regnskap AS	0	0	0
Sum	81.805	84.845	-3.040

Dei samla inntektene går litt ned i 2015, i hovudsak ligg inntektsreduksjonen i SpareBank 1 Regnskapshuset ValHall AS, medan EiendomsMegler 1 FjellMegleren AS kan vise til ein inntektsvekst på 6,7 %.

Resultat før skatt	2015	2014	Endring
EiendomsMegler 1			
Fjellmegleren AS	4.043	2.714	1.329
HallingRegnskap AS	-4	-4	0
SpareBank 1 Hallingdal Eigedom AS	432	439	-7
SpareBank 1 Hallingdal Invest AS	-103	-771	668
SB1 Regnskapshuset ValHall AS	-10.123	-5.387	-4.736
SpareBank 1 ValHall Eigedomsutvikling AS	-986	-1.231	245
Valdres Regnskap AS	-4	-4	0
Sum	-6.745	-4.244	-2.501

Driftsresultatet før skatt i selskapa er redusert med 2,5 mill. kroner. Dei fleste selskap bortsett frå Regnskapshuset har uendra eller betre resultat enn fjoråret. Morbanken har gitt konsernbidrag til to av dotterselskapa med negativt skattemessig resultat jf. oversikt på side 13.

EiendomsMegler 1 Fjellmegleren AS

Selskapet vart stifta i 2000. SpareBank 1 Hallingdal kjøpte i 2007 85 % av aksjane i selskapet. Dei resterande 15 % vart kjøpt i 2011. I 2011 vart EiendomsMegleren Ringerike Hadeland sine avdelingar på Gol og i Hemsedal fisjonert ut og fusjonert inn i selskapet. Banken kjøpte same året selskapet Hemsedal Eiendomsmegling AS i Hemsedal. Denne verksemda er også fusjonert inn i selskapet. Etter denne fusjonen vart selskapsnamnet endra til EiendomsMegler 1 Fjellmegleren AS. Selskapet driv eigedomsmeistring i Hallingdal frå kontor på Geilo, Ål, Gol og Hemsedal. I Valdres har selskapet kontor på Fagernes, Heggnes og Beitostølen. Selskapet dekkjer stort sett det same geografiske området som banken. Selskapet har 17 tilsette. Aktiviteten i marknaden har vore svært god i 2015. Selskapet selde 603 eigedomar mot 503 i 2014, og leverer sitt beste resultat nokon gong. Resultatet etter skatt for 2015 viser eit overskot på kr 2.917.000. I 2014 var overskotet på kr 1.957.000.

SpareBank 1 Hallingdal Eigedom AS

Selskapet driv med utleige og drift av fast eigedom og driftslausøyre. Selskapet vart stifta i mai 2005. Selskapet sine lokale i Ålingen Kjøpesenter på Ål vart seld saman med salet av kjøpesenteret i 2015. Banken nyttar same lokale som tidlegare, men er no leigetakar hjå dei nye eigarane. Etter dette salet er verksemda avgrensa til å leige ut lokale og driftslausøyre til banken på Gol og i Hemsedal. I samband med samlokalisering av konsernet sine verksemdar, leiger selskapet ut lokale til dotterselskapa EiendomsMegler 1 Fjellmegleren AS og SpareBank 1 Regnskapshuset ValHall AS på Gol og i Hemsedal. Selskapet leiger også ut lokale til enkelte andre eksterne leigetakar i Hemsedal. Selskapet har ingen fast tilsette, men leiger inn frå andre selskap ved behov. Resultatet etter skatt i 2015 vart eit overskot på kr 444.000. I 2014 var overskotet på kr 363.000.

SpareBank 1 Hallingdal Invest AS

Selskapet har som føremål å investere i verksemdar. Selskapet vart stifta i 1982 som eit eigedomsselskap, men endra namn og føremål i 2006. I 2009 kjøpte selskapet eit tomteområde på Flå der målet er å utvikle det for sal til utbyggjarar. Utbygging av feltet starta i 2012 og til no er 4 tomannsbustader med til saman 8 leilegheiter ferdigstilt og seld. Fire einestader i rekke er under oppføring. Desse vil vere klare til innflytting sommaren 2016. Per i dag er feltet detaljregulert for 20 nye einingar. Heile feltet omfattar ytterlegare 100 einingar. Selskapet har nyleg kjøpt ein eigedom på Kikut på Geilo for utvikling og salg. Selskapet har ingen tilsette. Resultatet etter skatt i 2015 vart eit overskot på kr 34.000 mot eit underskot på kr 555.000 i 2014.

SpareBank 1 Regnskapshuset ValHall AS

Selskapet vart stifta i 1998. SpareBank 1 Hallingdal kjøpte alle aksjane i selskapet i mai 2012. Same året vart banken sitt dotterselskap Hemsedal Regnskap AS fusjonert inn i selskapet. I 2014 fusjonerte selskapet med SpareBank 1 Regnskapshuset Valdres AS. Ved utgangen av året har selskapet 56 tilsette ved avdelingane på Flå, Nes, Gol, Hemsedal, Fagernes, Heggnes og Beitostølen. Selskapet har vore i ei omstillingsfase med systemmessige endringar, organisasjonsmessige endringar og nye kundeløysingar i 2015. Resultatet ber preg av dette og viser også i 2015 eit underskot etter skatt på kr 7.560.000 mot eit underskot på kr 3.932.000 i 2014. Resultatet for 2015 er også påverka av ei endring av tilsette si pensjonsordning i året. Alle tilsette er no på same ordning, men i samband med omlegginga er ei overfinansiering av pensjonsforplikingane kostnadsført med nærare 2 mill. kroner.

SpareBank 1 ValHall Eigedomsutvikling AS

Selskapet vart stifta i 2009 og var tidlegare eit dotterselskap under SpareBank 1 Hallingdal Invest AS. I 2013 overtok morbanken alle aksjane i selskapet. Selskapet eig forretningsbygg på Heggnes og Beitostølen der alle område i konsernet driv verksemd, samt "veksthuset" i Hemsedal (del av tidlegare COOP-bygget). Veksthuset er utleigd på langsiktig kontrakt til turistrelatert verksemd. Lokala på Beitostølen og Heggnes blir leigd ut til konsernet sine verksemdar. Selskapet leiger i tillegg lokale på Fagernes, Gol og Flå som også blir utleigd til verksemdene i konsernet. Selskapet har 2 tilsette i deltidsstillingar. I 2015 vart ei omfattande ombygging av lokala på Heggnes starta og dette arbeidet vil pågå ut i 2016. Resultat etter skatt i 2015 vart eit underskot på kr 720.000. I 2014 var underskotet 860.000.

HallingRegnskap AS og Valdres Regnskap AS

Desse selskapa vart stifta i juni 2013 samstundes med at dei tidlegare selskapa med desse namna endra namn til høvesvis SpareBank 1 Regnskapshuset Hallingdal AS og SpareBank 1 Regnskapshuset Valdres AS. Dette er "sovande" selskap som er stifta for å beskytte selskapsnamna.

Fortsatt drift

I samsvar med lov om årsrekneskap m.v. § 3-3a, stadfester styret at føresetnadane for fortsett drift er til stades, og årsrekneskapen er sett opp etter denne føresetnaden.

Framtidsutsikter

SpareBank 1 Hallingdal Valdres er medlemsbank i Visa Norge FLI. Visa Norge FLI er aksjonær i Visa Europe Ltd. I november 2015 vart det inngått avtale om sal av aksjane i Visa Europe Ltd til Visa Inc, og medlemsbankene i Visa Norge FLI forventar å få eit oppgjør frå dette salet som følgje av medlemskapet. Oppgjøret er forventa å vere i form av kontantoppgjør og preferanseaksjar, samt eit mogeleg resultatbasert vederlag. SpareBank 1 Hallingdal Valdres har vurdert si eigarinteresse som gir rett til oppgjør, og forventar ei mogeleg inntekt på vel 6 mill. i 2. kvartal i 2016 som er planlagt tidspunkt for gjennomføring av transaksjonen. Det er ikkje innarbeid nokon effekt i rekneskapen for 2015. Transaksjonen er enno ikkje godkjent av konkurransemyndigheitene i EU. Det er også usikkerheit knytt til storleiken og verdien av dei einskilde oppgjørselementa.

Uvissa knytt til utviklinga i norsk økonomi har ulike utslag i Norge. I marknadsområdet til SpareBank 1 Hallingdal Valdres har svak kronekurs, lågt rentenivå og stor investeringslyst frå det offentlege kun positive ringverknader. I tillegg

påverkar uroa i verda også dei norske ferieplanane. Dette bildet forventar me vidareført i 2016. Turisttrafikken viser ein svært sterk auke og gir positive ringverknader i alle sektorar. Entreprenør og byggebransjen har stor aktivitet som følgje av offentlege investeringar i infrastruktur, men også som følgje av god vekst i nye fritidseigedomar. Me forventar høg omsetning i meklarverksemda som følgje av det låge rentenivået, og det påverkar utlånsveksten positivt som i sin tur gir ein inntektsvekst generert av vekst i utlån og i sal av andre tenester.

I bankverksemda skal me redusere talet på tilsette med ca. 15% i løpet av 2016. Sluttpakker vil bli nytta for å nå dette målet, og me oppnår ikkje full kostnadseffekt før 2017. Me forventar tapkostnader i 2016 på nivå med 2015. I Sparebank 1 Regnskapshuset ValHall AS forventar me eit nullresultat i 2016 – som dermed vil ha ein positiv resultat effekt for morselskapet og konsernet samanlikna med fjoråret. Totalt forventar me eit resultat på nivå med 2015 eller litt betre.

Kapitalmessig har vi eit solid nivå som er forventa å styrke seg ytterlegare i 2016.

Styret ønskjer å takke konsernet sine tilsette for innsatsen gjennom 2015. Solid innsats i alle ledd i organisasjonen har gitt konsernet eit godt utgangspunkt for 2016. Styret vil også takke kundar, tillitsvalde og andre forbindelsar som er viktige for konsernet si verksemd og framleis sterke posisjon i marknaden.

Ein syner elles til rekneskapen med noter.

Hallingdal, 31. desember 2015/10. februar 2016

Kjell Vidar Bergo (sign.)   Åge Sandsengen (sign.)   Sissel Bjørøen (sign.)
styreleiar   nestleiar

Odd Holde (sign.)   Tore Østlund (sign.)   Kristin Ourom (sign.)

Vidar Isungset (sign.)   Knut Oscar Fleten (sign.)
adm. banksjef

6. Resultatrekneskap

Tal i tabellar er i heile 1000 kroner

	Note	2015 Morbank	2015 Konsern	2014 Morbank	2014 Konsern
Renteinntekter og liknande inntekter					
Renter og liknande innt. av utlån til og fordr. på kred.inst.		7 039	7 165	6 916	7 116
Renter og liknande innt. av utlån til og fordr. på kundar		279 555	276 346	306 448	302 687
Renter og likn. innt. av sertifi., obl. og and. renteb. v.pap.	1	9 959	9 959	9 137	9 137
Andre renteinntekter og liknande inntekter		2 148	2 178	1 981	1 999
Sum renteinntekter og liknande inntekter		298 701	295 648	324 482	320 939
Rentekostnader og liknande kostnader					
Renter og liknande kostn. på gjeld til kred.institusjonar		7 867	7 882	2 510	2 628
Renter og liknande kostn. på innsk. frå og gjeld til kundar		95 107	95 031	112 184	112 132
Renter og liknande kostn. på utstedte verdipapir		34 334	34 334	44 962	44 962
Andre rentekostnader og liknande kostnader		4 182	4 190	9 598	9 620
Sum rentekostnader og liknande kostnader		141 490	141 437	169 254	169 342
NETTO RENTE- OG KREDITTPROVISJONSINNTEKTER		157 211	154 211	155 228	151 597
Utbytte og andre innt. av v.pap. med var. avkastning					
Inntekter av aksjar, andelar og andre verdipapir med var. avkast.	2	6 220	6 220	17 269	17 269
Inntekter av eigarinteresser i tilknytt selskap	2	4 831	20 883	13 339	29 446
Inntekter av eigarinteresser i konsernselskap	2	-11 874	-	-14 399	-
Sum utbytte og andre inntekter av v.pap.med var. avkastning		-823	27 103	16 209	46 715
Provisjonsinntekter og inntekter frå banktenester					
Garantiprovisjon	5	1 502	1 502	1 537	1 537
Andre gebyr og provisjonsinntekter	6	69 381	69 381	68 772	68 772
Sum provisjonsinntekter og inntekter frå banktenester		70 883	70 883	70 309	70 309
Provisjonskostnader og kostnader ved banktenester					
Andre gebyr og provisjonskostnader		5 936	5 936	5 678	5 678
Netto verdiendr, gev./-tap på val. og v.papir som er oml.m.					
Nto verdiendr., gev./-tap på sertifikat, obl.og andre renteb. v.pap.		-6 912	-6 912	1 775	1 775
Nto verdiendr., gev./-tap på aksjar og and. v.pap. med var.avkastn.		8 620	8 620	3 158	3 158
Nto verdiendr., gev./-tap på valuta og finansielle derivater	12	904	904	960	960
Sum nto verdiendr, gev./-tap på val. og v.papir som er oml.m.		2 612	2 612	5 893	5 893
Andre driftsinntekter					
Driftsinntekter faste eigedomar	4	131	950	106	1 590
Andre driftsinntekter		3 434	71 687	2 470	72 313
Sum andre driftsinntekter		3 565	72 637	2 576	73 903
SUM ANDRE INNTEKTER		70 301	167 299	89 309	191 142
SUM NETTO DRIFTSINNTEKTER		227 512	321 510	244 537	342 739

	Note	2015 Morbank	2015 Konsern	2014 Morbank	2014 Konsern
Løn og generelle administrasjonskostnader					
Løn	8a	53 809	98 212	51 867	94 566
Pensjonar	9	-8 635	-4 711	9 030	10 717
Sosiale kostnader		11 469	16 312	8 541	18 143
Administrasjonskostnader		36 224	36 009	31 907	31 716
Sum løn og generelle administrasjonskostnader		92 867	145 822	101 345	155 142
Avskrivningar m.v. av varige dr.middel og immatr. eigned.					
Ordinære avskrivningar	4	4 065	13 362	3 629	16 154
Nedskrivning goodwill		-	3 054	-	5 000
Sum avskrivningar m.v. av varige dr.middel og immatr. eigned.		4 065	16 416	3 629	21 154
Andre driftskostnader					
Driftskostnader faste eignedomar		172	2 292	163	2 778
Andre driftskostnader	7	24 768	36 851	23 600	32 754
Sum andre driftskostnader		24 940	39 143	23 763	35 532
SUM DRIFTSKOSTNADER		121 872	201 381	128 737	211 828
DRIFTSRESULTAT FØR TAP		105 640	120 129	115 800	130 911
Tap på utlån og garantiar					
Tap på utlån	3	4 932	4 932	14 375	14 375
Tap på garantiar	3	1 400	1 400	-	-
Sum tap på utlån, garantiar m.v.		6 332	6 332	14 375	14 375
Nedskrivning/reversering av nedskrivning og gevinst/tap på verdipapir som er anleggsmidler					
Nedskrivninger		-	-486	-	-
Gevinst/tap		-45	363	10 503	10 503
Sum nedsk/rev av nedsk og gev/tap på vp som er anl.m.		-45	-123	10 503	10 503
RESULTAT FØR SKATTEKOSTNAD		99 263	113 674	111 928	127 039
Skatt på ordinært resultat	14	26 393	24 708	24 131	22 971
RESULTAT AV ORDINÆR DRIFT ETTER SKATT		72 870	88 966	87 797	104 068
RESULTAT FOR REKNESKAPSÅRET		72 870	88 966	87 797	104 068
Overføringer og disponeringar:					
Overføringer					
Overført frå gåvefond		-500		-150	
Sum overføringer		-500		-150	
Disponeringar					
Utbytte på aksjar / grunnfondsbevis		18 200		21 900	
Overført til grunnfondskapital		4 581		7 762	
Overført til gåvefond og/eller gaver		2 500		150	
Overført til utjamningsfond		48 089		58 135	
Sum disponeringar		73 370		87 947	
SUM OVERFØRINGAR OG DISPONERINGAR		72 870		87 797	

7. Balanse per 31. desember 2015

Tal i tabellar er i heile 1000 kroner

EIGEDELAR	Note	2015 Morbank	2015 Konsern	2014 Morbank	2014 Konsern
Kontantar og fordringar på sentralbankar		74 737	74 737	238 049	238 049
Utlån til og fordringar på kredittinstitusjonar					
Utlån til og fordr. på kred.inst. utan avtalt løpet.el.opps.frist		363 553	362 463	628 293	629 507
Sum utlån til og fordringar på kredittinstitusjonar		363 553	362 463	628 293	629 507
Utlån til og fordringar på kundar					
Kasse-/drifts- og brukskredittar		1 173 784	1 173 784	1 223 941	1 180 997
Byggjelån		202 353	202 353	236 407	236 407
Nedbetalingslån		5 711 780	5 603 757	5 309 242	5 235 629
Sum utlån før nedskriving		7 087 917	6 979 894	6 769 590	6 653 033
- Individuelle nedskrivingar	3	14 616	14 616	18 889	18 889
- Gruppevise nedskrivingar	3	30 000	30 000	30 000	30 000
Sum netto utlån og fordringar på kundar		7 043 301	6 935 278	6 720 701	6 604 144
Overtekne eigedelar	3	19 082	19 082	23 499	23 499
Sertifikat, obligasjonar og andre rentebær. verdipapir m/fast avkastning					
Utstedt av det offentlege – Sertifikat og obligasjonar		10 000	10 000	21 989	21 989
Utstedt av andre – Sertifikat og obligasjonar		482 216	482 216	362 629	362 629
Sum sertifikat, obl. og andre rentebærande verdipapir	1	492 216	492 216	384 618	384 618
Aksjar og andre verdipapir m/var. avkastning					
Aksjar, andelar og grunnfondsbevis	2	449 213	463 993	297 142	312 212
Andelar i ansvarlege selskap, kommandittselskap m.v.	2	1 045	1 045	1 045	1 045
Sum aksjar og andre verdipapir m/var. avkastning		450 258	465 038	298 187	313 257
Eigarinteresser i tilknytt selskap	2	51 551	144 409	51 552	124 684
Eigarinteresser i konsernselskap	2	38 459	–	43 410	–
Immaterielle eigedelar					
Goodwill	4	–	5 171	–	12 135
Utsett skattefordel	14	7 051	8 603	3 149	4 816
Sum immaterielle eigedelar		7 051	13 774	3 149	16 951
Varige driftsmiddel					
Maskinar, inventar og transportmidlar		7 656	12 914	7 869	12 494
Bygningar og andre faste eigedomar		3 432	89 535	3 415	106 802
Andre varige driftsmidlar		4 096	4 096	5 196	5 196
Sum varige driftsmiddel	4	15 184	106 545	16 480	124 492
Andre eigedelar					
Andre eigedelar		10 545	33 043	15 305	30 812
Sum andre eigedelar		10 545	33 043	15 305	30 812
Forskotsbetalingar og opptente ikkje mottekne inntekter					
Opptente ikkje mottekne inntekter		20 017	41 426	23 939	50 757
Overfinansiering av pensjonsforpliktingar	9	–	–	2 407	4 186
Andre forskotsbetalte ikkje påløpte kostnader		1 215	1 967	509	1 401
Sum forskotsbetalingar og opptente ikkje mottekne inntekter		21 232	43 393	26 855	56 344
SUM EIGEDELAR	10,11	8 587 169	8 689 978	8 450 098	8 546 357

GJELD OG EIGENKAPITAL			2015	2015	2014	2014
	Note		Morbank	Konsern	Morbank	Konsern
GJELD						
Gjeld til kredittinstitusjonar						
Lån og inns. frå kred.inst. med avtalt løpetid eller opps.frist			100 000	100 000	100 000	100 000
Sum gjeld til kredittinstitusjonar	10,11		100 000	100 000	100 000	100 000
Innskot frå og gjeld til kundar						
Innskot frå og gjeld til kundar utan avtalt løpetid			4 849 938	4 834 514	4 253 063	4 247 827
Innskot frå og gjeld til kundar med avtalt løpetid			1 143 643	1 143 643	1 390 539	1 390 539
Sum innskot frå og gjeld til kundar	10,11		5 993 581	5 978 157	5 643 602	5 638 366
Gjeld stifta v/utsteding av verdipapir						
Obligasjonsgjeld	13		1 328 745	1 328 745	1 580 765	1 580 765
Sum gjeld stifta v/utsteding av verdipapir	10,11		1 328 745	1 328 745	1 580 765	1 580 765
Anna gjeld						
Anna gjeld			67 276	73 674	72 372	75 295
Sum anna gjeld			67 276	73 674	72 372	75 295
Påløpte kostnader og motteke ikkje opptente inntekter						
			18 563	23 608	15 912	26 257
Avsetningar for påløpte kostnader og forpliktingar						
Pensjonsforpliktingar	9		20 627	20 627	14 085	14 085
Spesifiserte avsetningar på garantiansvar	3		1 000	1 000	400	400
Utsett skatt			–	1 830	–	3 036
Sum avsetningar for påløpte kostnader og forpliktingar			21 627	23 457	14 485	17 521
SUM GJELD			7 529 792	7 527 641	7 427 136	7 438 204
EIGENKAPITAL:						
Innskote kapital						
Eigenkapitalbevis			805 700	805 700	805 700	805 700
Overkursfond			11 581	11 581	11 581	11 581
Kompensasjonsfond			1 176	1 176	1 176	1 176
Sum innskote eigenkapital			818 457	818 457	818 457	818 457
Opptent kapital						
Utjæmningsfond			132 867	132 867	102 749	102 749
Grunnfondskapital			92 964	92 964	90 167	90 167
Gåvefond			13 089	13 089	11 589	11 589
Fond for vurderingsulikheiter			–	104 960	–	87 718
Anna eigenkapital			–	–	–	-2 527
Sum opptent eigenkapital			238 920	343 880	204 505	289 696
SUM EIGENKAPITAL			1 057 377	1 162 337	1 022 962	1 108 153
SUM GJELD OG EIGENKAPITAL	10,11		8 587 169	8 689 978	8 450 098	8 546 357
POSTAR UTANOM BALANSEN						
Betinga forpliktingar						
Garantiar	5		668 063	668 063	638 064	638 064

Hallingdal, 31. desember 2015/10. februar 2016

Kjell Vidar Bergo (sign.) Åge Sandsengen (sign.) Sissel Bjørøen (sign.)
styreleiar nestleiar

Odd Holde (sign.) Tore Østlund (sign.) Kristin Ourom (sign.)

Vidar Isungset (sign.) Knut Oscar Fleten (sign.)
adm. banksjef

8. Endring i egenkapital

Morbank:	Innskote kapital			Opptent kapital			Sum
	Eigarandels- kapital	Overkurs- fond	Kompensa- sjonsfond	Grunnfonds- kapital	Utjammings- fond	Gåvefond	
Eigenkapital 1.1.2015	805 700	11 582	1 176	90 167	102 749	11 589	1 022 963
Prinsippendring ført direkte mot egenkapitalen				-1 784	-17 971		-19 755
Endring gåver						-500	-500
Årets resultat				4 581	66 289	2 000	72 870
Utbytte					-18 200		-18 200
Eigenkapital 31.12.2015	805 700	11 582	1 176	92 964	132 867	13 089	1 057 378
Eigenkapital 1.1.2014	805 700	11 582	1 176	82 405	44 614	11 739	957 216
Endring gåver						-150	-150
Årets resultat				7 762	80 035		87 797
Utbytte					-21 900		-21 900
Eigenkapital 31.12.2014	805 700	11 582	1 176	90 167	102 749	11 589	1 022 963

Konsern:	2015	2014
Eigenkapital 01.01.2015	1 108 153	1 027 374
Overgang til IAS 19 pensjoner 01.01.	-24 986	
Netto estimatavvik 2015 ihht IAS 19, mot egenkapital	5 057	
Overgang til IAS 19 pensjoner 01.01. dotterselskap	176	
Verdiendring innarbeiding av felleskontrollert verksemd	3 671	-1 239
Disponert av gåvefond	-500	-150
Utbytte	-18 200	-21 900
Årets overskot	88 966	104 068
Eigenkapital 31.12.2015	1 162 337	1 108 153

Fordeling av egenkapitalbevis

Sparebankstiftelsen Hallingdal	7.130.445 bevis	88,50 %
Sparebankstiftelsen Øystre Slidre	926.555 bevis	11,50 %

	01.01.2016	01.01.2015
Eigarandelskapital	805 700	805 700
Overkursfond	11 581	11 582
Utjammingsfond	132 809	102 749
A: Sum egenkapitalbevis eigaranes kapital	950 090	920 031
Grunnfondskapital eks gåver	94 959	90 167
Kompensasjonsfond	1 176	1 176
B: Sum samfunnsseigd kapital	96 135	91 343
Eigarandelsbrøk (A/(A+B))	90,81 %	90,97 %

9. Kontantstrømoppstilling

	2015 Morbank	2014 Morbank	2015 Konsern	2014 Konsern
Kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter				
Renteinnbetalinger, provisjonsinnbetalinger og gebyr fra kunder	353 898	399 866	350 689	396 105
Renteutbetalinger, provisjonsutbetalinger og gebyr til kunder	-96 073	-112 251	-95 997	-112 199
Utbetalinger av renter på andre lån	-46 868	-57 489	-46 891	-57 629
Innbetalinger av renter på andre lån	19 607	18 059	19 763	18 277
Innbetalinger av utbytte	4 128	25 093	4 128	46 715
Innbetalinger fra andre driftsinntekter	3 565	2 576	72 637	73 903
Utbetalinger til andre leverandører for varer og tenester	-60 355	-55 450	-77 639	-72 257
Utbetalinger til tilsette, pensjonsinnretninger, arb.giveravg., skattetrekk m.v.	-74 984	-66 768	-128 043	-121 447
Utbetalinger av skatter og offentlige avgifter	-24 863	-20 909	-22 100	-18 698
Netto resultat av handel med verdipapirer for kortsiktige foremål	-231 100	-107 102	-230 810	-107 096
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	-153 045	25 625	-154 263	45 674
Kontantstrømmer fra investeringsaktiviteter				
Innbetalinger på tidligere avskrivne fordringer	175	175	175	175
Netto auke utlån til kunder	-324 090	-235 467	-309 649	-212 235
Utbetalinger ved kjøp av aksjer og andeler i andre foretak	-24 383	-	-40 512	-16 117
Innbetalinger ved sal/kapitalnedsettinger aksjer	-	18 976	-	18 976
Innbetalinger ved sal av driftsmidler mv.	-	-	16 098	-
Utbetalinger ved kjøp av driftsmidler mv.	-2 768	-4 275	-8 076	-16 304
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	-351 066	-220 591	-341 964	-225 505
Kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter				
Netto auke innskot fra kunder	349 979	897 860	339 791	896 829
Netto endring innskot fra Norges Bank og andre finansinstitusjoner	-	-	-	-13 067
Netto betaling ved endring av obligasjonsgjeld	-252 020	121 675	-252 020	121 675
Netto betaling ved endring av sertifikater	-	-99 963	-	-99 963
Utbetalinger av utbytte	-21 900	-15 400	-21 900	-15 400
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	76 059	904 172	65 871	890 074
Netto kontantstrøm for perioden	-428 052	709 206	-430 356	710 243
Netto endring i kontantar og kontantekvivalenter	-428 052	709 206	-430 356	710 243
Beholdning kontantar og kontantekvivalenter ved starten av perioden	866 342	157 136	867 556	157 313
Beholdning kontantar og kontantekvivalenter ved slutten av perioden	438 290	866 342	437 200	867 556
Avstemming				
Resultat før skattekostnad	99 263	111 928	113 674	127 039
Betalt skatt i perioden	-24 862	-20 909	-24 269	-22 297
Gåver	-500	-150	-500	-150
Tap/-gevinst ved sal av anleggsmidler	45	-	518	-
Ordinære avskrivninger	4 065	3 628	16 416	16 154
Nedskrivning anleggsmidler	-	-	-	5 000
Andre ikke-kontantposter	11 283	23 259	6 332	14 375
Netto betaling ved handel med verdipapirer for kortsiktige foremål	-233 713	-123 498	-233 345	-123 492
Forskjell mellom kostnadsført pensjon og inn-/utbetalinger i pensjonsordninger	-18 351	2 670	-16 572	1 934
Postar klassifisert som investerings- eller finansieringsaktivitet	-	-	-22 975	-
Endring i andre tidsavgrensingsposter	9 725	28 697	6 458	27 111
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	-153 045	25 625	-154 263	45 674
Kontantar og kontantekvivalenter er definert som:				
- Kontantar og fordringer på sentralbanker	747 737	238 049	747 737	238 049
- Utlån til og fordringer på kredittinstitusjoner	363 553	628 293	362 463	629 507

10. Notar til konsernrekneskapen 2015

Tal i tabellar er i heile 1000 kroner

INNHALD

- Generelle rekneskapsprinsipp
- 1. Obligasjonar og andre renteberande verdipapir
Ansvarlege lån
- 2. Aksjar, aksjefond og grunnfondsbevis
Felleskontrollert verksemd
Dotterselskap
- 3. a. Risikoklassifisering av utlånsporteføljen
b. Tap på utlån
c. Utlån fordelt etter næring og geografi
d. Aldersfordeling på forfalle,
men ikkje nedskrivne utlån
e. Verkeleg verdi utlån
f. Boligkreditt
g. Overtatte eigedelar
- 4. Varige driftsmidlar – avskrivningar
- 5. Garantiansvar
- 6. Provisjonar og gebyr
- 7. Andre driftskostnader
- 8. a. Tillitsvalde og tilsette
b. Ekstern revisjon
- 9. Pensjonskostnader og -forpliktingar
- 10. Finansiell risikokommentar
Renteendringstidspunkt på eigedelspostar og gjeld/eigenkapital
- 11. Likviditetsrisiko
Restløpetid på eigedelspostar og gjeld/eigenkapital
- 12. Finansielle derivat
- 13. Gjeld
- 14. a. Utrekning av betalbare skattar
b. Utsett skatt
- 15. Kapitaldekning
- 16. Transaksjonar nærstående selskap

GENERELLE REKNESKAPSPRINSIPP

GENERELT

Bankens årsrekneskap for 2015 er utarbeidd i samsvar med rekneskapslova frå 1998, forskrift om årsregnskap for bankar samt god rekneskapskikk. Under nokre av notane er det teke inn ytterlegare forklaringar og vist til postar i resultatrekneskap og balanse. Alle beløp i resultatregnskap, balanse og notar er i heile tusen kroner dersom ikkje anna er oppgitt. Årsrekneskapen er utarbeidd i samsvar med reglane i NGAAP (Norwegian Generally Accepted Accounting Principles).

Bruk av estimat

Leiinga har brukt estimat og føresetnader som har påverka resultatrekneskapen og verdsettinga av eigedelar og gjeld, samt usikra eigedelar og forpliktingar på balansedagen i utarbeidinga av rekneskapen i samsvar med god rekneskapskikk.

Periodisering av renter, provisjonar og gebyr

Renter, provisjonar og gebyr er ført i resultatrekneskapen etter kvart som desse blir opptent som inntekter eller kjem på som kostnader. Utrekningar viser at etableringsgebyr på utlån ikkje overstig kostnadene ved etablering av det einkilde utlån. Etableringsgebyret blir difor ikkje periodisert over lånet si løpetid.

Inntektsføring/kostnadsføring

Forskotsbetalte inntekter ved slutten av året blir periodisert og ført som gjeld i balansen. Opptente, ikkje betalte inntekter ved slutten av året blir inntektsført og ført som eigedel i balansen. På engasjement der det blir gjort nedskrivningar for tap, blir renteinntekter resultatført ved bruk av effektiv rentemetode. Aksjeutbytte blir inntektsført i det året det blir utbetalt. Realisert kursgevinst/-tap blir resultatført etter gjennomsnittleg kost-prinsippet. Kjøp og sal av verdipapir blir bokført på oppgjerstidspunktet.

UTLÅN – FORKLARINGAR OG DEFINISJONAR

Vurdering av utlån

Banken sine utlån blir i utgangspunktet vurdert til pålydande med unntak av tapsutsette og misleghalde lån. Eit engasjement blir definert som garantiar, kausjonsansvar, innvilga rammekredittar og nedbetalingslån inkludert opptente, men ikkje betalte renter, gebyr og provisjonar. Banken sine utlån er vurdert til verkeleg verdi på utbetalingstidspunktet. I etterfølgjande periodar blir utlån vurdert til amortisert kost ved bruk av effektiv rentemetode. Amortisert kost er anskaffelseskost med frådrag for betalte avdrag på hovudstol samt eventuelle nedskrivningar for verdifall. Gebyr ved etablering av lån overstig ikkje kostnadene og blir inntektsført ved diskontering.

Utlån med flytande rente vil ha ein bokført verdi som vil tilsvara verkeleg verdi. For banken sine utlån der det er avtala fastrente, vil verkeleg verdi kunne avvike vesentleg frå bokført verdi. Verkeleg verdi på fastrenteutlån er rekna ut som differansen mellom neddiskontert framtidig kontantstraum frå renteinbetalingar og neddiskontert framtidig kontantstraum basert på marknadsrente for restbindingstid ved utgangen av året.

Bustadlån overført til og formidla til SpareBank 1 Boligkreditt AS (boligkreditt) er ikkje balanseført. Risikoen er vurdert til å vere overført til boligkreditt, også for overførte lån som tidlegare har vore i banken sin balanse, og er difor frårekna. Alle lån i SpareBank 1 Boligkreditt AS ligg innafor 70 % av forsvarleg verdigrunnlag og er godt sikra bustadlån. Restrisiko knytt til overførte lån er etter banken si vurdering avgrensa.

Behandling av engasjement som ikkje er misleghalde

Banken gjennomfører kvartalsvis vurdering av utlåns- og garantiporteføljen for både nærings- og personkundar. Engasjement som har migrert til ei låg risikoklasse eller engasjement med middels risikoklasse og med ein usikra risiko ved misleghald på over 1 mill. blir vurdert særskild av banken si spesialoppfølgingsgruppe. For engasjementa er det verdien av banken sin sikkerheit, låntakar si betalingsevne osv. som blir vurdert. Dersom gjennomgangen viser at tap kan påreknast, blir tapet bokført i banken sin rekneskap som individuell nedskrivning.

Behandling av misleghalde engasjement

Eit lån blir sett på som misleghalde når låntakar ikkje har betalt forfalle terminar innan 90 dagar etter terminforfall, eller når rammekredittar ikkje er dekkja inn som avtalt. Ved misleghald blir kunden sitt samla engasjement vurdert. Låntakar si tilbakebetalingsevne og sikkerheiter avgjer om eit tap må påreknast. Sikkerheita blir vurdert til antatt lågast realisasjonsverdi på berekningstidspunktet, med frådrag for salskostnader. Dersom det ligg føre objektive bevis på verdifall på bankens sine fordringar, blir dette ført som individuelle nedskrivningar.

Behandling av konstaterte tap

Ved misleghald over 90 dagar, konkurs, avvikling eller akkord, blir engasjement vurdert med omsyn til sikkerheit og betalingsevne for å få oversikt over banken sin risiko for tap. Ved objektive bevis på verdifall på engasjementet, blir engasjementet normalt først handsama som individuell nedskrivning. Engasjementet blir rekna som endeleg tapt når konkurs eller akkord er stadfesta, tvangspant ikkje har ført fram eller som følge av rettskraftig dom eller inngått avtale. Berekna verdifall på engasjementet blir då ført som konstatert tap, eventuelle individuelle nedskrivningar blir ført til inntekt. Endelig konstaterte tap blir fjerna frå banken si låneportefølje og frå individuelle nedskrivningar månaden etter at alle sikkerheiter er realisert og det er konstatert at kunden ikkje er søkjegod.

Reversering av tidlegare tapsnedskrive engasjement

Reversering av tidlegare tapsnedskrive engasjement skal skje i den utstrekning tapet er redusert og objektivt kan knytast til ei hending etter nedskrivningstidspunktet.

Behandling av individuelle nedskrivningar på utlån

Individuelle nedskrivningar er avsetning til dekning av forventa tap på engasjement som er identifisert som tapsutsette på balansedagen. For at engasjementet skal klassifiserast som tapsutsett, må det liggje føre objektive bevis for at det har eit verdifall. Vurdering av om det ligg føre objektive bevis for verdifall skal gjerast på alle utlån som blir sett på som vesentlege. Nedskrivninga vil vere forskjellen mellom balanseført verdi og noverdi av framtidig kontantstraum i engasjementet. Utlån som er vurdert individuelt for nedskrivning og der nedskrivning er gjennomført skal ikkje vere med i gruppevurderinga av utlån. Banken fordeler sine utlån mellom PM – lån til personmarknaden og BM – lån til bedriftsmarknaden.

Behandling av nedskrivningar på grupper av utlån

Nedskrivning på grupper av utlån vil seie nedskrivning utan at dei enkelte tapsengasjement er identifisert. Låna blir handsama i grupper etter risikoklassifisering der erfaringstal på forventa tap i gruppa er sentral i vurderingane. Nedskrivninga er basert på objektive bevis for verdifall i banken si låneportefølje ut frå banken si vurdering av risiko for manglande betalingsevne med grunnlag i berekningar med basis i erfaringstal, konjunkturedringar, bransjeanalyser og andre tilhøve. Andre forhold kan vere verdifall på fast eigedom ved auka marknadsrenter, svikt i betalingsevne ved markert renteoppgang eller nedbemanning på større arbeidsplassar.

Tapsutsette engasjement

Grunnlag for vurdering av tap på ikkje-misleghalde engasjement er svak eller negativ eigenkapital og betalingsvanskar der kunden sin økonomiske situasjon medfører ein auka risiko for at tap vil kunne koma på eit seinare tidspunkt. Desse engasjementa blir klassifisert som tapsutsette.

Rapportering av misleghalde låneengasjement

Rapportering av misleghalde lån blir i tråd med myndigheitskrav rapportert slik at om kunden har eit eller fleire misleghalde lån eller overtrekk på innskotskonto, blir heile låneengasjementet til kunden rapportert.

FINANSIELLE INSTRUMENT

Verdipapir

Banken si behaldning av verdipapir blir spesifisert og verdivurdert ved slutten av kvar månad. Omløpsporteføljen og anleggsporefølje blir verdivurdert etter ulike reglar og kvar for seg. Sjå note 1 og 2.

Obligasjonar og sertifikat

Banken har obligasjonar definert som andre omløpsmiddel. Andre omløpsmidlar er vurdert til den lågaste verdi av kjøpskostnad og verkeleg verdi. Obligasjonsbehaldninga er samansett i samsvar med krav til avkastning og risiko og er ein del av banken sin likviditetsbuffer. Forvaltninga av obligasjonsporteføljen er sett ut til ein profesjonell aktør. Bokføringa av verdipapirtransaksjonar blir utført av SpareBank 1 SMN som også fastset verkeleg verdi på dei einskilde obligasjonane og sertifikatane. Dei nyttar prisar notert i marknaden.

Aksjar og grunnfondsbevis

Aksjar og grunnfondsbevis er klassifisert som omløps- eller anleggsmidlar. Omløpsmidlar blir vurdert til den lågaste verdi av kjøpskost og verkeleg verdi. Grunnlag for verkeleg verdi for børsnoterte aksjar som er omløpsmidlar, er børskurs på måletidspunktet. Grunnlag for verkeleg verdi for ikkje-børsnoterte aksjar som er omløpsmidlar eller anleggsmidlar, er kjøpskost. Dersom verkeleg verdi av aksjane klassifisert som anleggsmidlar fell under kjøpskostnad, og verdifallet er vurdert til ikkje å vere av forbigåande karakter, blir aksjeverdien skrivne ned. Nedskrivninga blir reversert i den utstrekning grunnlaget for nedskrivninga ikkje lenger er til stades.

Investeringar i dotterselskap/tilknytte selskap/felleskontrollert verksemd

Investeringar i dotterselskap blir vurdert etter eigenkapitalmetoden. Resultat frå dotterselskap blir innarbeidd i morbanken kvartalsvis. Investeringar i tilknytte/felleskontrollert verksemd blir vurdert etter kostmetoden i morbanken. Kostmetoden medfører at aksjen blir balanseført til kostpris. Utbytte blir inntektsført på det tidspunktet utbyttet er opptent. I konsernet blir tilknytte selskap/felleskontrollert verksemd vurdert etter eigenkapitalmetoden.

VARIGE DRIFTSMIDDEL OG IMMATERIELLE EIGEDLAR

Varige driftsmiddel

Varige driftsmiddel blir vurdert i balansen til kjøpskostnad, med fråtrekk av ordinære bedriftsøkonomiske avskrivningar og eventuelle nedskrivningar. Nedskrivningar blir gjennomført i den utstrekning verkeleg verdi er lågare enn balanseført verdi. Då blir verdien skrivne ned til verkeleg verdi. Sistnemnde er høgaste verdi av salsverdi og bruksverdi. Ordinære avskrivningar blir rekna på grunnlag av egedelen sin økonomiske levetid og eventuell restverdi. Følgjande lineære avskrivingsattsar blir lagt til grunn:

Tomter	0 %
Forretningsbygg	2,5-4 %
Inventar, maskinar og utstyr	10-30 %
Goodwill	10 %

Pensjonsplikter og pensjonskostnader

Årsrekneskapsforskrifta er endra, og frå og med 1. januar 2015 er det eit krav at pensjonskostnader og pensjonsforpliktingar blir rekna inn i samsvar med IAS 19. Denne internasjonale rekneskapsstandarden tillet ikkje at «korridormetoden» blir brukt i rekneskapsføring av aktuarielle gevinstar og tap. Slike gevinstar og tap skal etter denne datoen først direkte mot eigenkapitalen i den perioden dei oppstår.

Forventa avkastning på pensjonsmidlane skal bereknast med bruk av same rente som ved berekning av pensjonsforpliktingar. Opptente pensjonsrettar i perioden og netto rentekostnad blir presentert under det ordinære resultatet, medan estimatavvik blir rekneskapsført direkte mot annan eigenkapital.

Det er ikkje utarbeidd samanlikningstal for resultatrekneskapsen for 2014 i samband med endringa frå NRS-6 til IAS-19, men balansetal for 2014 (1.1.2015) er omarbeidd. Verknaden av prinsippendringa går fram av note 9 pensjonskostnader, note 14 om skatt samt kapittel 8 i årsrapporten om endring i eigenkapital.

Per 30.12.2015 er den ytelsesbaserte ordninga avvikla og alle tilsette er frå denne dato medlem i ei innskotsbasert ordning.

Pensjonsforpliktinga ved overgangen er inntektsført i rekneskapsen for 2015. Verknaden av avviklinga av den ytelsesbaserte ordninga går fram av kapittel 8 i årsrapporten og note 9 pensjonskostnader.

SKATT

Skattar blir kostnadsført etter kvart og er knytt til det rekneskapsmessige resultatet før skatt. Netto utsett skattefordel er berekna med 25 % på grunnlag av midlertidige forskjellar som eksisterer mellom rekneskapsmessige og skattemessige verdjar. Skatteaukande og skattereduserande midlertidige forskjellar, som reverserer eller kan reverserast i same periode, er utlikna og nettoført. Årets skattekostnad omfattar betalbar skatt for inntektsåret og endringar i utsett skatt og utsett skattefordel. Eventuelle endringar i utsett skatt og utsett skattefordel kjem fram som årets skattekostnad i resultatrekneskapsen saman med betalbar skatt for inntektsåret. Utsett skatt blir berekna på bakgrunn av forskjellar mellom rapporterte skattemessige og rekneskapsmessige resultat som vil bli utlikna i framtida.

OMREKNINGSREGLAR FOR VALUTA

Pengepostar i utanlandsk valuta er vurdert til kursen per 31.12.15.

KONTANTSTRAUMOPPSTILLING

Kontantstraumar frå operasjonell drift av banken er definert som renter frå utlåns- og innskotsverksemda mot kundar, netto inn- og utbetalingar frå utlåns- og innskotsverksemda, samt utbetalingar generert frå omkostningar knytt til banken si ordinære verksemd.

Investeringsaktivitetar er definert som kontantstraumar frå verdipapirtransaksjonar. I tillegg blir kontantstraumar knytt til investeringar i driftsmiddel og eigedomar teke med. Finansieringsaktivitetar (funding) inneheld kontantstraumar frå opptak og nedbetaling av obligasjonsgjeld og innlån frå marknaden.

KONSOLIDERING

Konsernrekneskapsen som er lagt fram omfattar SpareBank 1 Hallingdal Valdres, samt banken sine heileigde dotterselskap EiendomsMegler 1 Fjellmegleren AS, HallingRegnskap AS, SpareBank 1 Hallingdal Eigedom AS, SpareBank 1 Hallingdal Invest AS, SpareBank 1 Regnskapshuset ValHall AS, SpareBank 1 ValHall Eigedomsutvikling AS og Valdres Regnskap AS. Interne føringar og mellomværande mellom banken og dei nemnde dotterselskapa blir eliminert.

LEASING-/FACTORINGAVTALER

Banken har ingen slike avtaler.

Note 1: Obligasjonar og andre renteberande verdipapir morbank

Heile obligasjonsporteføljen er klassifisert som bankportefølje, og er børsnoterte verdipapir. Obligasjonar er vurdert til det lågaste av marknadsverdi (børskurs 31.12) og kostpris. Porteføljeprinsippet er nytta. Ut frå dagleg gjennomsnittleg verdipapirbeholdning for obligasjonar / ansvarlege lån på kr 513 mill. utgjer avkastninga 2,05 %. Behaldninga av obligasjonar er sett saman slik:

Obligasjonar/ansvarlege lån morbank	2015	2014
Utstedt av det offentlege	–	21 989
Utsedt av andre	492 216	362 628
Sum obligasjonar / ansvarlege lån morbank	492 216	384 617
Overstående portefølje fordeler seg slik :	Risikovekt	
	0 %	10 000
	10 %	209 693
	20 %	89 685
	50 %	115 283
	100 %	67 555
		492 216
		384 617

Rentefølsemd på verdipapir

Verdipapirportefølja til banken hadde ved slutten av året ei rentefølsemd rekna til 1.479.000 ved 2 %-poeng renteendring. Fastsett ramme for rentefølsemd er 9.274.000 v/ 2 %-poeng renteendring. Plasseringane er innanfor fastsett ramme.

Ansvarleg lånekapital

Ansvarleg lån i kredittinstitusjonar	17 818	15 162
Sum ansvarleg lånekapital	17 818	15 162

NOTE 2: Aksjar, aksjefond og grunnfondsbevis

Behaldninga er klassifisert som bankportefølje (kortsiktig) og anleggsporfølje. Behaldninga er vurdert til det lågaste av marknadsverdi (børsverdi 31.12) og kostpris for porteføljane. Nedskrivning blir gjort dersom marknadsverdi for porteføljen er lågare enn kostpris.

Aksjar:	Organisasjonsnr.	Antal aksjar	Bokført verdi	Marknadsverdi
Nordisk Areal Invest AS	991 032 517	28 200	1 805	888
Tisleidalen Hyttegrend AS	890 956 262	35 690	2 275	36
Nedskrivningar			-917	
Sum aksjar			3 163	924
Aksjefond:				
Alfred Berg Global Ouant	971 103 221	63 867	15 155	26 031
Parvest Equity Nordic small I CAP		34 405	5 568	8 967
Parvest Equity Best Sel Europe NOK CL CAP		3 607	5 600	6 548
Parvest Equity World Emerging CL Cap		828	2 889	3 374
Alfred Berg Norge	957 801 412	87 203	38 370	41 085
Sum aksjefond			67 582	86 005
Obligasjonsfond:				
Alfred Berg OMF Kort, Inst II	998 603 358	100 125	100 915	100 278
Nedskrivningar			-637	
Sum obligasjonsfond			100 278	100 278
Pengemarkedsfond:				
Alfred Berg Pengemarked	966 491 167	497 028	51 967	51 542
Pluss Likviditet II, pengemarkedsfond	983 900 232	62 227	63 242	63 248
Sum pengemarkedsfond			115 209	114 790
Grunnfondsbevis:				
Kvinesdal sparebank	937 894 805	3 546	248	248
Hjelmeland sparebank	937 896 581	4 243	394	394
SpareBank 1 Nordvest	937 899 408	19 230	2 000	2 000
Sum grunnfondsbevis			2 642	2 642
Sum kortsiktig plassering morbank			288 874	304 639

Anleggsaksjar :	Organisasjonsnr.	Antal aksjar	Bokført verdi
Eiendomskreditt AS	979 391 285	4 600	460
Eiendomsmegleren Ringerike Hadeland AS	953 376 040	50	1 051
FO Secondaries Direct III IS		9	311
Orkla ASA	910 747 711	1 664	177
SamSpar Bankinvest II AS	996 294 625	63 961	10 995
Spama AS	916 148 690	180	16
SpareBank 1 Boligkreditt AS	988 738 387	694 306	104 245
SpareBank 1 Kredittkort AS	975 966 453	33 000	10 228
SpareBank 1 Næringskreditt AS	894 111 232	171 156	21 395
SpareBank 1 Mobilbetaling AS		97	970
SpareBank 1 SMN Finans AS		691	10 014
Visa Inc. A-aksjar		372	161
Visa Inc. C-aksjar		868	375
Nedskrivningar			-61

Sum anleggsaksjar morbank 160 338

Sum aksjar og grunnfondsbevis morbank 449 212

Aksjar	Bokført verdi
Anleggsaksjar 01.01	135 969
Tilgang	24 683
Avgang	-346
Endring i nedskrivningar	32

Anleggsaksjar 31.12 morbank 160 338

Andelar i ansvarleg selskap

Selskapet blir ført til kostpris i morbank og konsern.

Selskap: Samarbeidende Sparebanker Utvikling DA

	Eigarandel	
Andel selskapskapital	5,527	1 045

Felleskontrollert verksemd

Felleskontrollerte verksemd er klassifisert saman med tilknytta selskap.

Felleskontrollerte verksemd blir ført til kostpris i morbank. I konsernrekneskapen blir resultatet innarbeidd i hht. eigenkapitalmetoden.

Selskap: Samarbeidende Sparebanker Bankinvest AS

	Eigarandel	
Andel selskapskapital (inkl. andel innskutt overkurs)	7,790	716
Balanseverdi 31.12		1 341

Balanseverdi 01.01 konsern

Utbytte	-3 663
Ført mot eigenkapitalen	80
Resultat andel	2 148

Balanseverdi 31.12 konsern 47 890

Selskapet eig 20 % av BN Bank. Ved oppkjøp var kostpris lågare enn balanseført eigenkapital. Differansen blir kalla "badwill".

Banken har inntekstført kr 200.000 i 2015 , gjenværende badwill er kr 106.000.

Selskap: Samarbeidende Sparebanker AS

	Eigarandel	
Andel selskapskapital	7,750	26 145
Balanseverdi 31.12		50 211

Balanseverdi 01.01 konsern

Utbytte	-1 168
Verdiregulering	3 594
Resultat andel	18 735

Balanseverdi 31.12 konsern 96 520

Selskap	Land	Eigedelar	Gjeld	Eigenkapital	Driftsinntekter	Resultat
Samarbeidende Sparebanker AS	Norge	1 666 183	420 010	1 246 173	103 144	249 711
Samarbeidende Sparebanker Bankinvest AS	Norge	701 725	85 909	615 816	2 624	24 637

Verdi

Verdiregulering skuldast innarbeiding av urealiserte gevinstar i livsforsikringselskap. God rekneskapskikk i Norge er for livsforsikringselskap tilpassa internasjonale rekneskapsreglar (IFRS), som tillet balanseføring av urealiserte gevinstar.

Dotterselskap

SpareBank 1 Hallingdal Valdres er eineaksjonær i SpareBank 1 Hallingdal Invest AS, SpareBank 1 Hallingdal Eigedom AS, SpareBank 1 Regnskapshuset ValHall AS, EiendomsMegler 1 Fjellmegleren AS, SpareBank 1 Valhall Eigedomsutvikling AS, Valdres Regnskap AS, samt HallingRegnskap AS. Dotterselskap er innarbeid etter egenkapitalmetoden.

SpareBank 1 Hallingdal Invest AS (org.nr. 933 659 534)

Selskapet eig diverse lokale aksjar og andelar. Selskapet vart stifta i 1982. Selskapet har ingen faste tilsette.

SpareBank 1 Hallingdal Eigedom AS (org.nr 888 222 952)

SpareBank 1 Hallingdal Eigedom AS driv med kjøp, bygging, leige og drift av fast eigedom, samt utleige av driftsmidlar. Selskapet vart stifta i 2004. Selskapet har ingen tilsette. Selskapet leiger ut lokal til banken i Hemsedal og Gol.

SpareBank 1 Regnskapshuset ValHall AS (org.nr. 980 289 648)

Selskapet har 56 tilsette. Verksemda består av å yte bistand til næringslivet i form av rekneskapsføring og informasjonsteneste. Dagleg leiar er Eli Jorde Tilghman. Selskapet overtok SpareBank 1 Regnskapshuset Valdres AS gjennom ein fusjon i 2014. Den nye samanslåtte eininga skifta namn til SpareBank 1 Regnskapshuset ValHall AS.

EigedomsMegler 1 Fjellmegleren AS (org.nr. 982 082 161)

EigedomsMegler 1 Fjellmegleren AS har 17 tilsette. Verksemda driv eigedomsmekling. Dagleg leiar er Gjermund Svendsen-Rosendal.

SpareBank 1 Valhall Eigedomsutvikling AS (org.nr. 994 486 381)

Selskapet vart stifta i 2009. Selskapet har 3 faste eigedomar, for drift og utleige. Selskapet leiger ut lokal til banken på Fagernes, Heggenes og Beitostølen. Selskapet har 2 tilsette.

Valdres Regnskap AS (org.nr. 912 208 958) – Selskapet har ingen tilsette og ingen aktivitet.

HallingRegnskap AS (org.nr. 912 177 769) – Selskapet har ingen tilsette og ingen aktivitet.

Følgjande postar i banken sin morrekneskap er påverka av engasjementet med dotterselskapa:

	SB 1 Hallingdal Invest AS		SB 1 Hallingdal Eigedom AS		EM 1 Fjellmegleren AS		SB 1 Valhall Eigedomsutv. AS	
	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Renteinntekter på utlån frå kundar	445	626	1 402	2 077	53	–	999	344
Renteutgifter på innskot frå kundar	30	–	27	37	25	15	7	–
Andre driftsutgifter	–	–	6 280	7 798	–	–	–	1 247
Lønn og generelle adm kost	–	–	–	–	–	43	–	–
Andre driftsinntekter	–	–	–	–	141	417	–	–
Innskot frå kundar	3 256	–	1 287	1 330	7 674	3 817	1 402	14
Utlån til kundar	22 600	13 456	43 085	61 699	1 091	1 435	35 023	24 662
Bokført verdi i morbanken 01.01	3 206	3 277	12 699	12 138	18 322	18 459	197	1 057
Andel av årets resultat	34	-555	642	561	824	-137	-720	-860
Kjøp i løpet av året	–	–	–	–	–	–	–	–
Netto konsernbidrag	–	484	–	–	–	–	623	–
Bokført verdi i morbanken 31.12	3 240	3 206	13 341	12 699	19 146	18 322	100	197
Bokført eigenkapital i dotterselskapet	3 240	3 206	15 889	15 445	13 277	10 359	100	197
Bokført resultat i dotterselskapet	34	-555	444	362	2 918	1 957	-720	-860
	SB 1 Regnskapsh. ValHall AS		Halling-Regnskap AS		Valdres Regnskap AS			
	2015	2014	2015	2014	2015	2014		
Renteinntekter på utlån frå kundar	308	124	–	–	–	–		
Renteutgifter på innskot frå kundar	12	39	–	–	–	–		
Andre driftsutgifter	25	–	–	–	–	–		
Lønn og generelle adm kost	371	–	–	–	–	–		
Andre driftsinntekter	680	780	–	–	–	–		
Innskot frå kundar	1 783	4	8	13	14	19		
Utlån til kundar	7 315	5 147	–	–	–	–		
Bokført verdi i morbanken 01.01	8 936	17 305	19	23	21	25		
Andel av årets resultat	-12 473	-13 400	-4	-4	-4	-4		
Kjøp i løpet av året	–	–	–	–	–	–		
Netto konsernbidrag	6 126	5 031	–	–	–	–		
Tilført ved fusjon	–	–	–	–	–	–		
Bokført verdi i morbanken 31.12	2 589	8 936	15	19	17	21		
Bokført eigenkapital i dotterselskapet	2 589	3 850	10	19	15	21		
Bokført resultat i dotterselskapet	-7 560	-3 932	-4	-4	-4	-4		

Note 3a: Risikoklassifisering av utlånsporteføljen

Risikoklassifisering

SpareBank 1 Hallingdal Valdres risikoklassifiserer alle sine utlånsengasjement. Kundane blir klassifisert etter reint objektive kriterier som åtferd, inntening, tæring og sikkerheit. Klassifiseringa er ein integrert del av kredittprosessen og alle kundar blir kvar månad risikoklassifisert i banken sitt risikoklassifiseringssystem som blir drifta av SpareBank 1-alliansen. Systemet gir banken ein god oversikt over risikoen i utlånsporteføljen til ei kvar tid, og viser endringar i risikonivået. Klassifiseringa blir vidare brukt som eit grunnlag for prioritering av ressursbruk, vurdering av framtidige tapsprognosar og val av satsingsområde. Prising av utlån og garantiar er knytt til risikoklassar gjennom banken si prislister. Prislister er delt inn i intervall for pris i kvar risikoklasse.

	Brutto utlån		Garantiar		Trekkrettar		Individuelle nedskrivningar		Forventa årleg tap
	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2016
Svært låg risiko	3 392 789	2 800 768	308 418	260 616	541 900	463 451	-	-	388
Låg risiko	1 027 076	782 469	103 035	86 034	85 039	50 440	-	-	405
Moderat risiko	1 918 269	1 998 959	165 871	202 087	106 666	65 929	-	-	3 199
Høg risiko	328 894	514 425	23 463	58 017	35 711	5 640	-	-	2 990
Svært høg risiko	354 791	596 468	62 518	29 400	3 968	9 710	-	-	5 806
Misleghelede og nedskrive	66 098	76 502	4 756	1 509	222	4	14 616	18 889	1 812
Sum	7 087 917	6 769 591	668 061	637 663	773 506	595 174	14 616	18 889	14 600

Dei gruppevisse nedskrivningane i SpareBank 1 Hallingdal Valdres utgjer per 31.12.15 totalt 30 mill. kroner som uendra i høve til 2014. Endringar i porteføljen blir overvåka gjennom året i banken sin risikoreport. Denne avstemminga skjer kvartalsvis og baserer seg på utrapportert migrering mellom risikoklassane. I 2015 har banken hatt ein samla utlånsvekst i balansen på 4,7 % med sterkast vekst innafor privatmarknaden (6,4 %). Forventa framtidig tap byggjer på tal frå risikoklassifiseringssystemet. Banken ventar ein tapskostnad i 2016 som er på eit høgare nivå enn i 2015. Forventa årleg tap for 2016 er budsjettert til 4,1 mill. kroner for privatmarknaden og 10,5 mill. kroner for bedriftsmarknaden med ei fordeling mellom risikoklassane som byggjer på forventa tapsprosent for kvar kundegruppe i risikoklassifiseringssystemet per 31.12.15.

Næringsliv	Brutto utlån		Garantiar		Trekkrettar	
	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Offentleg sektor	350	525	75	75	6 000	6 000
Finansiell sektor	90 328	100 769	-	8 728	-	-
Primærnæring	357 144	322 709	47 140	46 667	49 101	47 902
Industri	80 850	86 582	22 385	17 615	5 842	5 724
Bygg, anlegg og kraft	501 407	598 755	124 526	137 275	84 679	47 681
Handel	105 637	130 219	24 232	25 034	28 711	29 059
Service og personleg tenesteyting	1 714 905	1 547 964	222 935	202 551	135 635	49 586
Sum næringsliv	2 850 621	2 787 523	441 293	437 945	309 968	185 952
Personkundar	4 237 296	3 982 067	226 768	199 717	486 970	409 222
Sum	7 087 917	6 769 590	668 061	637 662	796 938	595 174

Næringsliv	Misleghaldne engasjement		Tapsutsette engasjement		Individuelle nedskrivningar	
	2015	2014	2015	2014	2015	2014
Offentleg sektor	-	-	-	-	-	-
Finansiell sektor	-	-	-	-	-	-
Primærnæring	5 216	2 701	-	-	-	-
Industri	3 360	-	-	-	-	-
Bygg, anlegg og kraft	6 556	5 281	-	-	278	1 258
Handel	307	1	-	-	103	-
Service og personleg tenesteyting	36 331	39 094	-	-	7 890	10 354
Sum næringsliv	51 770	47 077	-	-	8 271	11 612
Personkundar	25 129	40 799	1 309	454	6 345	7 277
Sum	76 899	87 876	1 309	454	14 616	18 889

Gruppevisse nedskrivningar er ikkje fordelt på næring. Sjå kommentar ovanfor.

Note 3b: Tap på utlån

	2015	2014	2013	2012	2011
Individuelle nedskrivninger 01.01	18 889	15 052	13 803	27 553	21 097
+ korr. balanse 23.11.12, fusjon	-	-	-	1 925	-
Ny korr inngående balanse 01.01	18 889	15 052	13 803	29 478	21 097
- konstaterte tap med tidlegare nedskrivningar	-6 268	-5 924	-798	-10 613	-333
+ auka individuelle nedskrivningar	2 785	693	453	574	1 230
+ nye individuelle nedskrivningar	1 915	9 747	4 463	2 100	5 014
- tilbakeførte individuelle nedskrivningar	-2 975	-684	-1 644	-8 536	-23
+ amortiseringseffekt	270	5	-1 225	800	568
Individuelle nedskrivningar 31.12	14 616	18 889	15 052	13 803	27 553
Gruppevis nedskrivningar 01.01	30 000	28 500	22 500	22 900	18 900
+ korr. balanse 23.11.12, fusjon	-	-	-	1 600	-
Ny korr inngående balanse 01.01	30 000	28 500	22 500	24 500	18 900
-/+ nedskrivningar i perioden	-	1 500	6 000	-2 000	4 000
Gruppevis nedskrivningar 31.12	30 000	30 000	28 500	22 500	22 900
Avsetning på garantiar 01.01	400	400	-	-	-
- konstaterte tap med tidlegare avsetningar	-400	-	-	-	-
+ nye individuelle avsetningar	1 000	-	400	-	-
Avsetning på garantiar 31.12	1 000	400	400	-	-
Endring i individuell nedskrivning	-4 543	3 832	2 474	-16 475	5 888
Tapsført amortiseringseffekt	2 430	1 565	262	3 858	759
Endring i gruppevis nedskrivning	-	1 500	6 000	-2 000	4 000
Endring i nedskrivning på garantiar	600	-	400	-	-
Konstaterte tap med tidl. nedskrivning	6 668	5 924	798	10 613	333
Konstaterte tap utan tidl. nedskrivning	2 066	5 140	4 615	23 570	1 814
Inngang på tidlegare konstaterte tap	-889	-3 586	-3 573	-3 564	-1 704
Tapskostnad utlån / garantiar i perioden	6 332	14 375	10 976	16 002	11 090
Brutto misleghaldne engasjement	76 899	87 875	105 462	122 481	120 531
Individuelle nedskrivningar	-13 842	-18 889	-13 425	-12 603	-24 560
Sum netto misleghaldne engasjement	63 057	68 986	92 037	109 878	95 971
Tapsutsette engasjement	1 309	454	4 794	3 744	11 775
Individuelle nedskrivningar	-377	-	-2 027	-1 200	-2 993
Sum netto tapsutsette engasjement	932	454	2 767	2 544	8 782

Resultatførte renter på utlån der det er gjennomført nedskrivning for tap utgjør kr 1.731.073,-.

Note 3c: Utlån fordelt etter næring og geografi

Fordeling av utlån til kunder	2015	2014	2013	2012	2011
Utlån til næringsliv	2 850 621	2 787 523	2 578 465	2 125 951	1 772 950
Utlån til personmarknad	4 237 296	3 982 067	3 966 272	3 803 641	3 335 606
Sum utlån til kunder	7 087 917	6 769 590	6 544 737	5 929 592	5 108 556
Utlån fordelt etter geografi					
Kjerneområde, Hallingdal og Valdres	4 926 648	4 807 162	4 737 888	4 210 484	3 152 056
Buskerud, øvrige	223 021	228 469	207 289	279 122	728 550
Oppland, øvrige	62 840	54 507	35 773	49 999	-
Oslo / Akershus	1 417 636	1 253 864	1 182 712	1 028 596	1 189 944
Andre	457 772	425 588	381 075	361 391	38 006
Sum	7 087 917	6 769 590	6 544 737	5 929 592	5 108 556

Note 3d: Aldersfordeling på forfalle, men ikkje nedskrivne utlån

Tabellen viser forfalte beløp på utlån og overtrekk på kreditt/innskot fordelt på antall dagar etter forfall som ikkje skuldast forsinkelsar i betalingsformidlinga. Heile utlånsengasjementet er inkludert når delar av eit engasjement er forfalle. Tilsvarande er heile engasjement med nedskriving helde utanom.

2015	1-3 mnd.	3-6 mnd.	6-12 mnd.	over 12 mnd.	Sum
Utlån og fordringar til kundar					
Personmarknad	19 993	1 570	5 510	10 066	37 139
Bedriftsmarknad	1 244	9 510	3 888	16 745	31 387
Sum misleghald	21 237	11 080	9 398	26 811	68 526
2014	1-3 mnd.	3-6 mnd.	6-12 mnd.	over 12 mnd.	Sum
Utlån og fordringar til kundar					
Personmarknad	21 738	7 736	3 165	19 811	52 450
Bedriftsmarknad	2 450	996	14 139	3 848	21 433
Sum misleghald	24 188	8 732	17 304	23 659	73 883

Note 3e: Verkeleg verdi utlån

Nedbetalingslån med fastrente	31.12.2015	31.12.2014
Marknadsverdi	421 277	275 226
Bokført verdi	422 324	274 710
Meir- /mindre verdi (-)	-1 047	516

Av fastrenteutlån på 422,3 mill. kroner er 255 mill. sikra med rentebytteavtaler.

Note 3f: Boligkreditt

Banken har per 31.12.2015 overført bustadlån for 1.887 mill. til SpareBank 1 Boligkreditt. Banken mottek for kvart lån ein provisjon som er lik differansen mellom kunderenta og SpareBank 1 Boligkreditt si finansieringsrente (avrekningsrente) med fråtrekk av administrasjonskostnader. Total provisjon frå SpareBank 1 Boligkreditt i 2015 var 17,7 mill. kroner. SpareBank 1 Boligkreditt blir rekna som nærstående part (sjå note 16).

Note 3g: Overtatte egedelar

	31.12.2015	31.12.2014
Gartneri	2 482	2 482
Fritidsbustad	6 200	6 200
Tomtefelt for fritidsmarknaden	10 400	14 817
	19 082	23 499

Banken har overtatt eit gartneri og ein fritidsbustad. Tomtefeltet har bustyrar abandonert tilbake til banken som er panthaver. Intensjonen er at banken skal avhende egedelane så raskt som mogeleg.

Note 4: Varige driftsmidler – avskrivningar

Varige driftsmidler er ført opp i balansen til anskaffelseskost med fråtrekk for ordinære lineære avskrivningar.

Det er nytta same avskrivningssats som tidlegare år.

Morbank	Maskiner inventar	Bygningar tomter	Påkost leigde lokaler	Sum morbank	
Anskaffelseskost per 01.01	20 665	3 486	9 858	34 009	
- avgang i året	752	–	–	752	
+ tilgang i året	2 907	17	–	2 924	
Anskaffelseskost per 31.12	22 820	3 503	9 858	36 181	
Samla ordinære avskrivningar 01.01.	12 796	71	4 662	17 529	
Avskrivning på avgangar i året	597	–	–	597	
Nedskrivning	–	–	–	–	
Årets ordinære avskrivning	2 965	–	1 100	4 065	
Samla ordinære avskrivningar 31.12	15 164	71	5 762	20 997	
Bokført verdi per 31.12	7 656	3 432	4 096	15 184	
Ordinær avskrivningssats	10-30 %	0-4%	10 %		

Konsern	Maskiner inventar	Bygningar inkl tomt	Påkost leigde lokaler	Sum konsern	Goodwill
Anskaffelseskost per 01.01	32 961	133 456	9 858	176 275	44 876
- avgang i året	752	21 450	–	22 202	–
+ tilgang i året	4 503	3 258	–	7 761	–
Anskaffelseskost per 31.12	36 712	115 264	9 858	161 834	44 876
Samla ordinære avskrivningar 01.01.	20 230	26 421	4 662	51 313	32 741
Avskrivning på avgangar i året	597	4 879	–	5 476	–
Nedskrivning	–	–	–	–	3 054
Årets ordinære avskrivning	4 165	4 187	1 100	9 452	3 910
Samla ordinære avskrivningar 31.12	23 798	25 729	5 762	55 289	39 705
Bokført verdi per 31.12	12 914	89 535	4 096	106 545	5 171
Ordinær avskrivningssats	10-30%	0-4 %	15 %		10 %

Banken sin funksjonærbustad er i sin heilskap leigd ut. Totale leigeinntekter frå eksterne leigetakarar for bustaden i 2015 utgjer kr 130 874,-

Note 5: Garantiar og andre betinga forpliktingar

Banken sitt garantiansvar per 31.12 fordeler seg slik:	2015	2014
Lånegarantiar/valutalånegarantiar	568 988	525 881
Betalingsgarantiar	26 033	28 939
Kontraktsgarantiar	32 919	39 702
Skattegarantiar	2 872	2 942
Anna garantiansvar	37 251	40 600
Totalt garantiansvar	668 063	638 064

Pantstillelsar

Obligasjonar pålydande kr 102 mill. er pantstilt for låneadgang i Norges Bank.

Bankenes Sikringsfond

Lov om sikringsordningar for bankar og offentleg administrasjon mv. av finansinstitusjonar pålegg alle sparebankar å vera medlem av Bankenes Sikringsfond. Fondet pliktar å dekkje tap som ein innskytar får på innskot i ein medlemsinstitusjon.

Dersom ein innskytar har innskot som samla overstig kr 2 mill, pliktar ikkje fondet å dekkje tap på den delen av samla innskot som overstig dette beløpet.

	2015	2014
Avgift	4 157	4 093

Note 6: Prinsipp for periodisering av provisjon, gebyr m.v.

Gebyr og provisjon blir tatt inn i resultatrekneskapen etter kvart som disse blir tent opp som inntekter eller kjem på som kostnader.

Etableringsgebyr blir periodisert i den utstrekning dei overstig kostnader i tilknytning til etablering av det enkelte utlån og Finanstilsynet sine beløpsgrenser. Det er ikkje periodisert gebyr eller provisjon ved utgangen av året.

Fordeling av opptente andre provisjonar og gebyr:	Morbank	Konsern	Morbank	Konsern
	2015	2015	2014	2014
Betalingsformidling	22 986	22 986	20 914	20 914
Verdipapirhandel	2 497	2 497	1 639	1 639
Forsikring	15 129	15 129	13 073	13 073
Kredittformidling	28 194	28 194	32 610	32 610
Øvrige gebyr	575	575	536	536
Sum andre provisjonar og gebyr	69 381	69 381	68 772	68 772

Note 7: Andre driftskostnader

	Morbank	Konsern	Morbank	Konsern
	2015	2015	2014	2014
Andre utgifter eigen verdipapirportefølje	1 305	1 305	815	815
Andre tap	129	129	198	195
Revisjonshonorar	923	1 221	657	1 119
Repr. / vedlikehald / service av maskiner	941	1 043	1 398	1 556
Utgiftsførte maskiner / inventar	640	1 668	624	6 796
Leige lokaler / maskiner / inventar	9 977	6 789	9 677	4 061
Andre konsulenttenester	1 216	3 916	1 687	2 587
SamSpar kostnader / Alliansekostnader	3 084	3 084	2 438	2 438
Forsikringar	213	777	180	662
Driftsutgifter leide lokaler	3 936	5 000	3 519	4 304
Driftsutgifter overtatte eigedomar	473	473	103	103
Kostnader vedr eigedomsoppdrag	–	2 055	–	2 107
Diverse	1 931	9 391	2 304	6 011
Sum andre driftskostnader	24 768	36 851	23 600	32 754

Note 8a: Tillitsvalte og tilsette

Banken skal etter Forskrift om godtgjersle i finansinstitusjoner m.v. § 3 andre ledd offentliggjere informasjon om foretaket si ordning for godtgjersler, herunder informasjon om hovudprinsippa for fastsetting av godtgjersle, kriterier for fastsetting av eventuell variabel godtgjersle, samt kvantitativ informasjon om godtgjersle til leiande tilsette.

Den totale økonomiske godtgjersla for tilsette i bankverksemda består av tre komponentar;

1. Fastløn + overtidsbetaling - hovudkomponenten i godtgjersla - som følgjer av kompetansekrav til stillinga og individuell lønsutvikling basert på leiaren si vurdering av kompetanse(utvikling), prestasjonar og måloppnåing.
2. Den andre delen består av pensjonsordningar, forsikringar og andre faste ytingar.
3. Den tredje delen består av en variabel godtgjersle, etter bonusordninga til banken.

Det første punktet er heimla i bedriftsavtala. Den faste lønna blir vurdert årleg i ein fast prosess for individuelle lønsjusteringar i tillegg til de generelle tillegg som følgjer av sentrale forhandlingar.

Alle tilsette med minimum 20 % stillingsbrøk er omfatta av banken si tenestepensjonsordning, jf note 9.

I henhold til forskrifta om godtgjersle skal samla godtgjersle for identifisert personell vera balansert og den faste godtgjersla skal vera tilstrekkeleg høg til at utbetaling av variabel godtgjersle kan unnlatast. Alle tilsette i bankverksemda inngår i felles bonusordning. Denne ordninga er vurdert å kome inn under unntaksavgjersla, som er tatt inn i rettleiinga til forskrifta. Maksimal bonus er 1 gjennomsnittleg månadsløn i banken. Faktisk utbetaling har normalt liggje mellom 40 og 70 % av oppnåeleg bonus. Målekriteria blir fastsatt årleg og avstemt kvart kvartal. I 2015 er det utbetalt bonus.

Det eksisterer ikkje nokon etterlønsavtaler for leiande tilsette i konsernet. Adm. banksjef og banksjef fellestenester kan fråtre ved 62 år. Avtalene er aktuarberekna. Administrasjonen skal etter forskrifta minst årleg utarbeide ein skriftleg rapport om korleis ordninga for godtgjerster i selskapet blir praktisert. Rapporten vil bli lagt fram for kompensasjonsutvalet og selskapet sitt styre. Kompensasjonsutvalet består av leiar i styret og to styremedlemmer.

Styret legg til grunn følgjande retningslinjer for godtgjerster til leiande tilsette i 2015:

- Tillitsvalde blir honorert etter satsar fastsett av forstanderskapet / generalforsamlinga.
- Godtgjerster for adm. banksjef blir fastsatt av styret.
- Godtgjerster for andre leiande tilsette blir fastsett av adm. banksjef etter drøftingar med kompensasjonsutvalet nedsett av styret.
- Fastløn med overtidsbetaling utgjer hovudkomponenten i godtgjerster. Adm. banksjef og enkelte leiande stillingar mottok ikkje overtidsbetaling.
- Bonusordning i morselskapet blir vidareført basert på gjeldande modell der alle tilsette inngår, og maks bonus er gjennomsnittleg månadsløn i morselskapet.

Antal tilsette per 31.12:

Det er 96 tilsette i morbanken, dette utgjer 92 faktiske årsverk. Det er 174 tilsette i konsernet, som utgjer 161 årsverk.

	Samla godtgjerster	Samla lån	Samla garantiar
Tilsette i konsernet:		242 157	18 304
Sum medlemmer av styret:	917	7 061	960
Sum nærstående til medlemmer av styret:		35 836	11 765
Sum kontrollkomiteen:	185	1 260	1 300
Sum forstanderskapet:	116	17 916	1 450

Tilsette i konsernet er subsidiert med vel 2,5 mill kroner grunna rentevilkår under normale marknadsvilkår. Banken har god tryggleik og alle lån er godkjent av kontrollkomiteen. Subsidiiekostnaden er ikkje bokført i rekneskapen, men påverkar banken sin rentenetto. Tillitsvalgte blir ikkje subsidiert, men har same vilkår som andre kundar i konsernet.

	Løn/ godtgjerster/ andre fordelar	Endring i pensjons- rettigheitar	Innbetaling innskots- pensjon	Lån	Garantiar	Rentesats	Avdragsplan
Leiarar:							
Knut Oscar Fleten (adm. banksjef) *)	2 035	294					
- Lån 1				1 990		1,20	Flexilån
- Lån 2				515		3,00	18 år
- Lån 3				2 036		3,25	25 år
Arne Wangensteen *)	996		64	2 699			
Hallgeir Mythe	902	304		1 586			
Jostein Sørbøen	892	207		421			
Styret:							
Kjell Vidar Bergo (formann)	228						
- Lån 1				349		2,60	Flexilån
Åge Sandsengen (nestformann)	90			2 592			
Odd Holde	90			1 676			
Sissel Bjørøen	108			-			
Tore Østlund	90			261			
Kristin Ourom	156			-			
Vidar Isungset	710	79		1 206	960		
Claes-Christian Poulsen (møtande vararepr.)	590		23	977			
Kontrollkomite:							
Stein Arne Vedde	85			-	1 300		
Botolv Berg Bråtalen	50			-			
Sveinung Halbjørhus	50			1 260			

	Løn/ godtgjersle/ andre fordelar	Endring i pensjons- rettigheitar	Innbetaling innskots- pensjon	Lån	Garantiar	Rentesats	Avdragsplan
Forstanderskap – Innskytarvalte:							
Ove S. Skaret (formann)	50			73			
Botolv Berg Bråtalen	3			–			
Atle Strandos	3			3 013			
Gunn Eidhamar	5			–			
Margunn Berget Kristiansen	3			–			
Forstanderskap – Kommunevalte:							
Dagfinn Ystad	–			–			
Bjørn Søgner	3			469			
Håvard Venås	3			–			
Tor Skattebo	8			1 293			
Frå stiftelsane Øystre Slidre og Hallingdal:							
Arnstein Alund	3			–			
Berit Aspaas Müller	3			–			
Torleif Bjella	3						
Tove Eggen Lien	3			738			
Torhild Helling Bergaplass	–			919			
Kjell Erik Skøtt	3			–			
Kjersti Lilleslett	3			1 346			
Rune Cederløf	3			–			
Endre Ulsaker	3			483			
Ingunn Stræte Lie	3			715			
Tilsette:							
Ann Kristin J. Bakkene	513	64		1 683			
Ellen Intelhus	590	120		893	700		
Kristin Bakke Haugen	607	156		1 424	750		
Knut Sandåker	595	91		545			
Ellen Møllerplass	638		31	1 902			
Mona Ø. Øen	525		25	2 420			

*) Fleten og Wangenstein har ei avtale om førtidspensjon. Endringar i desse avtalene går fram av note 9.

Note 8b: Ekstern revisjon

	Morbank	Konsern
Lovpålagt revisjon	421	619
Andre attestasjonsoppgåver	101	129
Andre tenester utanfor revisjon	216	270
Mva	185	203
Sum	923	1 221

Det er avsett kostnader vedrørende årsrevisjonen for 2015.

Note 9: Pensjonskostnader og -forpliktingar

Banken har ei pensjonsordning for dei tilsette. Alle tilsette er frå 31.12.2015 knytt til ei innskotspensjonsordning. Banken si pensjonsordning tilfredsstiller krava til obligatorisk tenestepensjon. Den ytelsesbaserte pensjonsordninga i morbank og dotterselskap er avvikla med verknad frå 30.12.2015.

Ytelsespensjonsordning

Årsregnskapsforskriften er endra og frå og med 1. januar 2015 er det krav om at pensjonskostnader og pensjonsforpliktelsar blir innrekna i samsvar med IAS 19. IAS 19 tillet ikkje korridormetoden brukt for regnskapsføring av aktuarielle gevinster og tap. Aktuarielle gevinstar og tapskal no rekneskapsførast direkte mot eigenkapitalen i den perioden dei oppstår.

Forventa avkastning på pensjonsmidlane skal bereknast ved bruk av same diskonteringsrenta som blir brukt ved utrekning av brutto pensjonsforplikting. Opptente pensjonsrettar i perioden og netto rentekostnad blir ført under det ordinære resultatet, medan estimatavviket blir ført direkte mot eigenkapitalen.

Det er ikkje utarbeidd samanlikningstall for resultatrekneskapen for 2014 i samband med endringa, men balansetal for 2014 er omarbeidd. Verknadane av prinsippendringa går fram av eigenkapitalnota, samt av stemminga nedanfor.

Avviklinga av den ytelsesbaserte pensjonsordninga i banken og dotterselskap i 2015 er ført over resultatrekneskapen som redusert pensjonskostnad. Dette har medført ein reduksjon i årets pensjonskostnader på 16,3 mill. i banken og 14,4 mill. i konsernet. I tillegg kjem effekten av avvikla gåvpensjon samt avsetjing til administrasjonsreserve ved avviklinga av pensjonsordninga. Samla resultat effekt av endringane i 2015 er ein kostnadsreduksjon på 16,7 mill. for morbanken og 14,7 mill. for konsernet.

Innskotspensjonsordning

Frå og med 30.12.2015 er alle tilsette tilslutta banken si innskotsbaserte pensjonsordning. For medlemmer i denne pensjonsordninga betalar banken ein premie tilsvarende 5 % av løn mellom 1 til 6 G, og 8 % av lønn mellom 6 til 12 G.

Frå 2016 er innskotsatsane endra til 6 % av løn mellom 0 og 7,1 G, og 15 % for løn mellom 7,1 og 12 G.

	Morbank	Konsern	Morbank	Konsern	Morbank	Konsern
	2015	2015	01.01.2015	01.01.2015	2014	2014
Samansetning av pensjonskostnad i perioden						
Noverdi av årets pensjonsopptening (inkl. arb.g.avg.)	5 047	5 113			4 544	4 972
Rentekostnad av påløpte pensjonsforpliktingar	2 251	2 293			3 202	3 406
Forventa avkastning på pensjonsmidlar	-1 359	-1 397			-2 252	-2 469
Resultatført planendring						
Aktuarielt tap					1 631	1 762
Resultatført netto forpliktingar ved oppgjør						
Andel aktuarielt tap ved oppgjør						
AFP-kostnad	920	920			788	788
Innskotspensjon	1 182	3 052			1 117	2 258
Avvikling ytelsesbasert pensjonsordning	-16 338	-14 404				
Avsatt adm.kostnader ved avviklinga	2 269	2 319				
Avvikling av gavepensjonsordning	-2 607	-2 607				
Pensjonskostnad i resultatrekneskapen	-8 635	-4 711	-	-	9 030	10 717
Estimert pensjonsforplikting inkl. forventa lønsauke			81 997	87 057	75 895	80 643
Estimert verdi av pensjonsmidlar			-57 993	-62 797	-57 993	-62 797
Usikra pensjonsavtaler	20 626	20 626	21 902	21 902	20 695	20 695
Ikkje resultatført aktuarielt tap					-26 919	-28 643
Balansført netto pensjonsforplikting inkl. arb.g.avg..	20 626	20 626	45 906	46 162	11 678	9 898
Overdekning kollektiv ordning	-	-	24 004	24 260	-2 407	-4 187
Underdekning kollektiv ordning	-	-	-	-	-	-
Underdekning usikra ordning adm. banksjef	17 376	17 376	16 795	16 795	8 396	8 396
Underdekning usikra ordning leiande tilsett	3 250	3 250	2 500	2 500	2 500	2 500
Underdekning usikra ordning, gavepensjon			2 607	2 607	3 189	3 189
Sum	20 626	20 626	45 906	46 162	11 678	9 898
Pensjonsforplikting 2014			11 678	9 898		
Endring forplikting ved overgang fra NRS-6 til IAS-19			34 228	36 264		
Pensjonsforplikting 1.1.2015			45 906	46 162		
Estimatavvik i 2015 ført mot eigenkapitalen			-6 928	-9 201		
Årets pensjonskostnad ytelsesbasert pensjonsordning og usikra pensjonar			6 430	6 500		
Innbetalt 2015 inkl. arbeidsgjevaravgift			-5 837	-5 915		
Avvikla gavepensjon inntektsført i resultatrekneskapen 2015			-2 607	-2 607		
Avvikling av kollektiv sikra pensjonsordning, inntektsført i resultatrekneskapen 2015			-16 338	-14 313		
Pensjonsforplikting 31.12.2015			20 626	20 626		

Ved utrekning er følgjande føresetnad lagt til grunn:

Avgangsfrekvens er sett til 5,5 % opptil 50 år og 0 % for 51-åringar og eldre. I gjennomsnitt gir dette ein avgangsfrekvens på 2-3 % for heile arbeidsstokken. Ved utrekning av AFP er det rekna med at 8% av dei tilsette fråtrer ved 62 år.

	IAS-19 for 2015	IAS-19 per 1.1.15	NRS-6 for 2014
Diskonteringsrente	2,50 %	2,30 %	3,00 %
Lønsregulering	2,50 %	2,75 %	3,25 %
Regulering av løpande pensjonar	0,00 %	0,00 %	0,25 %
Regulering av grunnbeløpet i folketrygda	2,25 %	2,50 %	3,00 %
Forventa avkastning av pensjonsmidlar	3,30 %	3,30 %	3,80 %

Note 10: Finansiell risikokommentar

Renterisiko

Ved ei endring i marknadsrenta kan ikkje SpareBank 1 Hallingdal Valdres parallelt gjennomføre renteendringar for alle balansepostar, dersom desse har rentebindingstid. Ei endring av marknadsrenta vil derfor gi ein auke eller reduksjon av rentenettoen. Postar med rentebinding på utlån til kundar utgjer kr 422,3 mill. Banken har 4 swapkontrakter som rentesikrar kr 255 mill. Banken har fastrenteinnskot på kr 70,5 mill, som ikkje er rentesikra.

Renteendringstidspunkt for eigedels- og gjeldspostar:	SUM	Postar utan renteeksp.	Inntil 1 md.	1 md. til 3 md.	3 md. til 1 år	1-5 år	Over 5 år
Kontantar og fordringar på sentralbankar	74 737	19 566	55 171	-	-	-	-
Innskot i andre finansinstitusjonar	363 553	-	363 553	-	-	-	-
Brutto utlån til kundar	7 087 917	6 665 593	-	3 253	40 481	303 287	75 303
- nedskrivingar	-44 616	-44 616	-	-	-	-	-
Overtekne eigedelar	19 082	19 082	-	-	-	-	-
Sertifikat, obligasj. o.a.renteb.verdipapir	492 216	-	-	492 216	-	-	-
Aksjar, aksjefond og grunnfondsbevis	540 268	540 268	-	-	-	-	-
Andre eigedelar	54 012	51 012	-	-	-	3 000	-
Sum eigedelar	8 587 169	7 250 905	418 724	495 469	40 481	306 287	75 303
Innskot frå andre finansinstitusjonar	100 000	-	-	100 000	-	-	-
Innskot frå kundar	5 993 581	5 783 435	139 650	28 550	36 758	5 188	-
Gjeld stifta ved utsteding av verdipapir	1 328 745	-	678 000	650 745	-	-	-
Anna gjeld	107 466	107 466	-	-	-	-	-
Eigenkapital	1 057 377	1 057 377	-	-	-	-	-
Sum gjeld og eigenkapital	8 587 169	6 948 278	817 650	779 295	36 758	5 188	-
Postar utanom balansen:							
Ikkje balanseførte finansielle instrument		-	-	-	-75 000	-180 000	-
Netto renteeksponering på balansen		302 627	-398 926	-283 826	-71 277	121 099	75 303

Valutarisiko

Banken har eigen valutabehaldning på kr 0,5 mill. Banken har ikkje nokon annan valutarisiko.

Note 11: Likviditetsrisiko

Så lenge banken sine lånekundar ynskjer langsiktig finansiering, og banken sine innskotskundar i praksis på veldig kort varsel kan disponere sine innskot, har banken overtatt ein likviditetsrisiko. I tillegg er SpareBank 1 Hallingdal Valdres avhengig av å finansiere differansen mellom innskot frå kundar og utlån til kundar.

Restløpetid på følgjande eigedels- og gjeldspostar:

	SUM	Utan løpetid	Inntil 1 md.	1 md. til 3 md.	3 md. til 1 år	1-5 år	Over 5 år	Avkast- ning
Kontantar og fordringar på sentralbankar	74 737	19 566	55 171	-	-	-	-	
Innskot i andre finansinstitusjonar	363 553	-	363 553	-	-	-	-	1,18 %
Brutto utlån til kundar	7 087 917	1 408 435	21 601	45 986	223 661	1 103 266	4 284 968	3,79 %
- nedskrivingar	-44 616	-44 616	-	-	-	-	-	
Overtekne eigedelar	19 082	19 082	-	-	-	-	-	
Sertifikat, obligasj. o.a.renteb.verdipapir	492 216	-	-	20 000	3 034	279 777	189 405	2,14 %
Aksjar, aksjefond og grunnfondsbevis	540 268	-	450 258	-	-	-	90 010	
Andre eigedelar med restløpetid	25 729	-	22 729	-	-	3 000	-	
Andre eigedelar utan restløpetid	28 283	28 283	-	-	-	-	-	
Sum eigedelar	8 587 169	1 430 750	913 312	65 986	226 695	1 386 043	4 564 383	
Innskot frå andre finansinstitusjonar	100 000	-	-	-	-	100 000	-	
Innskot frå kundar	5 993 581	5 993 581	-	-	-	-	-	1,40 %
Gjeld stifta ved utsteding av verdipapir	1 328 745	-	-	-	403 745	925 000	-	2,34 %
Anna gjeld	107 466	107 466	-	-	-	-	-	
Eigenkapital	1 057 377	1 057 377	-	-	-	-	-	
Sum gjeld og eigenkapital	8 587 169	7 158 424	-	-	403 745	1 025 000	-	
Netto likviditetseksponeering		-5 727 674	913 312	65 986	-177 050	361 043	4 564 383	

Note 12: Finansielle derivat

Renterelaterte derivat – Sikringsavtaler

Banken har inngått rentebytteavtaler (renteswapper) for å redusere bankens eksponering overfor svvingar i rente/avkastning på postar innanfor balansen. Avtalene er reine sikringsforretningar. Rentebytteavtaler medfører ein avtale om bytte av rentevilkår for eit avtalt beløp over ein avtalt periode. Renteavtalene er vurdert i samanheng med den sikra post. Inntekter eller kostnader frå desse avtalene blir resultatført i samsvar med dei postane dei sikrar.

	Løpetid	Nominell verdi	Marknadsverdi	Fastrente
Renteswapper				
	13.03.2012–15.06.2016	75 000	-1 545	2,98
	26.09.2013–15.12.2020	80 000	-7 613	3,05
	22.05.2015–16.09.2016	50 000	-1 349	1,66
	22.05.2015–15.09.2017	50 000	-518	1,39

Note 13: Gjeld

Gjeld stifta ved utsteding av verdipapir	Forfall	Volum	Gj.rente 2015	Berekningsrente
Obligasjonslån NO0010683790	20.06.2016	150 000	2,03 %	*)
Obligasjonslån NO0010662349	26.10.2016	253 000	2,50 %	*)
Obligasjonslån NO0010683808	20.06.2017	300 000	2,13 %	*)
Obligasjonslån NO0010670821	25.01.2018	300 000	2,42 %	*)
Obligasjonslån NO0010747819	19.10.2018	125 000	2,16 %	*)
Obligasjonslån NO0010708423	25.03.2019	200 000	2,02 %	*)
Per overkurs obligasjonslån		803		
Sum verdipapirgjeld		1 328 803		
Gjeld til kredittinstitusjonar				
Kredittforeningen for Sparebanker	29.10.2018	100 000	2,02 %	*)
Sum gjeld til kredittinstitusjonar		100 000		

*) 3 mnd nibor + margin

Note 14a: Opplysningar om grunnlaget for utrekning av betalbare skattar

	Morbank 2015	Morbank 2014
Resultat før skattekostnad	99 109	111 928
Permanente forskjellar	926	14 928
Årets endring i midlertidige forskjellar	-10 105	2 025
Konsernbidrag	-8 999	-7 555
Skattefrie inntekter/kostnader aksjar/grunnfondsbevis	-7 229	-40 016
Grunnlag for utrekning av inntektsskatt	73 702	81 310
Utrekna inntektsskatt	19 900	21 954
Utrekna formueskatt	682	565
Betalbare skattar i balansen	20 582	22 519
For mykje/lite avsett skatt i fjor	93	119
Endring utsett skatt	5 718	1 492
Skattekostnad i resultatrekneskapen	26 393	24 130

Note 14b: Utsett skatt

	Morbank 2015	Konsern 2015	Morbank 2014	Konsern 2014
Skatteaukande skilnader				
Overdekning pensjonsordning	-	-	2 407	4 186
Gevinst- og tapskonto	35	519	45	651
Driftsmidler	-	9 342	-	10 833
Sum	35	9 861	2 452	15 670
Skattereduserande skilnader				
Driftsmidler	417	6 361	30	145
Regnskapsmessig avsetning	-	50	-	-
Pensjonsforplikting	20 627	20 627	14 085	14 085
Framførbart underskot	-	2 198	-	1 604
Obligasjonar	7 196	7 196	-	-
Fordringar	-	518	-	640
Sum	28 240	36 950	14 115	16 474
Netto skattereduserande skilnader	-28 205	-27 089	-11 663	-804
Utsett skatt 27 % /25 % (- utsett skattefordel) av netto skattereduserande skilnader.	-7 051	-6 772	-3 149	-217
Auking utsett skattefordel	-3 902	-6 555		
Endring utsett skatt mot eigenkapital	9 620	9 556		
Endring utsett skatt kostnadsført	5 718	3 001		

Note 15: Kapitaldekning

Nye kapitaldekningsreglar i henhold til CRD IV / Basel III vart innført i Norge 1. juli 2014 med overgangsbestemmelser som inneber full gjennomføring frå 1. januar 2018. Frå og med 1. juli 2014 vart det innført nye bufferkrav jfr. Finansieringsvirksomhetsloven § 2-9e. Per 31.12.2015 er kravet til bevaringsbuffer 2,5 %, kravet til systemrisikobuffer 3 % og kravet til motsyklisk buffer 1.0 %. Desse krava er i tillegg til kravet om at ansvarleg kapital skal utgjere minst 4,5 % av rein kjernekapital, slik at samla krav til rein kjernekapital er 10 %.

	Morbank		Konsern	
	31.12.2015	31.12.2014	31.12.2015	31.12.2014
Ansvarleg kapital				
Innskote eigenkapital	818 458	818 459	818 458	818 458
Opptent eigenkapital	238 919	204 504	343 879	289 695
Sum eigenkapital	1 057 377	1 022 963	1 162 337	1 108 153
Frådrag for utsett skatt, goodwill og andre immaterielle egedelar	-	-1 757	-5 171	-15 191
Frådrag ansvarleg kapital i andre finansinstitusjonar	-	-	-	-
Frådrag for kapitaldekningsreserve	-	-	-	-
Frådrag for direkte og indirekte investeringar i selskap i finansiell sektor **	-129 935	-106 051	-122 252	-101 478
Rein kjernekapital	927 442	915 155	1 034 914	991 484
Fondsobligasjon	-	-	-	-
Frådrag for direkte og indirekte investeringar i selskap i finansiell sektor **	-	-	-	-
Kjernekapital	927 442	915 155	1 034 914	991 484
Tilleggskapital utover kjernekapital	-	-	-	-
Tidsavgrensa ansvarleg lån	-	-	-	-
Frådrag for direkte og indirekte investeringar i selskap i finansiell sektor **	-	-	-	-
Tilleggskapital	-	-	-	-
Ansvarleg kapital	927 442	915 154	1 034 914	991 484
Risikovekta balanse *	5 683 038	5 764 823	5 893 687	5 949 481
Rein kjernekapitaldekning	16,32	15,87	17,56	16,67
Kjernekapitaldekning	16,32	15,87	17,56	16,67
Kapitaldekning	16,32	15,87	17,56	16,67
Bufferkrav				
Bevaringsbuffer (2,5 %)	142 076	144 121	147 342	148 737
Motsyklisk buffer (1,00)	56 830	-	58 937	-
Systemrisikobuffer (3,0%)	170 491	172 945	176 811	178 484
Sum bufferkrav til rein kjernekapital	369 397	317 065	383 090	327 221
Minimumskrav til rein kjernekapital (4,5 %)	255 737	259 417	265 216	267 727
Tilgjengeleg rein kjernekapital	302 308	338 672	386 608	396 536
* Spesifikasjon av risikovekta volum				
Kredittrisiko				
Statar	-	-	-	-
Lokale og regionale myndigheiter	318	114	318	114
Offentleg eigde foretak	-	-	-	-
Multilaterale utviklingsbankar	-	-	-	-
Internasjonale organisasjonar	-	-	-	-
Institusjonar	179 813	207 157	179 595	207 400
Foretak	1 942 256	1 598 299	1 834 233	1 481 742
Massemarknad	1 535	1 164 364	1 535	1 164 364
Pantesikkerheit i eigedom	2 664 037	1 933 174	2 664 037	1 915 684
Forfalne engasjement	65 257	71 474	65 257	71 474
Høyrisiko engasjement	-	-	-	-
Obligasjonar med fortrinnsrett	20 969	19 937	20 969	19 937
Andelar i verdipapirfond	117 253	54 078	117 253	54 078
Øvrige engasjement inkl utsett skatt	301 060	389 885	507 813	620 001
Sum kredittrisiko	5 292 498	5 438 482	5 391 010	5 534 794

	Morbank		Konsern	
	31.12.2015	31.12.2014	31.12.2015	31.12.2014
Marknadsrisiko				
Posisjonsrisiko for egenkapitalinstrument	-	-	-	-
Posisjonsrisiko for gjeldsinstrument	-	-	-	-
Sum marknadsrisiko	-	-	-	-
Motpartsrisiko derivater (CVA risiko)	180	313	180	313
Operasjonell risiko	390 360	326 028	502 497	414 374
Frådrag i berekningsgrunnlaget	-	-	-	-
Frådrag ansvarleg kapital i andre finansinstitusjonar	-	-	-	-
Sum risikovekta balanse	5 683 038	5 764 823	5 893 687	5 949 481

** I henhold til Forskrift om berekning av ansvarleg kapital for finansinstitusjonar, oppgjerssentralar og verdipapirforetak skal frådrag for ikkje-vesentlege investeringar i selskap i finansiell sektor fasast inn med følgjande prosentsetsatsar:

i 2014: 20 prosent

i 2015: 40 prosent

i 2016: 60 prosent

i 2017: 80 prosent

Note 16: Vesentlege transaksjonar med nærstående selskap

Transaksjonar mellom nærstående partar. Med nærstående partar meinast dotterselskap, tilknytte selskap og felleskontrollerte verksemder, samt andre nærstående som er spesifiserte. Banken sitt mellomverande med tilsette og medlemmer av styret kjem fram i note 8, og mellomverande med dotterselskap i note 2.

	Tilknytte selskap og felleskontrollerte verksemder		Dotterselskap	
	2015	2014	2015	2013
Lån				
Lån utestående per 01.01	61 919	2 656	106 398	106 893
Lån overtatt i perioden		59 263	55 269	-
Tilbakebetaling	15 052	-	53 644	495
Utestående lån per 31.12	46 867	61 919	108 023	106 398
Renteinntekter	-	-	3 053	3 171
Innskot				
Innskot per 01.01	-	-	5 196	4 174
Nye innskot i perioden	-	-	10 398	2 365
Uttak	-	-	170	1 343
Innskot per 31.12	-	-	15 424	5 196
Rentekostnader	-	-	53	94
		SpareBank 1 Boligkreditt		
		2015	2014	
Lån overført boligkreditt per 01.01	1 763 482	1 556 674		
Endringar gjennom året	123 718	206 808		
Lån overført boligkreditt per 01.01	1 887 200	1 763 482		
Provisjonsinntekter	17 727	24 036		

11. Erklæring frå styret og dagleg leiar

(Jf. lov om verdipapirhandel § 5-6)

Styret og dagleg leiar har i dag handsama og godkjent årsmelding og årsrekneskap for SpareBank 1 Hallingdal Valdres, konsern og morselskap, for kalenderåret 2015 og per 31.12.15.

Rekneskapen er avlagt i samsvar med norske opplysningskrav som følger av rekneskapslova, og som skal nyttast per 31.12.15. Det ligg ikkje føre transaksjonar gjennomført av nærstående som har hatt vesentleg innverknad på verksemda si stilling eller resultat i løpet av rapporteringsperioden.

- Me stadfester at årsrekneskapen og årsmeldinga etter vår beste overtyding er utarbeidd i samsvar med gjeldande rekneskapsstandardar og at opplysningane i rekneskapen gir eit rettvisande bilete av banken og konsernet sine eidedelar, gjeld, finansielle stilling og resultat som heilheit.
- Me stadfestar at årsmeldinga gir ein rettvisande oversikt over utviklinga, resultatet og stillinga til banken og konsernet, saman med ei skildring av dei mest sentrale risiko- og usikkerheitsfaktorar føretaket står overfor.

Hallingdal, 31. desember 2015 / 10. februar 2016

Kjell Vidar Bergo (sign.)   Åge Sandsengen (sign.)   Sissel Bjørøen (sign.)
styreleiar   nestleiar

Odd Holde (sign.)   Tore Østlund (sign.)   Kristin Ourom (sign.)

Vidar Isungset (sign.)   Knut Oscar Fleten (sign.)
adm. banksjef

Til forstanderskapet i SpareBank 1 Hallingdal Valdres

REVISORS BERETNING

Uttalelse om årsregnskapet

Vi har revidert årsregnskapet for SpareBank 1 Hallingdal Valdres som består av selskapsregnskap, som viser et overskudd på kr 72.870.148, og konsernregnskap, som viser et overskudd på kr 88.966.000. Selskapsregnskapet og konsernregnskapet består av balanse per 31. desember 2015 resultatregnskap, oppstilling over endringer i egenkapital og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen, og av en beskrivelse av vesentlige anvendte regnskapsprinsipper og andre noteopplysninger.

Styret og administrerende banksjefs ansvar for årsregnskapet

Styret og administrerende banksjef er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge, og for slik intern kontroll som styret og daglig leder finner nødvendig for å muliggjøre utarbeidelsen av et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller feil.

Revisors oppgaver og plikter

Vår oppgave er å gi uttrykk for en mening om dette årsregnskapet på bakgrunn av vår revisjon. Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder International Standards on Auditing. Revisjonsstandardene krever at vi etterlever etiske krav og planlegger og gjennomfører revisjonen for å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon.

En revisjon innebærer utførelse av handlinger for å innhente revisjonsbevis for beløpene og opplysningene i årsregnskapet. De valgte handlingene avhenger av revisors skjønn, herunder vurderingen av risikoene for at årsregnskapet inneholder vesentlig feilinformasjon, enten det skyldes misligheter eller feil. Ved en slik risikovurdering tar revisor hensyn til den interne kontrollen som er relevant for sparebankens utarbeidelse av et årsregnskap som gir et rettviseende bilde. Formålet er å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av sparebankens interne kontroll. En revisjon omfatter også en vurdering av om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene utarbeidet av ledelsen er rimelige, samt en vurdering av den samlede presentasjonen av årsregnskapet.

Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Konklusjon

Etter vår mening er årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av sparebanken og konsernet SpareBank 1 Hallingdal Valdres' finansielle stilling per 31. desember 2015 og av deres resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret som ble avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

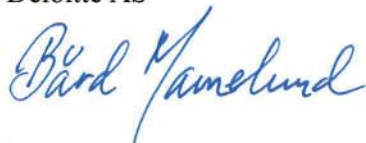
Uttalelse om øvrige forhold*Konklusjon om årsberetningen*

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, redegjørelse om foretaksstyring og samfunnsansvar, forutsetningen om fortsatt drift, samt forslaget til anvendelse av overskuddet, er konsistente med årsregnskapet og er i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag (ISAE) 3000 «Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon», mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av sparebankens regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Gjøvik, den 10. februar 2016
Deloitte AS

Bård Mamelund
Statsautorisert revisor

Til forstanderskapet i SpareBank 1 Hallingdal Valdres

ÅRSMELDING FRA KONTROLLKOMITEEN FOR 2015

Kontrollkomiteen har hatt 6 møter i 2015 der revisor har deltatt i 2 møter.

Komiteen har vurdert de sikkerheter og garantier som er stillet for bankens utlån. Periodiske regnskapsrapporter er gjennomgått, og engasjementer som ikke har utviklet seg normalt er vurdert.

Det er videre gjennomført møte med forstanderskapets leder og styrets leder.

Vedrørende årsoppgjøret viser kontrollkomiteen til revisors beretning av 10. februar 2016 og slutter seg til hans uttalelser om det fremlagte regnskap.

Kontrollkomiteen har ført tilsyn med at bankens virksomhet er drevet i samsvar med dens vedtekter, Sparebanklovens bestemmelser, forstanderskapets vedtak og andre bestemmelser som banken har plikt til å rette seg etter.

Komiteen har gjennomgått styrets protokoller og foretatt de undersøkelser som Sparebankloven og Kontrollkomiteens instruks bestemmer.

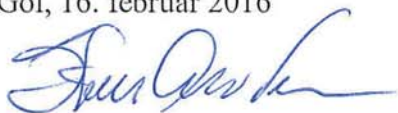
Komiteen har et godt samarbeid med revisjonen. Kontrollkomiteen har gjennomgått styrets årsberetning, resultatregnskap og balanse uten at dette gir grunn for noen bemerkninger.

Det er spesielt kontrollert at bankens virkemidler og garantistillelser ikke er disponert i strid med Sparebanklovens § 24 og Finansieringsvirksomhetsloven § 2-10 og § 2-15.

For årsregnskapsvurderingen er regnskapslovens bestemmelser fulgt, og de påbudte noter og opplysninger foreligger.

Kontrollkomiteen anbefaler derfor at resultatregnskapet og balansen fastsettes som bankens regnskap for 2015.

Gol, 16. februar 2016

Stein Arne Vedde

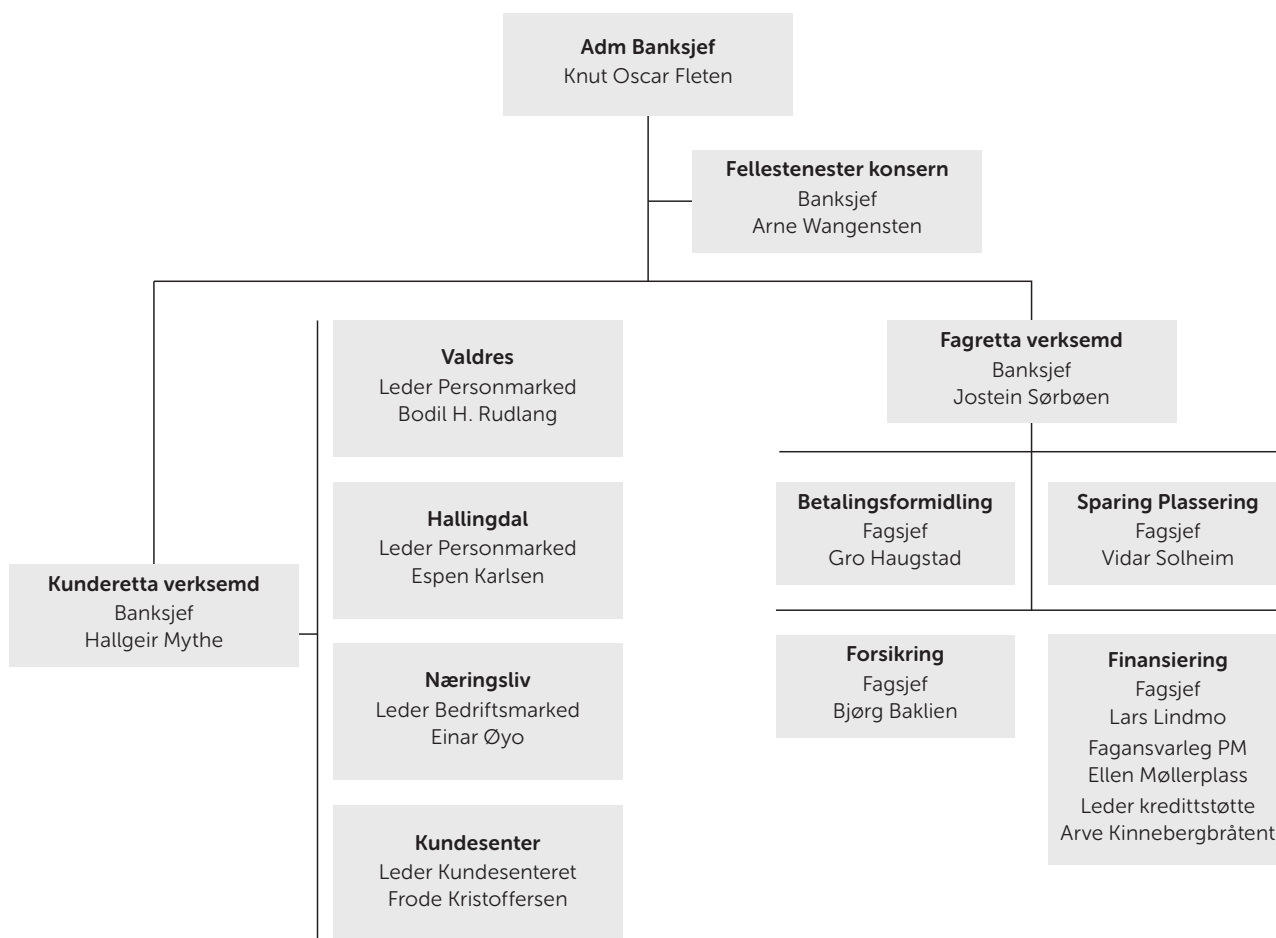
Sveinung Halbjørhus

Botolv Berg Bråtalen

ANNA INFORMASJON

14. Hovudorganisasjon

15. Presentasjon av styret

Presentasjon av styret per 31.12.2015

Kjell Vidar Bergo, styreleiar

Født 1950. Har utdanning i samfunnsfag og økonomi frå Universitetet i Bergen. Dagleg leiar i Hallingdølen fram til 2014, no pensjonist. Har vore styremedlem sidan 1995, nestleiar 1999-2006 og styreleiar sidan 2006 i SpareBank 1 Hallingdal Valdres. Leiar av risiko- og revisjonsutvalet frå 2011. Bur i Ål.

Vidar Isungset

Født 1959. Har utdanning frå vidaregåande skule. Arbeider som autorisert finansiell rådgjevar i SpareBank 1 Hallingdal Valdres. Styremedlem som tilsette sin representant sidan 1998. Bur i Ål.

Odd Holde

Født 1949. Utdanna siviløkonom. Driv eige firma med utleigehytter og konsulentfirma. Har over 30 års erfaring frå reiselivet i Hemsedal. Styremedlem frå 2012. Bur i Hemsedal.

Kristin Ourom

Født 1971. Har juridisk embetseksamen frå Universitetet i Oslo i 1996. Advokatløyve frå 1998. Er partner i Kvale Advokatfirma DA med bank og finans, energirett, fast eigedom og selskapsrett som område. Har vore styremedlem sidan 2010. Medlem av risiko- og revisjonsutvalet frå 2011. Bur i Oslo.

Tore Østlund

Født 1958. Vidaregåande skule med etterutdanning innan administrasjon og leing. Svennebrev og meisterbrev som tømrer. Har drive eige firma i over 30 år. Arbeider som rådgjevar i næring og byggesak i Øystre Slidre kommune. Medlem i styret i Øystre Slidre Sparebank frå 2010 og seinare i SpareBank 1 Hallingdal Valdres. Bur i Rogne i Øystre Slidre.

Åge Sandsengen

1963 modell frå Valdres og Øystre Slidre. Er registrert revisor og tilsett som revisjonssjef i Kommunerevisjon IKS. Var styremedlem i Øystre Slidre Sparebank frå 2010 og kom inn i styret i SpareBank 1 Hallingdal Valdres ved fusjonen i 2012.

Sissel Bjørøen

Født 1963. Er utdanna autorisert regnskapsfører og arbeider som det. Har vore medlem i styret i SpareBank 1 Hallingdal Valdres sidan 2006. Medlem av risiko- og revisjonsutvalet frå 2011. Bur i Gol.

*Frå venstre:
Kristin Ourom
Åge Sandsengen
Kjell Vidar Bergo
Claes-Christian Poulsen
Odd Holde
Tore Østlund
Sissel Bjørøen
Knut Oscar Fleten
(adm. banksjef)
Vidar Isungset var
ikkje tilstades
då biletet vart tatt.*

16. Forstandarskap, kontrollkomite og revisjon

Forstandarskapet:

Innskytervalde

Ål: Botolv Berg Bråtalien
Gol: Atle Strandos
Hemsedal: Gunn Eidhamar
«Fritt»: Margunn Berget Kristiansen
Øystre Slidre: Ove Skaret

Varamedlemmer

Ål: Inger Elise Kaslegard
Gol: Per Egil Rese
Hemsedal: Gunnar Halbjørhus
Øystre Slidre: Gunvor Hegge

Kommunevalde

Ål: Dagfinn Ystad
Gol: Bjørn Søgne
Hemsedal: Håvard Venås
Øystre Slidre: Tor Skattebo

Varamedlemmer

Ål: Frøydis Stoveland Dekko
Gol: Kari Jegleim
Hemsedal: Iren Halbjørhus
Øystre Slidre: Ragnhild Bakken

Frå Stiftelsane

Øystre Slidre og Hallingdal

Arnstein Alund
Berit Aspaas Müller
Torleif Bjella
Tove Eggen Lien
Torhild Helling Bergaplass
Kjell Erik Skølt
Kjersti Lilleslett
Rune Cederløf
Endre Ulsaker
Ingunn Stræte Lie

Varamedlemmer:

Jan Kristian Dalen
Janniche Ulrichsen
Christoffer Norhaug
Sigurd Tunestveit

Funksjonæervalgte

Ann Kristin J. Bakkene
Ellen Intelhus
Kristin Bakke Haugen
Knut Sandåker
Ellen Møllerplass
Mona Ø. Øen

Varamedlemmer

Vidar Solheim
Björg Baklien
Morten Haugseth
Sissel Rogne

Styret:

Kjell Vidar Bergo, leiar
Åge Sandsengen, nestleiar
Odd Holde, medlem
Sissel Bjørøen, medlem
Tore Østlund, medlem
Kristin Ourom, medlem
Vidar Isungset, medlem, vald av tilsette
Claes-Christian Poulsen, varamedlem vald av tilsette

Varamedlemmer:

Sissel Skrindo
Bjørn Haugen
Claes-Christian Poulsen, møtande varamedlem for tilsette

Kontrollkomiteen:

Medlemmer

Stein Arne Vedde
Sveinung Halbjørhus
Botolv Berg Bråtalien

Varamedlem:

Vidar Nilssen

Revisor:

Deloitte AS

Støtte til lokale ildskjeler

Om Driv

DRIV er merkenavnet for samfunnsengasjementet til sparebankstiftelsene, næringsfondet og konsernet SpareBank 1 Hallingdal Valdres med sine datterselskaper. Kort sagt: all virksomhet som har sitt utspring i SpareBank 1 Hallingdal og Øystre Slidre Sparebank som fusjonerte i 2012.

I arbeidet med DRIV blir vi hele tiden minnet om at det er nettopp de engasjerte menneskene som får ting til å skje.

Det skapes imponerende verdier og aktiviteter i både Valdres og Hallingdal. Vi har valgt å kalle vårt bidrag til samfunnsnyttige formål for DRIV – nettopp fordi begge dalførene er i godt driv. I DRIV-bloggen går vi bak kulissene og blir bedre kjent med noen av ildsjelene i lokalsamfunnet vårt. De som legger ned en masse tid og krefter i å få til noe for andre – som oftest uten annen betaling enn gleden ved å se resultatene av innsatsen.

I arbeidet med DRIV blir vi hele tiden minnet om at det er nettopp de engasjerte menneskene som får ting til å skje. Det flotte med disse menneskene er at de sprer engasjementet videre.

Les om Driv på: www.driv.sb1.no

